

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

FILOZOFICKÁ FAKULTA

Katedra historie

Roman Paulo

Drahanovice v letech 1945–1968

Bakalářská práce

Vedoucí práce: doc. PhDr. Karel Konečný, CSc.

Olomouc 2012

Čestně prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně a použil k tomu pouze pramenů a literatury uvedených v seznamu.

V Olomouci dne 6. 8. 2012

.....

Obsah

1 Úvod.....	3
1.1 Metodika, prameny a literatura.....	4
2 Poloha a vývoj do roku 1945.....	6
3 Drahanovice v letech 1945–1948.....	12
4 Drahanovice v letech 1948–1953.....	22
5 Drahanovice v letech 1953–1959.....	38
6 Drahanovice v letech 1960–1968.....	44
6.1 Rok 1968	50
7 Škola, církev, strany, spolky – jejich činnost a kultura	53
7.1 Škola	53
7.2 Církev	53
7.3 Strany, spolky, jejich činnost a kultura.....	55
8 Závěr.....	59
9 Seznam pramenů a literatury.....	61
9.1 Prameny	61
9.2 Literatura.....	62
9.3 Elektronické zdroje.....	65
9.4 Vzpomínky pamětníků	66
10 Seznam ilustrací	67
11 Seznam zkratk	69
12 Resumé.....	70
13 ANOTACE.....	84

1 Úvod

Cílem této práce je zachycení některých aspektů vývoje Drahanovic ve sledovaném období. To začíná osvobozením v roce 1945. Práce se zaměřuje na hlediska výstavby, hospodaření, poválečné a poúnorové konfiskace, šikanování a omezování svobody obyvatel komunistickou stranou, násilného združstevňování a činnosti JZD, aktivity spolků a vlivu cukrovaru na obec. Časově je sledované období omezeno rokem 1968, ve kterém dochází k vpádu sovětských vojsk a jejich satelitů, což je pro všechny tehdejší obyvatele šokující událost.

Novodobé dějiny Drahanovic jsou v podstatě neprobádané. S dějinami obce jsem se seznamoval postupně během studia, ať už to bylo na historii v prosemináři a regionálních dějinách nebo na archeologii v rámci etapy středověku. Postupně, když jsem procházel danou literaturu a poté i prameny, jsem zjistil, že jako nejzajímavější se mi jeví období po druhé světové válce. Počáteční nadšení obyvatel z osvobození a necelá 3 léta svobody nahradila tvrdá diktatura KSČ. Ta se promítla do všech stránek života v obci. Akční výbory započaly nekompromisní očistu veřejného života, nastaly změny v majetkovém uspořádání obce. Dosud samostatně hospodařící zemědělci byli nevybíravými způsoby donuceni vstupovat do JZD. Vesnice se tak s JZD a cukrovarem stala doslova jednou z mnoha zásobáren zemědělských surovin a primární úkoly zdejšího MNV spočívaly v zajištění dodávek. Výstavbu a péči o kvalitu života vnímaly nadřízené orgány, dle mého názoru, jako druhořadou.

Práci začínám kapitolou „*Poloha a vývoj obce do roku 1945*“, kde chci naznačit základní vývoj obce do konce druhé světové války. Tato část je zpracovaná ryze kompilačně z řádně ocitované literatury. Sledované období jsem se rozhodl rozdělit dle etap na 1945–1948, 1948–1953, 1953–1959 a 1960–1968. V těchto kapitolách jsou zmíněny všechny podstatné události, které se v obci udály. Politické a správní záležitosti, otázky zemědělství, majetkové přesuny a samozřejmě také hospodaření a činnost MNV. Aktivity cukrovaru jsou popsány pouze náznakově. Není zde totiž prostor pro expertízu hospodaření tohoto významného podniku, proto se zabývám jeho činností pouze v případech, kdy výrazněji zasáhl do hospodaření MNV nebo JZD a v případech jeho výraznější stavební aktivity, kterou nešlo přehlédnout. Kulturu, činnost spolků, školy a církve v obci zmiňuji v samostatné kapitole. Domnívám se totiž, že rozprostření tohoto tématu do jednotlivých období by ubralo práci na přehlednosti.

Věřím, že se mi ve výsledku podaří dokázat, že dějiny této obce v poválečném období mohou být zajímavé a že touto prací přispěji k odkrytí další mozaiky regionálních dějin Olomoucka a Drahanovic samotných.

1.1 Metodika, prameny a literatura

Než jsem se pustil do studia dané literatury, vypůjčil jsem si metodickou příručku doc. Papajíka o dějinách měst, městeček a vesnic.¹ Ta mne nasměrovala k základnímu postupu a literatuře. Poté následovalo studium obecné literatury ke sledovanému období. Využil jsem monografií, článků a studií několika uznávaných autorů. Ke zjištění literatury k Drahanovicím samotným mě navedla *bibliografie okresu Olomouc*.² Ta je poplatná roku 1997, takže následovalo vyhledávání další možné literatury k obci, a to především ve Vlastivědné knihovně v Olomouci. Jelikož se Drahanovice přirozeně musely navzájem ovlivňovat s okolními vesnicemi, sáhl jsem i po jejich dějinách.³ Dále jsem si prošel regionální sborníky a časopisy jako jsou například *Vlastivědná revue střední Moravy* nebo *Náměšť na Hané a okolí*. Nutno podotknout, že literatury k dějinám Drahanovic není mnoho. K dějinám obce vyšla jen kniha *Drahanovice. Historie a současnost*, kterou napsal kolektiv místních zájemců, ta však nesplňuje požadavky kladené na odbornou historickou publikaci. Navíc k období 1945–1968 se vyjadřuje příliš stručně. V knížce nejsou uvedeni, až na pár výjimek, autoři jednotlivých příspěvků ani editor. Proto se držím citace „s kolektivem autorů.“⁴

Po nastudování literatury přišla řada na prameny. Ve Státním okresním archivu v Olomouci se k tématu Drahanovice v letech 1945–1968 nachází poměrně dost materiálu. Bylo proto potřeba přistoupit k výběru těch správných. Svůj archivní fond zde má MNV, četnická stanice, JZD, akční výbor, různé spolky, škola a farní úřad.

Nesmírně důležité pro poznání činnosti MNV jsou protokoly ze zasedání rady a pléna obce, zasedání jednotlivých komisí a obecní kronika, nacházející se ve fondu Archiv obce Drahanovice pro léta 1945–1990. Pro činnosti akčního výboru NF Drahanovice postačí fond stejného názvu. Velice důležitým pramenem se ukázaly být

---

¹ PAPAJÍK, David.: Dějiny měst, městeček a vesnic (metodická příručka). Olomouc 2005.

² DOHNALOVÁ, Emilie — MUSILOVÁ, Eva: Bibliografie okresu Olomouc. Ostatní města a obce olomouckého okresu. Brno 1997.

³ Z nich citované: PAPAJÍK, David: Paměti obce Náměště na Hané. Olomouc 1996.

PAPAJÍK, David: Dějiny obcí Těšetice, Rataje a Vojnice. Těšetice-Olomouc 2003.

KOUDELA, Miroslav — Navrátil Pavel: Paměti obce Luděřova. Olomouc 1999.

⁴ KOLEKTIV AUTORŮ: Drahanovice. Historie a současnost do roku 2002. Olomouc 2002.

kroniky. Nejplatnější z nich byla ta obecní. Ve většině obcí jsou v tomto období obecní kroniky plněny jen marxistickými tezemi a mapováním zahraniční situace, přičemž události v obci nejsou zmiňovány. Tak je tomu například v sousedních Těšeticích.⁵ V Drahanovicích měli štěstí na Josefa Korhoně, dlouholetého kronikáře a funkcionáře sociální demokracie, později KSČ. Ten sice některé informace psát musel, ať již chtěl nebo nechtěl⁶, avšak dokázal vytáhnout z událostí v obci to podstatné a důležité, a obecní kronika je tak nesmírně cenným pramenem. To ovšem neznamená, že by nebylo nutné zde psané informace kriticky ověřovat. Z jiného úhlu nahlíží na poválečné události farní kronika psaná kněžími, ve sledovaném období pak především Cyrilem Otčenáškem. Později Otčenášek patrně povolil tlaku KSČ a MNV a vkládal do kroniky pasáže o mírotvorné roli SSSR atd. To ale nesnižuje hodnotu zde obsažených informací. Školní kronika kromě informací o činnosti vykazuje v podstatě stejné informace jako obecní kronika, protože obě byly psané Josefem Korhoněm.

Po sepsání pracovní verze na základě literatury a pramenů jsem vyslechnul zdejší pamětníky. S paní Neumannovou a s panem Paulem jsem vedl rozhovor, paní Bartoškové jsem prostřednictvím paní Pilmajerové předal písemný dotazník. Dotazník i poznámky z rozhovoru s pamětníky jsem uložil do svého soukromého archivu.

---

⁵ Viz. PAPAJÍK David: Dějiny obce Těšetice, Rataje a Vojnice.

⁶ Mnohdy se stalo, že na žádost MNV musel některé informace doplnit.

2 Poloha a vývoj do roku 1945

Drahanovice jsou malá nebo středně velká obec⁷ nacházející se asi 12 km západně od Olomouce. Výhodou vesnice vždy bylo, že se rozprostírá u křižovatky dvou významných cest spojujících Olomouc s Konicí na jedné straně a Litovel s Prostějovem na straně druhé. Obec leží na úpatí kopce, který na jihu postupně přechází v zalesněnou Bouzovskou vrchovinu s nedalekým výrazným vrchem Velkým Kosířem (442 m. n. m.). Nadmořská výška obce je mezi 240 a 264 m. n. m.⁸ Severně a východně se rozprostírá úrodná hanácká rovina. Drahanovicemi protéká potok Zlatá stružka (v některých záznamech uvedeno jako Zlatá voda) a napájí zdejší rybníky – jak obecní, tak cukrovarské.

Činnost člověka v okolí Drahanovic je doložena až do mladého paleolitu (od 40 000 BP), kdy lovci a sběrači tábořili na úpatí Kosíře – jejich přítomnost prokázala kamenná industrie v poloze U Hájenky. Z mladší doby kamenné – neolitu – máme doklady osídlení z polohy dnešního družstva, kde byla doložena vesnice lidu kultury s lineární keramikou. Z pozdní doby kamenné – eneolitu – objevili badatelé opět u Hájenky mohylové pohřebiště, kde jeden mohylník archeologové prozkoumali. Pod kamenohlinitou plentou se nacházel žárový hrob s pěti keramickými nádobami typickými pro tuto dobu.⁹ Ze střední doby bronzové známe sídliště v poloze Za zahradou, objevené při budování plynovodu. Obrovský vzestup osídlení Drahanovic je patrný v období pozdní doby bronzové a mladší doby železné, tedy v rámci komplexu popelnicových polí.¹⁰ Na území obce jsou doložena tři pohřebiště z tohoto období z poloh Cukrovar¹¹, Pod Hájem a Na Luhu. Sídliště archeologové prokázali Za Zahradou, Na Návsi a opět Na Luhu. Na Dubovém kopci pak existovalo hradisko sloužící jako útočiště pro obyvatele žijící v blízkosti. Dosud nikdo nedokázal identifikovat místa nálezů dvou depotů bronzových předmětů. V rámci keltské okupace Moravy se v Drahanovicích objevují kostrové hroby. Konkrétně byl při stavbě železnice nalezen hrob bojovníka s mečem. Z období po odchodu Keltů, kdy naši zemi obývali Germáni a první Slované, žádné nálezy v Drahanovicích nemáme. Vzhledem

---

⁷ V současnosti něco málo přes 800 obyvatel.

⁸ Drahanovice. In: Dostál, Jiří – Říkovský, František: Vlastivěda moravská. 2. Místopis. Olomoucký okres. Brno 1935, s. 483–493, s. 483.

⁹ KALÁBKOVÁ, Pavlína: Drahanovice na počátku dějin. In: KOLEKTIV AUTORŮ: Historie a současnost do roku 2002. Olomouc 2002, s. 7.

¹⁰ Tamtéž, s. 8.

¹¹ SOKA Olomouc, fond Místní národní výbor Drahanovice, Pamětní kniha, inv. č. 19, s. 15.

k osídlenosti okolí se i zde dají, snad v budoucnu, očekávat nějaké nálezy.¹² Archeologie se v obci znovu připomíná až 11. stoletím, z kterého známe pohřebiště naproti cukrovaru odkryté v letech 1975 a 1986. Nalezeny byly mince olomouckých údělníků Oty I. a Konráda I., ocílka, prsten, esovitě náušnice, tedy předměty typické pro dané období.¹³ Po 11. století již pohřebiště nepokračuje z jednoho důvodu – Břetislav II. přikázal pohřbívat jedině za kostelem, a tak je velmi pravděpodobné, že se pohřebiště pouze přesunulo.

První písemná zmínka o Drahanovicích se připomíná v roce 1322 v souvislosti s Přibyslavem z Drahanovic.¹⁴ Ves je zmíněna jako Drahanowicz, česky pak v roce 1427 jako Drahanovice a německý název byl roku 1633 uveden jako Drahanowitz. Zda vesnici založil Přibyslav či nějaký jeho předek, nebo jestli pokračovalo osídlení z 11. století, se patrně nikdy nedozvíme. Jisté je, že jeho rod postavil u vesnice tvrz a kostel. Jisté ale není to, kde původní vesnice stála. Zlaté stružky mohlo být teoreticky využito k napojení případného vodního příkopu severně od tvrze a k tvorbě bažin, které dle tradice potok stejně vytvářel a které musely být v poloze Lázinka ještě na počátku 20. století zaváženy. Dle mého názoru bychom tedy mohli první domy hledat pravděpodobně výše nad tvrzí, alespoň do doby, než přestala tvrz plnit fortifikační funkci. Panský dvůr se mohl nacházet východně od tvrze v místech, kde v současnosti stojí zemědělské družstvo. Kostel sv. Jakuba Většího se zmiňuje v písemných pramenech v roce 1341, tvrz o deset let později. Za husitských válek, patrně při tažení Albrechta Habsburského Moravou¹⁵, byla fortifikace pobořena, ačkoliv ji pak majitelé opravili a několikrát zrekonstruovali. Dochovala se nám pouze Černá věž s částí zdiva, tvrz totiž ztratila vinou nových palných zbraní smysl. Kostel a věž byly časem přestavovány a dochovaly se nám v úplně jiné podobě, než v jaké je lidé mohli vidět ve středověku. Často bývá ještě zmiňována tzv. Horní tvrz, ta ale zanikla za husitských válek a stála nejspíše v místech Hájenky-Lusthausu, který dala císařská generalita postavit po třicetileté válce. Stálo by za zamyšlení, zda se vůbec jednalo o tvrz, mohla zde stát hláska či hospodářský dvůr.¹⁶

---

¹² KALÁBKOVÁ, Pavlína: Drahanovice na počátku dějin. In: KOLEKTIV AUTORŮ: Historie a současnost do roku 2002. Olomouc 2002, s. 9.

¹³ Tamtéž, s. 10.

¹⁴ Drahanovice. In: Dostál, Jiří – Říkovský František: Vlastivěda moravská. 2. Místopis. Olomoucký okres. Brno 1935, s. 483–493, s. 486.

¹⁵ VOJKOVSKÝ, Rostislav: Drahanovice. Černá věž a zbytky tvrze západně od Olomouce. Dobrá 2008, s. 4.

¹⁶ Tamtéž, s. 10.

Vesnice i tvrz střídalý majitele. Za zmínku stojí páni Kobeřtí ze Stvolové (majitelé od 1508), kteří nechali věž zrekonstruovat a do 4. podlaží na erbovním svorníku vytesat svůj znak: kozla ve skoku. Ten se stal v roce 2001 znakem obce Drahanovice. Za kostelem zůstal po členu rodu Janu Drahanovském náhrobek, který často místními bývá mylně označován jako náhrobek Drahana, bájného zakladatele vesnice, po němž prý nese obec jméno.¹⁷ Po třicetileté válce císařtí protestantské pány vyvlastnili a majitelé se opět střídali.¹⁸ Zatímco luteránské pány ze Stvolové čekala patrně emigrace, zdejší taktěž protestantské obyvatelstvo rekatolizace. Jedním z prvních poválečných majitelů Přemyslavem ze Žerotína zde byl postaven patrový zámeček v areálu tvrze, zbouraný roku 1805. V roce 1723 měla mít vesnice vedle panského dvora pivovar, dvůr, rytířské sídlo, řeznictví, ovčírnu, kovárnu a mlýn. Z roku 1726 také pochází první obecní pečeť. Uprostřed je obraz koně a na okraji nápis Draha 1726.¹⁹ Další majitel Antonín Dominik Winkelberk spojil roku 1732 statek Drahanovice s Čechami pod Kosířem, a takto spojené panství přešlo po několika dalších prodeích do rukou Sylva-Taroucců. Ti byli majiteli až do roku 1870. Za jejich vlastnictví přespávali majitelé v Drahanovicích pouze příležitostně, a to v zámečku. Ten byl, jak je výše uvedeno, zbourán v roce 1805.

Od začátku 19. století existovala v Drahanovicích pětiletá škola a nová budova fary, která je, po několika opravách v polovině téhož století, k vidění do současnosti.²⁰

V roce 1861 založil August Sylva-Taroucca cukrovar.²¹ Ten ovlivňoval a často i určoval život v Drahanovicích až do zastavení výroby v devadesátých letech 20. století. Právě v cukrovaru, na velkostatku nebo u sedláků pracovala většina obyvatel. Cukrovaru se nevyhnuly mnohé kalamity, například požáry. V roce 1876 vyhořel cukrovar až do základu. V tom samém roce shořela i téměř celá vesnice včetně školy a kostela. V roce 1899 vyhořela kotelna cukrovaru.²² Po obnově zničených částí fabriky přistoupilo vedení k modernizaci vybavení, které vydrželo až do 60. let 20. století.²³ Kromě občasných požárů jednotlivých domů několikrát vyhořel i panský stoh, za což byl jednou dokonce odsouzen nějaký žhář. Požárům se dalo zabránit jedině prevencí.

---

¹⁷ Drahanovice. In: Dostál, Jiří Říkovský, František.: Vlastivěda moravská. 2. Místopis. Olomoucký okres. Brno 1935, s. 483–493, s. 484.

¹⁸ Tamtéž, s. 489.

¹⁹ Tamtéž, s. 484.

²⁰ KOLEKTIV AUTORŮ: Drahanovice. Historie a současnost do roku 2002. Olomouc 2002, s. 19.

²¹ Drahanovice. In: SPÁČIL, Vladimír: Historický místopis okresu Olomouc-venkov 1848–1960. Olomouc 1967, s. 43–46, 44.

²² SOKA Olomouc, fond Místní národní výbor Drahanovice, Pamětní kniha, inv. č. 19, s. 28.

²³ KOLEKTIV AUTORŮ: Drahanovice. Historie a současnost do roku 2002. Olomouc 2002, s. 51.

Nepomohli ani zdejší cukrovarští hasiči, kteří s ohněm bojovali při všech zmíněných pohromách.²⁴ V 70. letech 19. století převzala cukrovar akciová společnost v čele s baronem Kleinem. To vedlo ke sporům mezi německými majiteli a českými dělníky a dodavateli řepy. Nátlak českých sedláků vyvrcholil hrozbou výstavby rolnického cukrovaru v Loučanech, a proto se nakonec rozhodli akcionáři v roce 1914 cukrovar prodat rolníkům.²⁵ Cukrovaru se v obci dařilo a skupoval okolní bývalé panské dvory. V roce 1881 byla postavena železnice a o rok později již plně zprovozněna.²⁶ V té době již v obci deset let úspěšně fungovala pošta a od roku 1902 i četnická stanice.

První světová válka se obyvatel Drahanovic nesmírně dotkla. Snad jediným bojeschopným mužem, kterého vojenská správa nepovolala, byl starosta Metoděj Koudelka. Byl posledním nemobilizovaným úředníkem.²⁷ Velmocenské ambice Rakousko-Uherska zaplatilo životem 25 mužů²⁸, přičemž si musíme uvědomit, že spousta těch, co měla to štěstí a přežila, se vrátila se zraněními a prakticky všichni byli psychicky poznamenáni do konce života. Ti obyvatelé, kteří do bojů nezasáhli, museli pracovat mnohem intenzivněji, aby nahradili odchozí. Pracovní náhradu zajistili pouze na počátku války v cukrovaru ubytovaní polští uprchlíci. Výsledek války, tedy československou samostatnost, prý zdejší české obyvatelstvo přijalo s velkým nadšením.²⁹

Obec se během války zadlužila několika válečnými půjčkami, které pak musela splácet³⁰, přesto se Drahanovice, hlavně v období zlatých dvacátých let, úspěšně rozvíjely a budovaly. V letech 1920 až 1925 proběhla pozemková reforma, když po konečné dohodě hrabě Taroucca prodal své pozemky cukrovaru a ten postoupil asi 42 procent půdy k parcelaci pro zdejší obyvatele.³¹ V roce 1925 založili zdejší protestanté místní pobočku Českobratrské církve, která o pět let později dostavěla v obci evangelický kostel.³² Také byla rychle vystavěna celá nová čtvrť Lázinka s 30 novými

---

²⁴ SOKA Olomouc, fond Místní národní výbor Drahanovice, Pamětní kniha, inv. č. 19, s. 29.

²⁵ HÁLA, Rudolf: 110 let cukrovaru Drahanovice. Olomouc 1970, s. 7.

²⁶ SOKA Olomouc, fond Místní národní výbor Drahanovice, Pamětní kniha, inv. č. 19, s. 22.

²⁷ SOKA Olomouc. Archiv obce Drahanovice 1876–1945, Protokoly zasedání obecního výboru 1912–1926, Inv. č. 14.

²⁸ K jejich památce byl také postaven v roce 1923 pomník, matka s dítětem vyhlížející manžela.

²⁹ SOKA Olomouc, fond Místní národní výbor Drahanovice, Pamětní kniha, inv. č. 19, s. 48.

³⁰ Další, mnohem větší dluh, vznikl výstavbou měšťanské školy v Náměšti na Hané, na kterou Drahanovice po přiškolení, dle příkazu ministerstva vnitra, musely přispívat. Celkový dluh (přes 390 tis. Kč) byl v roce 1936 z velké části převzat zemským výborem (SOKA Olomouc. Kronika Drahanovic 1924–1974, s. 104)

³¹ SOKA Olomouc, fond Místní národní výbor Drahanovice, Pamětní kniha, inv. č. 19, s. 85.

³² Tamtéž, s. 88.

rodinnými domy.³³ Postupně byla vydlážděna většina silnice, postavena dvojice bytovek Cukrovaru, zavedena elektrifikace obce,³⁴ opravena budova školy a v neposlední řadě v některých částech obce zbudována kanalizace.³⁵

Za první republiky v Drahanovicích vzkvétaly spolky. Některé vznikly již za Rakouska jiné až po převratu. Za nejstarší můžeme považovat Národní jednotu odborů a čtenářsko-pěvecký spolek Cyril a Metoděj, oba vzniklé roku 1898. Nejaktivnějšími se pak stali Sokolové od roku 1910.³⁶ Z osmi dalších spolků, které byly založeny za první republiky, jmenujme například Orel, moravského konkurenta Sokolu, či Svaz přátel SSSR. Většina z nich ale neměla dlouhého trvání a se začátkem protektorátu zanikla. Jedinými, které zde zůstaly i po válce byly spolek Cyrila a Metoděje, TJ Sokol, Sbor dobrovolných hasičů a Jednota dělnictva lučebního.³⁷ V obci také působily organizace sociálně-demokratické strany³⁸ a strany lidové.³⁹

Mnichovská dohoda a okupace byly ránou pro všechny obyvatele. V Drahanovicích působila odbojová skupina Obrana národa, která provedla několik menších akcí, například narušení dráhy a následné vykolejení vlaku, ukrývání utečenců z nucených prací nebo rozšiřování letáků.⁴⁰ Přes všechny těžkosti okupace: germanizace, černého trhu, nedostatku, omezování svobody a mnohé tvrdé tresty od německých okupantů, se kolaborace stávala naprostou výjimkou. Jen několik občanů se přihlásilo nově k německé národnosti. Například správce cukrovaru Arnošt Balcařík,⁴¹ který se aktivně podílel na okupační moci od roku 1944, kdy se stal i správcem celých Drahanovic. V aktivním boji na frontě reprezentovali obec Antonín Bokůvka a Miroslav Turek.⁴² Nejznámější obětí okupace je učitel Vlastimil Spáčil,⁴³ který učil své žáky národním dějinám a lásce k vlasti. Drahanovice osvobodila Rudá armáda 9. května

---

³³ KOLEKTIV AUTORŮ: Drahanovice. Historie a současnost do roku 2002. Olomouc 2002, s. 28.

³⁴ V roce 1924.

³⁵ KOLEKTIV AUTORŮ: Drahanovice. Historie a současnost do roku 2002. Olomouc 2002, s. 28.

³⁶ SOKA Olomouc, Fond Místní národní výbor Drahanovice, Pamětní kniha, s. 51.

³⁷ KOLEKTIV AUTORŮ: Drahanovice. Historie a současnost do roku 2002. Olomouc 2002, s. 56.

³⁸ Ta byla v obci až do konce První republiky nejvíce preferována ve všech volbách, jak parlamentních, tak obecních.

³⁹ BARTOŠ, Josef: Historický místopis Moravy a Slezska v letech 1948–1960. Svazek III. 1. vyd. Ostrava, s. 73.

⁴⁰ SOKA Olomouc, Fond Místní národní výbor Drahanovice 1945–1990, Pamětní kniha, s. 114.

⁴¹ Jak si kronikář J. Korhoň všiml, A. Balcařík nikdy nevyvěšoval čs. vlajku o svátcích a ihned po vpádu německých vojsk vyvěsil u černé věže německou vlajku, dokonce se začal psát jako Balcarzik. Po 2. sv. byl vyvlastněn.

⁴² A. Bokůvka padl. M. Turek se po válce vrátil jako nadporučík.

⁴³ Když vysázel z kytek na zahradě pěticípou komunistickou hvězdu. Zemřel v Osvětimi v plynové komoře 25. 2. 1942. (SOKA Olomouc, fond Místní národní výbor Drahanovice 1945–1990, Pamětní kniha, s. 111).

1945, když předtím prchající němečtí vojáci podpálili sklady s cukrem.⁴⁴ Celková válečná škoda v obci včetně cukrovaru byla vyčíslena na 56 mil. Kčs.⁴⁵

Počet obyvatel od roku 1869 postupně narůstal z 661 na 1012 v posledním předválečném sčítání v roce 1930. S počtem obyvatel postupně přibývaly také domy. Do prvního poválečného sčítání se již také promítl exodus Němců, přestože v obci jich žilo jen velmi málo⁴⁶. Liduprázdná pohraniční území bylo třeba zaplnit a „kolonizace“ se účastnili i občané Drahanovic. V roce 1950 tak měla obec 909 obyvatel. Odešla tedy asi desetina obyvatel.⁴⁷

---

⁴⁴ Je ale pravdou, že předtím rozdávali nejen vojákům, ale i zdejším lidem cukr. In: CEKL, Jan: Kraj, jímž táhla válka. Olomouc 1945, s. 107.

⁴⁵ KOLEKTIV AUTORŮ: Drahanovice. Historie a současnost do roku 2002. Olomouc 2002, s. 30.

⁴⁶ Maximálně 24 ze sčítání v letech 1880 a 1910.

⁴⁷ BARTOŠ, Josef: Historický místopis Moravy a Slezska v letech 1948–1960. Svazek III. Ostrava, s. 72.

3 Drahanovice v letech 1945–1948

Drahanovice byly osvobozeny 9. května 1945 sovětskou armádou, postupující od Těšetic. První vojáky, příchozí kolem 9. hodiny dopolední, vítala drtivá většina občanů včetně dechové hudby. Všude vlály československé vlajky, které rozdával místním dětem obchodník pan Řezníček. K žádné šarvátky s ustupujícími okupanty nedošlo, neboť poslední německý voják opustil vesnici již 3 hodiny před příchodem sovětské armády. S okupační správou také odešli obyvatelé německé národnosti včetně Ernsta Balcaříka, ředitele cukrovaru.⁴⁸

Nacistům se povedlo ještě před opuštěním obce způsobit škody místnímu cukrovaru zapálením skladu s cukrem. Podpálený cukr hořel asi měsíc. Shořelo 70 000 q v hodnotě 56 000 000 Kčs. Během války také velká část obyvatel utrpěla újmu na majetku při bombardování⁴⁹ či záboru nebo byla rovnou okradena při útěku nacisty a následně pak i rudou armádou. V odcizování potravin, dobytka (zvláště pak koní), dopravních prostředků (kola, motocykly, vozy) a oblečení jednoznačně dominovala německá armáda. Obyvatelé pak vypsalí žádosti o úhradu škody, avšak v drtivé většině byli pod tlakem úřadů donuceni se náhrad zřeknout. Pouze pár obyvatel se dočkalo peněžního vyrovnání. Jedním z takových byl pan Josef Ostrý, jehož stodola, na niž během války spadla bomba, celá vyhořela. Obdržel náhradu 26 000 Kčs. Vyrovnání se také dožadovali manželé Turkovi, kteří se podíleli na předválečné kolonizaci v jedné vesnici blízko Mukačeva na Podkarpatské Rusi. Po změně politické situace byli vyhnáni a utrpěli tak škodu na majetku. Na Podkarpatské Rusi dokonce vlastnili statek se 14 ha pozemků. Z učiněné škody 150 000 Kčs jim úřady proplatily jen 10 000, o dalším proplacení nejsou informace a patrně k žádnému vyrovnání nedošlo. I to málo jim ale stačilo, aby se postavili na vlastní nohy a patrně s pomocí rodiny si založili slepičí farmu se zázemím 1,5 ha.⁵⁰

Euforie obyvatel z osvobození vydržela minimálně do dalšího dne. Tehdy početný průvod poslechl projev lékaře Břetislava Zajíčka z Náměště na Hané a kolem třetí hodiny odpolední si, jak obecní kronikář důrazně zmiňuje, mohli lidé zazpívat po

---

⁴⁸ Odchozích bylo na padesát, většinou se usadili v Olomouci. Je zajímavé, že zdejší dvůr a následně i JZD zaměstnalo některé Němce z okolních vesnic. V roce 1946 se jednalo o 2 ryze německé rodiny. Občanů, kteří byli za války vedeni jako občané německé národnosti, bylo 18. (In: fond: MNV Drahanovice, Jinonárodní skupiny 1945–1989, inv. č. 53, č. k. 12) Dále již prameny o počtech mlčí. Paní Neumannová tvrdí, že po únoru 1948 se Němci zaměstnaní ve dvoře a JZD stali obětí šikany.

⁴⁹ Sověti stříleli na ustupující německé kolony z letadel přímo do vesnice a těsné blízkosti jejího okolí. Bombardování zaplatil životem chlapec Vítězslav Hausknecht, kterého zasáhla střepina. In: CEKL, Jan: Kraj, jímž táhla válka. Olomouc 1945, s. 108.

⁵⁰ SOKA Olomouc, fond ONV Olomouc-venkov, inv. č. 155, č. k. 258.

šesti letech národní hymnu. Dosud vojsko Rudé armády pouze procházelo, v červnu pak v obci bylo po pět dnů ubytováno několik vojáků a v blízkém lese tábořila 1. dělostřelecká divize. Vztahy mezi sovětskými vojáky a civilisty byly patrně bez větších konfliktů, nejsou totiž známy žádné potyčky obyvatel s vojáky.⁵¹ Došlo pouze k pár drobným loupežím. Na nedisciplinovanost některých vojáků, tolik typickou pro sovětskou armádu nejen na Olomoucku⁵², může poukazovat případ vypáčených dveří Balcaříkova bytu, který nejspíš pachatelé částečně vykradli. Zainteresanost vojáků dokazuje při činu zapomenuté vojenské prádlo.⁵³

S osvobozením Československa musela být vyřešena i otázka místní správy. Prezident Edvard Beneš proto vydal dekret o národních výborech a Prozatímním národním shromáždění. Na základě voleb měly být ustanovovány místní, okresní a zemské národní výbory. Dle následného vládního nařízení z května 1945 získaly místní národní výbory (dále jen MNV) široké správní pravomoci. MNV pak, často jmenované jako revoluční národní výbory, vznikaly spontánně po osvobození většinou na shromážděních lidu, kde byli zároveň vybráni zástupci. Členové národního výboru tvořili plénum, které mělo rozhodující pravomoci a volilo radu, která pak plnila usnesení pléna a řídila úřednický aparát MNV. Zároveň vznikaly poradní sbory nebo komise, většinou odpovědné a plně podřízené MNV, řešící problematiku v daném oboru, například v zemědělství nebo v rozdělování půdy. Vedle běžných správních pravomocí, které po sobě zanechala obecní zastupitelstva, získala místní samospráva ještě mimořádné pravomoci. Mezi ně patřila konfiskace majetků Němců a kolaborantů, stanovování přidělů půdy, odsun Němců, soudy „*malých kolaborantů*“ s nejvyšším možným trestem odnětím jednoho roku svobody, odejímání a navrácení občanství a spousta dalších úkolů. MNV tedy byl velmi důležitým místním mocenským činitelem. Jediné, co narušovalo místní samosprávu z pohledu MNV, byly okresní národní výbory, které se staly nadřízenými MNV nejen z pohledu právního dozoru ale i běžných kompetencí.⁵⁴ Samospráva tedy již v letech 1945–1948 vlastně nemohla být plně autonomní, tak jak ji můžeme vidět v dnešní podobě.

---

⁵¹ Soka Olomouc, fond Místní národní výbor Drahanovice, Pamětní kniha, inv. č. 19.

⁵² PAPAJÍK, David: Poslední dny války a válečné náhrady na střední Moravě. In: Střední Morava, 15/2002, s. 109–113, s. 109.

⁵³ SOkA Olomouc, fond Místní národní výbor Drahanovice, kniha protokolů ze schůzí pléna a rady MNV 194–1947, inv. č. 1.

⁵⁴ DOBEŠ, Jan, HLEDÍKOVÁ Zdeňka, JANÁK, Jan: Dějiny správy v českých zemích od počátku státu po současnost. Praha 2005, s. 445.

Nový MNV v Drahanovicích vznikl v den osvobození obce, kdy se konalo první sezení, na kterém zastupitelé zvolili předsedou Jaroslava Zapletala.⁵⁵ Stalo se tak v hospodě U Jónů, kde byli zastupitelé patrně zvoleni nashromážděnými lidmi.⁵⁶ MNV měl tyto komise: hospodářskou, vojenskou, školskou, bezpečnostní a zásobovací. Postupně vznikaly i komise reklamační, volební, stavební, osvětová či zemědělská. Posledně jmenovaná byla mimořádně důležitou. Zajišťovala totiž vybírání zemědělských produktů od obyvatel a dle pokynů ONV a MNV organizovala, co přesně se má v obci pěstovat. Před celým národním výborem stály obtížné úkoly, vyrovnat se s kolaboranty nižšího rázu, opravit válkou poškozené budovy, zajistit zásobování obyvatel a parcelaci půdy a v neposlední řadě také zajistit správu či úschovu zabaveného nebo nezaopatřeného majetku. Zabavené věci pak hospodářská komise rozdělovala potřebným. Rozděloval se například i nábytek nebo nalezené potraviny. O zvláště velký majetek pak přišel Ernst Balcařík, bývalý ředitel cukrovaru obviněný z kolaborace. Jeho majetek včetně pozemků spravovali komisaři ing. Obermann a pan Müller. Tito získali do Národní správy i celý cukrovar, který pak byl v roce 1947 definitivně znárodněn.⁵⁷

Poválečného zmatku na celém území ČSR někteří jedinci využívali k sebeobohacení či prosazení svých zájmů. V Drahanovicích jeden občan rozšiřoval po obci, že MNV krade. Když pak byl předvolán a tázán, zdali má pro své tvrzení důkazy, odpověděl, že nemá. A když odmítl svá slova odvolat, byla mu dvakrát udělena pokuta. Neexistují důkazy o tom, že by se někteří občané v Drahanovicích obohacovali na úkor jiných či státu, avšak o tom, že vše nebylo růžové, mohou leccos značit slova děkana Otčenáška, zdejšího faráře, ve farní kronice. Ten sice nikoho neobviňuje, hovoří v obecné rovině, ale přesto tím podle mého názoru myslí občany Drahanovic či členy národních správ a MNV. Dle něj se „*nepoctiví lidé dostali do popředí a teď zneužívají svých pozic.*“ Také mnozí národní správci rozkrádají majetek a spousta občanů se vydává na lup do opuštěných německých vesnic.⁵⁸

Lidový soud v Olomouci postupně během roku 1946 odsoudil za kolaboraci s okupanty malíře Františka Záleského za propagaci a podporování nacistického hnutí

---

⁵⁵ SOKA Olomouc, fond Místní národní výbor Drahanovice, kniha protokolů ze schůzí pléna a rady MNV 1945–1947, inv. č. 1.

⁵⁶ SOKA Olomouc, fond Místní národní výbor Drahanovice, Pamětní kniha, inv. č. 19.

⁵⁷ Drahanovice. In: SPÁČIL, Vlastimil: Historický místopis okresu Olomouc-venkov, Olomouc 1968, s. 43–46, s. 44.

⁵⁸ SOKA Olomouc, fond Farní úřad Drahanovice, Farní kronika, inv. č. 46, č. k. 46, nestránkováno.

k pěti letům vězení. Jeho manželku Annu soud zprostil obžaloby. Ing. Ivan Kuplevacký dostal za působení na dělnictvo 3 roky žaláře. Ernst Balcařík, bývalý ředitel cukrovaru, byl pro polehčující okolnosti zbaven trestu, přišel ale o státní občanství.⁵⁹ Odstěhoval se do Choliny a po únoru 1948 emigroval do zahraničí. Konkrétně do Rakouska, kde vlastnil statek.⁶⁰ V rámci případu udaného učitele Vlastimila Spáčila krajský soud osvobodil jeho kolegy Josefa Zapletala a Jana Prokopa s odůvodněním, že zmínění se o učitelu Spáčilovi před udavačem Vitáskem nebylo udávání, ale pouhé povídání.⁶¹ Obvyklým trestem bylo odebrání státního občanství, případně neudělení národní spolehlivosti. V témže roce paní Balcaříková a Kuplewatská, žena a dcera Ernsta Balcaříka, žádaly MNV o navrácení československého státního občanství, což MNV jednoznačně odmítl. Navíc předseda Gárlík navrhnul, aby zainteresovaní v petici za navrácení občanství Ernsta Balcaříka byli vyvěšeni na hanbu na obecní nástěnce. Anna Balcaříková nakonec byla uznána nevinou až v roce 1952, kdy MNV na základě důkazů uznal, že byla přihlášena k Němcům pod nátlakem manžela, a občanství jí bylo navráceno.⁶²

V nových národních výborech se pomalu rozhořival boj o zastupitelská místa. O své výraznější zastoupení se ucházela KSČ. Na zasedání MNV 19. května dokonce došlo k hádce. Předseda přijímacího výboru KSČ pan Gárlík požadoval přistoupení 8 členů strany do MNV, což někteří členové odmítali s tím, že je možné, že část dosavadního výboru vstoupí později do KSČ. Nakonec se členové MNV s Gárlíkem dohodli na kompromisu a kooptovali tři konkrétní členy místo osmi navrhovaných. Jaroslav Zapletal i se svým místopředsedou rezignovali a novým předsedou se stal právě vedoucí činitel KSČ v Drahanovicích pan Gárlík.

---

⁵⁹ Paní Bartošková mluví o Ernstu Balcaříkovi jako o „typickém“ podnikateli, tedy jako o pragmatické osobě, kterou na prvním místě zajímá výdělek. Paní Neumannová konstatuje, že lidé zde v obci mu měli být vděční, že jim nabízel práci. Jak doslovně říká: „Měli by mu líbat ruce.“ Na to, zda byl kolaborant či nikoliv si nedokáží udělat názor.

⁶⁰ Nenávist MNV si po únoru 1948 „odskákal“ za Ernsta Balcaříka jeho syn Arnošt. Ten, přestože pracoval v cukrovaru jako prokurista, s otcem se před válkou a patrně ani během války nebavil kvůli rodinným neshodám (měl dítě a žil s chudou dívkou), kvůli nimž byl vyděden a veškerý majetek měl připadnout synu jeho sestry Kuplewatské. Arnošt Balcařík nemohl sehnat zaměstnání a jeho dcera byla vyhozena ze školy. Referuje o tom paní Neumannová a paní Bartošková.

⁶¹ Soka Olomouc, fond Místní národní výbor Drahanovice, Pamětní kniha, inv. č. 19.

⁶² SOKA Olomouc, fond Místní národní výbor Drahanovice, kniha protokolů ze schůzí pléna a rady MNV 1945–1947, inv. č. 1.; Soka Olomouc, fond Místní národní výbor Drahanovice, Zápisy z plenárních zasedání a ze schůzí rady MNV 1945–1963 inv. č. 22, č. k. 2.

V roce 1945 se zastupitelé rozhodli z obecního rybníka zřídit koupaliště a v roce 1946 obecní rozhlas za 130 000 Kčs, na něž přispěli občané sbírkou, v níž vybrali 13 307 Kčs.

Od ledna 1946, na příkaz z ONV, byla v obci zavedena noční hlídka ozbrojená puškami, které vždy po skončení hlídky musela odevzdat na četnické stanici. Rada určila dva placené hlídače. V polovině roku 1947 musela být noční hlídka posílena vždy o dva dobrovolníky z řad občanstva. Důvodem zesílené pozornosti se staly po okrese se potulující banderovské tlupy, které do ČSR pronikly z Polska a Ukrajiny. O tom, že v poválečných letech v Drahanovicích a okolí nebylo příliš bezpečno, svědčí zprávy o nutnosti povolání pyrotechniků k odstranění granátu od rybníka. Dále musela být zorganizována brigáda k odtažení protiletadlového kanonu zapomenutého německou armádou u lesa. V sezoně se pak množily stížnosti na německé a slovenské brigádníky z cukrovaru, kteří se v Drahanovicích po nocích potulovali, a také na účelné trávení králíků způsobené neznámým pachatelem.

Zatímco 3. ledna se konala schůze MNV ještě v hostinci pana Jóna u Černé věže, 14. ledna již byla k dispozici nová kancelář v budově č. 141. Budova ale sloužila jako cukrovarské byty, takže MNV musel platit nájem cukrovaru. Občas se konala i veřejná schůze v hostinci Na Nové nebo na sále pana Večeří, kde později existovalo kino. Účast na takových veřejných zasedáních byla obvykle hojná, kolem stovky zúčastněných. Problém neexistence obecního domu se během předúnorové republiky vyřešit nepovedlo. Obec projevila zájem o koupi domu č. 141 a připravila cukrovaru nabídku. Cukrovarní rada ale odmítla a nabídla dům č. 17, což obec akceptovala. Cukrovar byl ochoten poskytnout materiál na opravu. Ke koupi se však nedostalo. Důvodem byl napnutý rozpočet a nutnost šetřit. V květnu byla odhalena pamětní deska nejznámější oběti okupace v obci Vlastimilu Spáčilovi.⁶³

V celém Československu proběhly 26. května 1946 na téměř půl století poslední svobodné volby. V Drahanovicích těsně zvítězila Komunistická strana Československa s 216 hlasy před Československou sociální demokracií, která získala 209 hlasů. Do voleb v českých zemích již mohly jen Československá strana lidová (156 hlasů) a Československá strana národně socialistická (100 hlasů). Žádné řádné obecní volby

---

⁶³ SOkA Olomouc, fond Místní národní výbor Drahanovice, kniha protokolů ze schůzí pléna a rady MNV 1945–1947, inv. č. 1.

nakonec neproběhly, přestože k nim směřovala jistá nařízení.⁶⁴ Dočasné zastoupení bylo nahrazeno v květnu 1946 dle volebních výsledků do Ústavodárného národního shromáždění v dané obci.⁶⁵ Podle těchto voleb pak poměrně k počtu hlasů obsadily KSČ a ČSSD shodně šest míst v MNV, lidovci čtyři a národní socialisté dvě místa. Předsedou členové zvolili Jana Mikulku (KSČ) a místopředsedou Josefa Korhoně (ČSSD). Pro následující dvouroční volební období se sdružily KSČ, ČSNS a ČSL. Sociální demokracie zůstala v opozici. Obnoveny byly všechny komise, nově také vznikly komise bytová a zdravotní. Noví zástupci obyvatel Drahanovic se tak mohli zúčastnit vítání prezidenta ČSR Evarda Beneše na návštěvě v Olomouci.⁶⁶ Pokud bychom chtěli porovnat výsledky voleb z Drahanovic s celostátními výsledky, pak se v Drahanovicích projevila mimořádná obliba sociální demokracie. V rámci Moravskoslezské země se ČSSD umístila poslední s jednoznačně nejslabším volebním výsledkem, 16,7 procenty. V Drahanovicích to bylo cca 43 procent. Přitom tato strana byla v obci před válkou⁶⁷ naprosto suverénní, vždy s více jak 50 procentním vítězstvím.⁶⁸ Velkou roli zde určitě sehrál cukrovar, jehož zaměstnanci přirozeně tíhli k levici. Komunistická strana byla před válkou v obci naopak jednou z nejslabších,⁶⁹ její poválečný nárůst lze přičíst kromě populárních kroků⁷⁰ a obecně popularizaci Sovětského svazu a jeho komunistické strany⁷¹ také celkovému posunu doleva a zákazu pravicových stran. Komunistická strana se zároveň z taktických důvodů v Československu, kde bylo zažité demokratické smýšlení, profilovala jako ochránce demokracie.⁷²

---

⁶⁴ DOBEŠ, Jan, HLEDÍKOVÁ, Zdeňka, JANÁK, Jan: Dějiny správy v českých zemích od počátku státu po současnost. Praha 2005, s. 443.

⁶⁵ ČECHÁK, Jaroslav: Vývoj veřejné správy v Československu a České republice (1945–2004). Praha 2004, s. 34.

⁶⁶ Soka Olomouc, fond Místní národní výbor Drahanovice, Pamětní kniha, inv. č. 19.

⁶⁷ V letech 1927–1935.

⁶⁸ SoKA Olomouc, fond Archiv obce Drahanovice 1876–1945, Kronika obce Drahanovice, inv. č.; V posledních volbách před válkou v roce 1935 ale výrazně oslabila, přesto vítězila se 181 hlasy, musíme ale počítat s velkou roztržitostí voličů. Procentuálně bychom vítězství vyjádřili 33 procenty.

⁶⁹ V roce 1929 obdržela pouhé dva hlasy do sněmovny a tři do senátu. Do obecních voleb 1931 ani nesestavila kandidátku. Jistá radikalizace před válkou pak straně přinesla páté místo se 46 hlasy do sněmovny (SoKA Olomouc, fond Archiv obce Drahanovice 1876–1945, Kronika obce Drahanovice, inv. č.).

⁷⁰ Viz. pozemková reforma.

⁷¹ Již před únorem nechybí pozdravné rezoluce MNV k výročí Říjnové revoluce v SSSR schváleny většinou. V rezoluci se uvádí význam revoluce pro český národ. Navíc se MNV stal členem sdružení Přátel SSSR.

⁷² KAPLAN, Karel: Únorový převrat 1948 – Důsledek vývoje v Československu. In: Slovníková příručka k československým dějinám 1948-1989. XVII. Únorový převrat 1948. Praha 2006, s. 1-5, s. 1.

V červenci 1946 nově ustavený MNV naplánoval na další rok velké projekty: stavbu nové školy, přebudování staré školy na kulturní dům, zakoupení a opravu cukrovarského domu č. 17,⁷³ výstavbu nového všesportovního hřiště či stadionu,⁷⁴ novou kanalizaci a vydláždění hlavní silnice od cukrovaru k Náměšti.⁷⁵ Dále schválil opravu osvětlení a nově osvětlena měla být křižovatka Nová, a to jedním světlem, navrhnout byl nový rozhlas a rozšíření elektrifikace k novostavbám.⁷⁶ Něco jiného jsou ale plány a něco jiného je finanční situace. Obec musela šetřit, takže se na velké projekty nedostalo. Zastupitelé stanovili i tabulku rent, za co se bude odvádět obci poplatek. Kromě psů a tradičních poplatků za úřední služby to byly poplatky z litru alkoholu. Za litr piva obec získala 20 haléřů a za litr lihu 10 Kčs.⁷⁷ Z plánovaných projektů se proto v roce 1947 uskutečnil jen nový rozhlas, na který si musel MNV půjčit ze zálohy ve Slatinicích 140 000 Kčs.⁷⁸ Kanalizace byla pouze započata, a to až rokem 1948, na který MNV plánoval i bezprašnou silnici. Ta pak musela být budována v dalších letech. MNV toho tedy během krátké éry třetí Československé republiky příliš nestihl.

Již během druhé světové války se na politické scéně vedla živá diskuze na téma pozemková reforma. Ta se také dostala do Košického vládního programu. Ještě v květnu 1945 prezident republiky zrušil majetkové převody z doby okupace⁷⁹ a o měsíc později, formou dekretu na doporučení vlády, dal zkonfiskovat majetky a přerozdělit pozemky všech Němců, Maďarů,⁸⁰ zrádců a kolaborantů. V Drahanovicích tento dekret vzbudil naděje především u drobných zemědělců, kteří si nárokovali přerozdělení pozemků z velkostatku. Jejich požadavky přerostly v srpnu v demonstraci v obci a okolních pěti vesnicích.⁸¹ Na získání půdy z velkostatku si ale ještě museli počkat.

---

⁷³ Jako předpokládané budovy obecního úřadu.

⁷⁴ Projekt ing. Nováka obsahoval mj. i dřevěnou tribunu podél hlavní osy fotbalového hřiště. Mělo vzniknout samostatné hřiště na tenis, podbíjenou a kolem hřiště běžecká dráha. Stadion byl v projektu orientován naopak než pozdější areál, tedy kratší osou kolmo k rybníku.

⁷⁵ To kvůli znečištění při kampani.

⁷⁶ SOKA Olomouc, fond Místní národní výbor Drahanovice, kniha protokolů ze schůzí pléna a rady MNV 1945–1947, inv. č. 1.

⁷⁷ Tamtéž.

⁷⁸ Tamtéž.

⁷⁹ RYCHLÍK, Jan: Pozemková reforma v českých zemích v letech 1945–1948. In: Zemědělství na rozcestí 1945–1948. Sborník z mezinárodní konference. Slovácké muzeum, Uherské Hradiště 1998, s. 7–22, s. 8.

⁸⁰ Kromě těch, kteří se aktivně účastnili protinacistického odboje.

⁸¹ Drahanovice. In: SPÁČIL, Vlastimil: Historický místopis okresu Olomouc-venkov, Olomouc 1968, s. 43–46, s. 45.

Všechny zabavené majetky získal do správy Národní pozemkový fond, jako součást Ministerstva zemědělství. Odtud teprve měla být zemědělská půda přerozdělena zemědělcům, družstvům, obcím a jiným institucím k veřejnému účelu.⁸² V jednotlivých obcích měly přerozdělení v kompetenci, kvůli tomuto účelu vzniklé, Místní rolnické komise.⁸³ Taková rolnická komise vznikla i v Drahanovicích. Předsedou se stal František Žampach za KSČ. Zastoupení v komisi měly všechny strany kromě KSČ, tedy strana lidová, národně socialistická a sociální demokracie.⁸⁴ Jednotlivé rodiny mohly získat nejvíce kolem 13 ha půdy podle toho, kolik měly členů a podle současné držby půdy. Pozemková reforma se příliš protahovala, a tak pravděpodobně i s přičiněním obce, která naléhala na rolnickou komisi,⁸⁵ byla v Drahanovicích dokončena 8. 12. 1946 oficiálním Potvrzením o právoplatném přidělu od rolnické komise pro okres Olomouc. Občané Drahanovic získali pro zemědělské účely 27 a půl ha půdy, necelých 10 ha pro stavby a 16 ha na zahrádky. Jedna měřice stála zájemce přibližně 2 000 Kčs.⁸⁶

Jinak v rámci ČSR však byla půda přidělována především v pohraničí, kde se jí nejvíce uvolnilo, a to zejména českým a slovenským bezzemkům z vnitrozemí.⁸⁷ Z Olomouckého kraje odešlo do pohraničí přes 50 000 obyvatel.⁸⁸ Drahanovice takto opustilo 35 rodin, které obdržely půdu celkem lacino.⁸⁹ Zároveň, v přímé souvislosti s přerozdělováním půdy,⁹⁰ probíhala zásobovací krize potravin, z velké části také způsobena nuceným výkupem s nízkou výkupní cenou.⁹¹ Ekonomicky se tedy první poválečná pozemková reforma s úspěchem nepotkala, avšak politicky úspěch přinesla jedné politické straně, KSČ,⁹² a to v podobě zvýšené popularity.⁹³

---

⁸² RYCHLÍK, Jan: Pozemková reforma v českých zemích v letech 1945–1948. In: Zemědělství na rozcestí 1945–1948. Sborník z mezinárodní konference. Slováké muzeum, Uherské Hradiště 1998, s. 7–22, s. 9.

⁸³ Čítající zpravidla deset členů.

⁸⁴ Soka Olomouc, fond Místní národní výbor Drahanovice, Pamětní kniha, inv. č. 19.

⁸⁵ Hlavním kritikem se stal především starosta Gárlík, požadující spravedlivé rozdělení.; SOKA Olomouc, fond Místní národní výbor Drahanovice, kniha protokolů ze schůzí pléna a rady MNV 1945–1947, inv. č. 1.

⁸⁶ Rodiny s méně polnostmi měly větší přiděl než statkáři.

⁸⁷ Do roku 1949 dosáhl počet přistěhovalců- zemědělců v pohraničí počtu 157 495.

⁸⁸ Burešová, Jana: Zemědělství Olomouckého kraje na přelomu 40. a 50. let 20. století. In: AUPO, Historica 27/1996, Olomouc 1998, s. 103–115, 104.

⁸⁹ SOKA Olomouc, fond Místní národní výbor Drahanovice, kniha protokolů ze schůzí pléna a rady MNV 1945–1947, inv. č. 1.

⁹⁰ Noví usedlíci v pohraničí většinou neuměli samostatně hospodařit. Rozptýlení půdy ve vnitrozemí mělo kontraproduktivní efekt.

⁹¹ Zemědělci tudíž kryli své zisky, aby je mohli prodat na černém trhu.

⁹² Přestože reformu podporovaly všechny strany.

⁹³ RYCHLÍK, Jan: Pozemková reforma v českých zemích v letech 1945–1948. In: Zemědělství na rozcestí 1945–1948. Sborník z mezinárodní konference. Slováké muzeum, Uherské Hradiště 1998, s. 7–22, s. 13;

Po volbách, ve kterých komunisté zvítězili, prošla v červenci 1947 v parlamentu druhá pozemková reforma.⁹⁴ Tato vycházela z prvorepublikové, která dávala do budoucna státu velké pravomoci z hlediska vykupování a přerozdělování půdy.⁹⁵ Počítalo se s nuceným vykoupením pozemků velkostatkářů v jednotlivých případech a ve všech případech muselo zbýt vykoupeným alespoň 50 ha zemědělské půdy.⁹⁶ Obec Drahanovice díky této reformě získala necelých 9 ha, z toho pak necelých šest ha tvořil sad na kopci Spálenec za vesnicí, o který neúspěšně usilovala již při první re parcelaci. Na cesty pak obec zabrala 1,5 ha. Na zestátněných pozemcích následně vznikly stavební parcely za nádražím, nové fotbalové hřiště za rybníkem a zahrádky u vesnice Střížova.⁹⁷

Zemědělská politika byla v poválečném Československu vedena státem. MNV Drahanovice organizoval jarní práce v součinnosti s JSČZ⁹⁸ a rozděloval zdejšími rolníkům zakázky na různé produkty, které měla obec dodávat. Následně pak také MNV dodávky vybíral. Poválečná obnova zemědělství se musela vyrovnat s několika problémy. Jedním z nich byla ztráta obyvatelstva v důsledku osídlování pohraničí⁹⁹ a s tím spojeným úbytkem pracovních sil v zemědělství.¹⁰⁰ Přestože příliv mechanizace byl znatelný oproti předchozímu období, stále nedostačoval. Nedostatek se projevoval i u umělých hnojiv.¹⁰¹ V roce 1947 dopadla na celou zemi neúroda způsobená suchem, což vyvolalo známou obilnou pomoc od SSSR. V obci byla neúroda způsobena i zaplavením polí. Sovětské obilí pak dorazilo i do Drahanovic.

Na Hané měli tradičně většinu drobní zemědělci.¹⁰² U Drahanovic to platí dvojnásob. V roce 1947 náleželo obecnímu katastru Drahanovic 325 ha polí a 140 ha

---

Srovnej též SLEZÁK, Lubomír: První etapa pozemkové reformy v českých zemích (1945–1948). In: Československo 1945–1992. Sborník příspěvků odborného historického semináře pro učitele dějepisu základních a středních škol. Pdf MU Brno, Brno 2007, s. 44–50, 45.

⁹⁴ BUREŠOVÁ, Jana: Společensko-politický vývoj zemědělství v Československu v letech 1945–1948 v kontextu vývoje evropských zemí sovětské sféry vlivu. In: AUPO, Historica 26/1997, Olomouc 1994, s. 57–82, s. 69.

⁹⁵ Zabavená půda byla dočasně přidělována, často bezdůvodně, komunisté ji chtěli znovu odebrat a přerozdělit.

⁹⁶ SLEZÁK, Lubomír: První etapa pozemkové reformy v českých zemích (1945–1948). In: Československo 1945–1992. Sborník příspěvků odborného historického semináře pro učitele dějepisu základních a středních škol. Pdf MU Brno, Brno 2007, s. 44–50, 49.

⁹⁷ Soka Olomouc, fond Místní národní výbor Drahanovice, Pamětní kniha, inv. č. 19.

⁹⁸ JSČZ vzniklý po roce 1945 byl jakýmsi diskuzním fórem o dalším postupu v otázce družstev, po roce 1948 se ale stal nástrojem KSČ a kolektivizace.

⁹⁹ LACINA, Vladislav: Problémy obnovy zemědělství v českých zemích. In: Zemědělství na rozcestí 1945–1948. Sborník z mezinárodní konference. Slováké muzeum, Uherské Hradiště 1998, s. 90–93, s. 91.

¹⁰⁰ V roce 1946 pracovalo v zemědělství o 627 tis. osob méně než v roce 1936.

¹⁰¹ V roce 1940/1941 jich bylo užito 31 kg/1 ha, v roce 1947/1948 pouze 18 kg/1 ha

¹⁰² V okrese Olomouc tvořili usedlosti s výměrou do 1 ha 57,5 % a do 2 ha 68,5 %. Hospodářství s 10–20 ha půdy pak tvořilo 8% z celkového počtu usedlostí. In: BUREŠOVÁ, Jana: Zemědělství Olomouckého

lesa. Největším držitelem půdy v katastru byl zdejší dvůr s cca 200 ha, který vlastnil cukrovar.¹⁰³ Zatímco v letech 1946–1947 ještě předseda JSČZ označoval vznik strojního družstva v obci za nemožný z důvodu velkého tříštění půdy a nezájmu zemědělců. V roce 1948 strojní družstvo vzniklo.¹⁰⁴ Vedoucím se stal Miroslav Dočkal a hospodařit se začalo jen se třemi traktory. Zázemí se SD dostalo ve zdejších dvoře.

Tlak KSČ na převzetí moci vyvrcholil 25. února 1948, kdy přijal president Edvard Beneš demisi nekomunistických ministrů. Komunistům se tímto krokem otevřela brána na cestě k totalitní moci. Během pár let došlo k čistkám v celé společnosti, a to na všech místech. Skončila éra tzv. řízené demokracie a pro občany Drahanovic začala dlouhá léta nesvobody

---

kraje na přelomu 40. a 50. let 20. století. In: AUPO, *Historica 27–1996*, Olomouc 1998, s. 103–115, s. 104.

¹⁰³ HARTLOVÁ, Z.: *Jednotné zemědělské družstvo Drahanovice-Luděřov se sídlem v Drahanovicích 1953–1973*. Inventář, 1990, s. 9, ev. č. 974, s. 1.

¹⁰⁴ Dále pod zkratkou SD.

4 Drahanovice v letech 1948–1953

Po demisi ministrů se ujali moci komunisté. KSČ postupně ovládla všechny mocenské instituce, orgány hospodářského řízení, kulturní a společenské organizace.¹⁰⁵ Nastala éra předsedy vlády a KSČ Klementa Gottwalda, období vykonstruovaných procesů a čistek, jejichž oběťmi se staly desetitisíce lidí. Po celou dobu vládnutí Klementa Gottwalda, ať již jako premiéra či jako prezidenta, celé Československo pociťovalo na vlastní kůži politiku stalinismu. Od této doby si občané Drahanovic nemohli dovolit volně hlásat své názory, ba co víc, mnozí byli i trestáni za svou majetnost či původ.¹⁰⁶

Kulturní, politické, vzdělávací a mnohé jiné organizace byly pod plnou kontrolou akčních výborů národní fronty. Tyto vznikaly u národního shromáždění, velkých podniků, prakticky u všech nějak důležitých institucí a v neposlední řadě také u místních národních výborů.¹⁰⁷ Byly tvořené loajálními lidmi a pod příkazy funkcionářů KSČ prováděly čistky s cílem odstranit reakční a protilidové živly a nastolit tak totalitní režim jedné strany.¹⁰⁸ Nepohodlní lidé pak byli propouštěni ze zaměstnání, jejich děti z prestižních škol a univerzit. V neposlední řadě pak mnozí končili ve vězení. Vláda, KSČ ani Ministerstvo vnitra zpočátku přesně nevymezily, kdo je a kdo není reakční, a podle jakého „vzorce“ by měli být takovíto lidé identifikováni. V praxi pak samozřejmě mnohé záviselo na libovůli členů akčního výboru a na jejich osobním zaujetí. Tyto výbory také přidělovaly půdu s usedlostmi a následně je i mohly odebírat. Důležitá je poznámka, že proti jejich rozhodnutí nebylo odvolání. Činnost akčních výborů mnohdy nezůstávala u kontroly nespolehlivých obyvatel. Dle vládního nařízení z 5. května 1945 podléhaly národní výbory lidu, v přenesené formě tedy akčním výborům jako jeho zástupcům. V závěru tedy akční soudruzi ovlivňovali skrz MNV i ty oblasti, které by neměly nebo kvůli kterým primárně akční výbory nevznikly, například hospodářství dané obce. Několik vyhlášek Ministerstva vnitra pak posílilo pravomoci akčních výborů na oficiální úrovni. Ty mohly jmenovat předsedu národního

---

¹⁰⁵ KAPLAN, Karel: Únorový převrat 1948 – Opatření nastolující mocenský monopol KSČ. In: Slovníková příručka k československým dějinám 1948–1989. XVII. Únorový převrat 1948. Praha 2006, s. 16–19, s. 16.

¹⁰⁶ KOCIÁN, Jiří: Poválečný vývoj v Československu 1945–1948. Praha 1991, s. 79.

¹⁰⁷ Ty se nazývaly místní akční výbory (MAV); BARNOVSKÝ, Michal: Akční výbory národní fronty. In: Slovníková příručka k československým dějinám 1948–1989. XVII. Únorový převrat 1948. Praha 2006, s. 24–25, s. 24.

¹⁰⁸ ČECHÁK, Jaroslav: Vývoj veřejné správy v Československu a České republice (1945–2004). Praha 2004, s. 46.

výboru a dosazovat členy do různých komisí.¹⁰⁹ Očista zasáhla MNV, strany NF, spolky, cukrovar, jednoduše celý život v obci.

V rozhodování akčních výborů často hrály, jak jsme již výše naznačili, nejsilnější roli osobní zájmy jejich členů. Dokazuje to prohlášení Ústředního akčního výboru Národní fronty z 3. března 1948, ve kterém jednoznačně odsuzuje mnohé praktiky. Zároveň přikazuje místním akčním výborům respektovat vyhlášky Ministerstva zemědělství a Národního pozemkového fondu, dle kterých se MAV omezují pouze na návrhy. Rozhodnutí již náleželo okresnímu akčnímu výboru ve spolupráci s daným místním národním výborem.¹¹⁰ Přestože byla moc akčních výborů omezena, udržely si svůj význam¹¹¹ až do roku 1989. Odůvodnění jejich existence spočívalo jednak v kontrolní činnosti, jednak v prosazování politických názorů KSČ.¹¹²

V Drahanovicích vznikl MAV NF bezprostředně po událostech v Praze. Komunisté a jejich sympatizanti 29. února zasedli v hostinci pana Jóna U Černé věže a zvolili členy MAV NF Drahanovice. Předsedou se stal pan Stanislav Houb, úředník v cukrovaru. Skutečným nositelem moci v obci se stal MAV. Jemu podřízený MNV, po vyčištění od reakce, poslouchal na slovo. V případě neposlušnosti některého ze zastupitelů došlo k jejich odvolání. Zasedání MNV vypadalo prakticky tak, že předseda MAV navrhnul a členové MNV odhlasovali.

Předseda MAV NF v Drahanovicích Stanislav Houb se, dle paní Bartoškové, dění v obci příliš nevěnoval: „*Byl zaměstnán činností odborů na okresní úrovni.*“ Více o jeho činnosti není známo. Své zastoupení v akčním výboru měla každá strana či organizace Národní fronty existující v obci.¹¹³ Postupně vznikaly i akční výbory v jednotlivých organizacích a podnicích v obci. Výbor byl ustaven v cukrovaru, Sokole, Jednotném svazu českých zemědělců, Spolku české mládeže a v České straně lidové. Organizace ČSNS v obci, na rozdíl od ČSL, ihned po převratu ukončila činnost¹¹⁴ a odmítala se jakkoliv podílet na funkci „*obrozené*“ ČSS, proto přirozeně nebylo

---

¹⁰⁹ ČECHÁK, Jaroslav: *Vývoj veřejné správy v Československu a České republice (1945–2004)*. Praha 2004, s. 48.

¹¹⁰ Tamtéž.

¹¹¹ Leč pod novým názvem od roku 1954 jako Výbory národní fronty

¹¹² ČECHÁK, Jaroslav: *Vývoj veřejné správy v Československu a České republice (1945–2004)*. Praha 2004, s. 50.

¹¹³ SOKA Olomouc, Místní akční výbor Národní fronty, Zahájení činnosti, soupis členů, zápis o předání písemností 1948–1949, inv. č. 1, nestránkováno; Samozřejmě se jednalo o sympatizanty KSČ, přestože například byli členy ČSL nebo ČSNS.

¹¹⁴ Nejen kvůli tomu byla vůdčí osobnost ČSNS pan Běloušek označena jako „nepokroková“.

potřeba akčního výboru.¹¹⁵ Akční výbory na všech úrovních se již postaraly o to, aby ČSL a ČSNS jako jediné politické strany, kromě KSČ povolené v českých zemích,¹¹⁶ přišly o svou předúnorovou tvář a staly se tak věrnými podřízenými KSČ v rámci NF.¹¹⁷ To se stalo i v Drahanovicích, kde museli představitelé nekomunistických stran obce vstoupit do KSČ nebo byli postupně nahrazováni sympatizanty komunistů. Přísný a nevybíravý přístup k ČSL vedl k tomu, že strana v obci v roce 1949 zastavila svou činnost.¹¹⁸

Jako první museli členové výboru doslova roztřídit obyvatele obce na „pokrokové“ a reakční, ať již problémové občany kritizující režim či jinak nepřátelsky se chovající vůči lidově-demokratickému zřízení, nebo jednoduše jako nespolehlivé. Jako první musela být provedena čistka v Místním národním výboru. Ta se udála 1. března na prvním popřevratovém veřejném zasedání. Po uvedení akčního výboru zde předseda Stanislav Houb zveřejnil změny v obecní radě – odvoláni byli dva zástupci za národní socialisty a jeden za stranu lidovou. Za ně delegovaní pak zaujali vrcholná místa: předsedu finančního výboru a obecního hospodáře.¹¹⁹ Tímto ale zasahování do složení místního národního výboru nekončilo. Postupně museli MNV opustit nejen někteří členové lidové strany, ale i členové vlastní KSČ s častým odůvodněním, jakým bylo například odkloněním se od linie strany nebo neplněním svých povinností. Akční výbor schválil 19. srpna na návrh komunistické strany nového předsedu MNV Jana Konečného namísto rezignujícího Jana Mikulky.¹²⁰ Ten odstoupil ze zdravotních důvodů.

Poté začal výbor prověřovat státní spolehlivost předním osobnostem vesnice: strážníkovi, faráři, učitelům obecné školy, náčelníkovi a vedoucím Sokola a jiným. Poté přišli na řadu zaměstnanci v cukrovaru a řádní členové Sokola. Přestože KSČ

---

¹¹⁵ SOKA Olomouc, Místní akční výbor Národní fronty, AV NF v cukrovaru, Sokole, ČSL, SČM, JSČZ 1948–1949, inv. č. 13.

¹¹⁶ ČSSD jako největší konkurent v obci a ideologicky nejbližší, a tudíž nejnebezpečnější strana v ČSR byla doslova pohlcena KSČ. ČSSD tedy zanikla a byla obnovena po roce 1989.

¹¹⁷ KONEČNÝ, Karel: „Obrozená“ Československá strana lidová v kraji Olomouc a na Hranicku v letech 1948–1960. In: Střední Morava, 21/2005, s. 37–46, s. 37.; Nevýznamnost například strany lidové je čitelná i z početnosti členů. V okresech tehdejšího Olomouckého kraje se členstvo počítalo v řádu desítek.

¹¹⁸ SOKA Olomouc, fond Místní národní výbor Drahanovice, Pamětní kniha, inv. č. 19, s. 145.

¹¹⁹ SOKA Olomouc, Místní národní výbor Drahanovice 1945–1990, Kniha protokolů ze schůzí pléna a rady MNV 1947–1957, inv. č. 2, nestránkováno.

¹²⁰ SOKA Olomouc, Místní akční výbor Národní fronty, Reorganizace MNV Drahanovice 1948–1949, inv. č. 4, nestránkováno.

totalizovala svou moc postupně,¹²¹ bezprostředně po únorových událostech bylo z veřejného života odstraněno 8 občanů.¹²² Jedním z takových byla Anna Záleská, která se přihlásila za protektorátu k německé národnosti a stala se, dle místního akčního výboru, horlivou nacistkou. Pro nedostatek důkazů ji soud osvobodil, musela však přistoupit k veřejné omluvě. Její manžel byl odsouzen k pěti letům vězení. Akčnímu výboru se nelíbilo, že tato Němka pracovala v domácnosti a starala se o svou matku, a tak požadoval, aby se zapojila do prací v cihelně v Loučanech. Okresní akční výbor ale na několikerá naléhání MAV nepřistoupil, což MAV považoval za poškození autority a požadoval změnu, ta ale nepřišla. Na okrese bylo místním akčním výborem požadováno například i pracovní zařazení Josefa Ševčíka, který se v hospodě vychloubal, že „je na něho celý MAV krátký“, protože on má známosti na okresním a zemském národním výboru. Možná ty vlivné známosti měl, protože vyšel pravděpodobně bez trestu. Není totiž uváděn jako vyřazený z politického života.¹²³ Po zmínění těchto dvou příkladů je nasnadě se zamyslet nad tím, zda byl akční výbor příliš zaujatý a okresní akční výbor dal za pravdu trestaným, nebo zde skutečně sehrály svou roli známosti či úplatky.

Z úřednictva cukrovaru akční výbor v čele s panem Suchým odstranil 4 úředníky, kteří odešli „dočasně“ na dovolenou, přičemž podnik přišel o svého jediného vysokoškolsky vzdělaného pracovníka Ing. Svátka.¹²⁴ Odvoláni byli všichni členové závodní rady. Zbylí pracovníci, kteří se kdy nějak provinili, se museli podepsat pod prohlášení, že budou budovat lidově-demokratické zřízení. Očista cukrovaru byla provedena do konce března 1948, proto 8. dubna téhož roku akční výbor cukrovaru zanikl a přenesl své pravomoci na MNV.¹²⁵ Všichni pamětníci se shodují, že Alois Suchý,¹²⁶ který provedl důkladné personální změny, svého vlivu využíval i v dalších letech a v podstatě nadále určoval personální a patrně i veškerou politiku v cukrovaru.

Vztah akčních výborů k církvím a náboženství v podstatě demonstrovalo vyjádření církevního oddělení Ústředního akčního výboru Národní fronty v srpnu 1948,

---

¹²¹ NOVOTNÝ, Lubomír: Osobnost Edvarda Beneše a poúnorová situace na Olomoucku. In: Střední Morava, 12/2001, s. 117–119, s. 118.

¹²² SOKA Olomouc, Místní akční výbor Národní fronty, Zařazování vyakčňených osob do zaměstnání 1948–1949, inv. č. 7.

¹²³ Tamtéž

¹²⁴ SOKA Olomouc, Místní akční výbor Národní fronty, AV NF v cukrovaru, Sokole, ČSL, SČM, JSČZ 1948–1949, inv. č. 13.

¹²⁵ Tamtéž.

¹²⁶ Dosavadní pomocný pracovník.

že „zániku náboženství (se má) napomáhat užitím všech prostředků, které jsou po ruce.“¹²⁷

Není žádným tajemstvím, že na venkově, kde měla tradičně nejvyšší vliv církve, se většinou největším kritikem stával místní farář. Bylo tomu tak i v Drahanovicích, kde každou neděli sloužil děkan Cyril Otčenášek, dle MAV s negativním poměrem k vládě a KSČ, na což si také výbor stěžuje v několika dokumentech. Při slavnostní mši při příležitosti osvobození 9. května 1948 odmítl děkan složit v kostele slavnostní slib věrnosti komunistické vládě s tím, že by mu takový čin musel povolit arcibiskup a ten, že dosud neodpověděl. Tím proti sobě poštvál místní složky KSČ. Kromě názorů, které zdejší farář rozšiřoval, se pak MAV nelíbila ani jeho farní sbírka pro podporu chudých, respektive se nelíbilo, že s touto sbírkou mohl volně disponovat. Děkan Otčenášek se ještě pokusil charitu zachránit tím, že v ní vytvořil akční výbor, ve kterém se sám chtěl stát předsedou. MAV to ale odmítl. Od 1. dubna 1948 musely být vybrané peníze další týden odevzdány na sociální komisi MNV. Nespokojenost KSČ s drahanovickým farářem vyvrcholila jeho přeložením do Slatinic,¹²⁸ o němž rozhodl MNV 23. července 1948.¹²⁹ Nový farář Vladimír Seget, který byl do Drahanovic přeložen z Jalubí u Uherského Hradiště i se svým starým otcem, se pak již věnoval při kázání pouze duchovním otázkám a politiku alespoň na veřejnosti vypustil.¹³⁰

Očista Sokola byla ve většině republiky provedena bezprostředně po Všesokolském sjezdu v Praze konaném 6. července 1948 a razícím ostře protikomunistický tón.¹³¹ Výbor dohlížející na Sokol dlouho vyčkával. Teprve 25. října 1949 odeslal akční výbor v Drahanovicích čelním představitelům místního Sokola dopis, v němž označuje jejich chování jako nepřátelské vůči nastalé politické situaci a vedoucí úloze KSČ v republice. Zároveň požaduje pravdivé vyjádření členů a přehodnocení politického postoje, po němž bude vše odpuštěno.¹³² Po vyjádření tázaných členů, kteří vinu vždy odmítli, se ale neodpouštělo. Šest členů bylo vyloučeno, sedm obdrželo půl roční, jedna členka dokonce roční čekací lhůtu a čtyři členové dostali

---

¹²⁷ CUHRA, Jaroslav: Stát, církve a náboženské společnosti. In: KOCIAN, Jiří (odpovědný redaktor): Slovníková příručka k československým dějinám 1948–1989. XI. Církve a náboženské společnosti. Praha 2006, s. 1–3, s. 1.

¹²⁸ Vrátil se opět v roce 1951 a působil zde do roku 1959.

¹²⁹ Soka Olomouc, fond Místní národní výbor Drahanovice, Kniha protokolů ze schůzí pléna a rady MNV 1947–1957 inv. č. 2.

¹³⁰ SOKA Olomouc, Místní akční výbor Národní fronty, Záležitosti církevní 1948–1949. Inv. č. 22.

¹³¹ NOVOTNÝ, Lubomír: Osobnost Edvarda Beneše a pouťorová situace na Olomoucku. In: Střední Morava, 12/2001, s. 117–119, s. 118.

¹³² SOKA Olomouc, Místní akční výbor Národní fronty, Prověření členů Sokola 1948–1949, inv. č. 11.

přísnou důtku. Zvláště obratně, leč zbytečně, se pak hájil starosta Sokolů Bohumila Jakuba, který byl obviněn, že zakazoval členům nosit odznaky KSČ a oni pak kvůli tomu opouštěli Sokol. Poukázal na to, že takový případ byl jen jeden, a to v době předúnorové, kdy vládly čtyři státoporné strany a on podle směrnice dodržoval nadstranickost spolku. Navíc dorostenec vystoupil a na tento případ poukázal až po převzetí moci komunisty. Akční výbor starostu obvinil i v případě petice¹³³ za navrácení státního občanství Ernstu Balcaříkovi, kterou podepsala jeho manželka. On s tím ale neměl nic společného, nikam se totiž nepodepsal.¹³⁴ I toto pro dnešní dobu nesmyslné obvinění způsobilo nucený odchod Bohumila Jakuba ze Sokola. Možná, že tato obvinění nejsou náhodná, důvody se však v dané době vždy našly. Především pak postup nespokojeného komunistického Sokola působí více než vykonstruovaně.

První nesvobodné volby již plně ovládané komunistickou stranou se konaly 30. května 1948. Akční výbory věnovaly této „*demonstraci jednoty*“ maximální pozornost a z různých důvodů zbavily 18 občanů, především Němců, možnosti volit.¹³⁵ Tyto osoby pak musely podepsat prohlášení o kladném vztahu k lidově demokratickému zřízení. Volba mohla být dvojitá: odevzdat svůj hlas jednotné kandidátce Národní fronty, anebo vyjádřit nesouhlas bílým lístkem. Druhou možností v Drahanovicích zvolilo 18 občanů, kteří za to také byli pranýřováni jak v každotýdenní nedělní relaci vedené v Hanáčtině,¹³⁶ tak i „*pokrokovými*“ lidmi v obci. Často pak docházelo ke křivým obviněním na základě nepravdivých pomluv. V jedné relaci dokonce hlasatel navrhuje vyřešit vzájemné obviňování tím, aby se „*bílí lístkaři*“, jak je nazývá, přišli na obec sami přiznat a odůvodnit svou volbu. V případě nespokojenosti by pak dostali, o co by si požádali. V pramenech není žádná zmínka o tom, že by někdo na tuto výzvu reagoval. Patrně nespokojení tušili, že by byli nanejvýš odměněni nějakým trestem. Bylo by dobré zamyslet se nad tím, kolik lidí do volební urny hodilo kandidátku Národní fronty ze strachu a kolik jich tak učinilo s upřímností. Čísla se ale nikdy nedozvíme.¹³⁷

---

¹³³ V případě petice za Ernsta Balcaříka postupoval MAV mimořádně přísně. Téměř všichni občané, kteří dokument podepsali, byli vytlačeni z veřejného života a dále sledováni. Jsou známa i šetření z okolních vesnic v rámci tohoto případu. Jedním takovým příkladem jsou Těšetice; in PAPAŇÍK, David: Dějiny obcí Těšetice, Rataje a Vojnice. Těšetice 2003, s. 134.

¹³⁴ SOKA Olomouc, Místní národní výbor Drahanovice, TJ Sokol 1948–1988, inv. č. 12.

¹³⁵ SOKA Olomouc, Místní akční výbor Národní fronty, Volby, soupisy voličů, opatření k volbám, inv. č. 4.

¹³⁶ Předseda MAV Stanislav Houb líčí v jedné ze zpráv, že každotýdenní relace jsou mezi lidmi mimořádně oblíbené právě proto, že jsou vedeny v Hanáčtině. Místní farář Otčenášek naopak ve farní kronice zmiňuje, že lidem se začal nový rozhlas zajídat: „Zbytečně se ho užívá, lidé nemají klidu často ani pozdě večer.“

¹³⁷ SOKA Olomouc, Místní akční výbor Národní fronty, Měsíční hlášení pro OAV-NF v Olomouci 1948–1949, inv. č. 2.

Akční výbor řešil i stížnosti obyvatel Drahanovic, například na nedostatek pracovní síly při skladování obilí do cukrovarského skladu nebo na konkrétního zaměstnance Rolnického družstva Náměště na Hané, který prý se chová sprostě k zaměstnancům drahanovického družstva.¹³⁸ MAV měl na starost i spoustu jiných činností, kromě personálních změn organizoval brigády,¹³⁹ kontroloval byty, zašitoval předání do národní správy s následným přerozdělováním až po rozdělení dříví na otop.¹⁴⁰ Tak byla například zpětně vyžádána lednička po Ernstu Balcaříkovi a předána drahanovické prodejně Budoucnost. MAV se podílel i na přerozdělování půdy. Bylo přerozděleno 39 ha ze zdejšího dvora mezi jednotlivé rolníky, obec i jako stavební plochy občanům. Dle zákona z roku 1947 mohl stát zabrat nevyužitou půdu.¹⁴¹ Toho využily MAV a MNV v případě velké zahrady pana Dopity, jenž pracoval jako úředník v univerzitní knihovně. Přestože neměl čas se o tuto zahradu starat, odmítal ji prodat, respektive se jí vzdát za cenu navrhovanou domkaři. Na jeho úkor tak byly zvětšeny zahrady domů ve čtvrti Chaloupky.¹⁴²

Jak se mění politické ovzduší, tak se odebírá nebo uděluje čestné občanství. O čestné občanství v Drahanovicích přišli na naléhání MAV bývalý předúnorový místopředseda vlády a předseda národních socialistů Dr. Petr Zenkl i Dr. Prokop Drtina, předúnorový ministr spravedlnosti, s odůvodněním, že se svým chováním snažili vehnat Československo do bratrovražedného boje.¹⁴³ Čestné občanství pak 23. 11. téhož roku, opět na návrh MAV, obdržel prezident Klement Gottwald.¹⁴⁴

Po omezení moci akčního výboru, jeho podřízení místnímu národnímu výboru a jeho přejmenování¹⁴⁵ na Výbor národní fronty, si tato instituce udržela svůj vliv na život občanů. Často psala pro jiné úřady a pracoviště tolik žádané posudky na občany a vedla evidenci obyvatel obce. MNV často mluvil obyvatelům obce do jejich ryze osobních věcí. Tak například v roce 1956 MNV zakázal hostinským v obci nalévat panu

---

¹³⁸ SOKA Olomouc, Místní akční výbor Národní fronty, Měsíční hlášení pro OAV-NF v Olomouci 1948–1949, inv. č. 2.

¹³⁹ SOKA Olomouc, Místní akční výbor Národní fronty, Rozpis pracovníků pro výpomoc v cukrovaru. Inv. č. 19.

¹⁴⁰ SOKA Olomouc, Místní akční výbor Národní fronty, Příděly dříví na otop, prodejna budoucnost atd. 1948–1949, inv. č. 2.

¹⁴¹ JECH, Karel: Kolektivizace a vyhánění sedláků z půdy. Vyšehrad-Praha 2008, s. 64.

¹⁴² SOKA Olomouc, Místní akční výbor Národní fronty, Návrh národní správy na usedlosti, přidělování a odebrání pozemků. Inv. č. 20, nestránkováno.

¹⁴³ SOKA Olomouc, Místní akční výbor Národní fronty, Prověření nár. spol. J. Henyka, odebrání čest. obč. dr. Zenklovi a dr. Drtinovi 1948, inv. č. 9.

¹⁴⁴ SOKA Olomouc, Místní národní výbor 1945–1990, Pamětní kniha obce Drahanovice, 1945–1973, inv. č. 19, s. 137.

¹⁴⁵ Od roku 1954.

Chlupatému, který se musel za své problémy s alkoholem před plénem národního výboru omluvit a slíbit nápravu.¹⁴⁶

Jediným občanem, kterého režim uvěznil z politických důvodů, byl zdejší hostinský Vilém Pelcl, který byl poslán na dva roky do uranového dolu v Jáchymově. Bohužel se mi nepodařilo ze sledovaných pramenů zjistit, za co přesně byl potrestán. Žádné jiné tresty odnětí svobody nejsou z Drahanovic známy. Jak říká paní Neumannová: „*Občané se raději podvolili, protože věděli, co se děje jinde.*“

Finanční situace obce se výrazně nezlepšila. MNV proto zaváděl další daně, tentokrát z m² zastavěné půdy, a to 1 korunu 50 haléřů za každý metr. Jednopatrová obydlí pak platila 3 Kčs/metr. Dávka se měla vybírat ročně.¹⁴⁷

President Edvard Beneš 7. června 1948 abdikoval. KSČ zmanipulovala jeho abdikační dopis a uvedla jen jednu z více příčin, a to zdravotní důvody. Beneš pak 3. září téhož roku zemřel. V obci se konala smuteční tryzna, celá vesnice si tak připomínala život především po válce mimořádně oblíbeného politika.¹⁴⁸ Edvarda Beneše již v červnu 1948 nahradil první komunistický prezident Klement Gottwald. V Drahanovicích nemohl komunisty již zcela ovládaný MNV zůstat pozadu a k narozeninám 23. 11. novému prezidentu připravil dárek. Dle zápisu: „*Za potlesku přítomných jest pan prezident Klement Gottwald přijat do svazku obce Drahanovice jako čestný občan.*“¹⁴⁹

V MNV docházelo během sledovaného období k obměně spojené s převzetím moci KSČ, ale i k obměně přirozené, kdy někteří činitelé již nemohli zastávat své funkce. Prvá změna spojená s politickou konstelací sil přišla hned 30. května 1948 po prvních nesvobodných volbách, kdy byli odstraněni poslanci za ČSNS a ČSL.¹⁵⁰ Měnili se i předsedové. K první změně na předsednickém postu došlo 24. srpna 1948, kdy až na potřetí vyslyšel předseda MAV žádost dosavadního předsedy MNV Jana Mikulky o zbavení úřadu. Téhož dne na návrh MAV zasedání zvolilo Jana Konečného z KSČ. Jan Mikulka odstoupil ze zdravotních důvodů. MAV NF si v Drahanovicích počínal poměrně suverénně až do 1. září 1948, dokdy se účastnili jeho předseda či členové

¹⁴⁶ Soka Olomouc, fond Místní národní výbor Drahanovice, Kniha protokolů ze schůzí pléna a rady MNV 1947–1957, inv. č. 2.

¹⁴⁷ Soka Olomouc, fond Místní národní výbor Drahanovice, Kniha protokolů ze schůzí pléna a rady MNV 1947–1957, inv. č. 2.

¹⁴⁸ Soka Olomouc, fond Místní národní výbor Drahanovice, Pamětní kniha, inv. č. 19, s. 137.

¹⁴⁹ Soka Olomouc, fond Místní národní výbor Drahanovice, Kniha protokolů ze schůzí pléna a rady MNV 1947–1957 inv. č. 2.

¹⁵⁰ ZAORAL R. Místní národní výbor Drahanovice (1923) 1945–1990. Inventář, 2001, s. 30, ev.č. 1708, s. 7.

všech zasedání MNV. Po tomto datu byla jejich účast občasná. Dosavadní předseda Jan Konečný 27. 12. 1949 ze služebních důvodů rezignoval. Za jeho nástupce zvolili členové MNV před rokem abdikujícího Jana Mikulku, jehož zdravotní stav se zlepšil natolik, že se po schválení KNV mohl ujmout předsednictví. Podle vládního nařízení došlo 31. května 1950 k druhé reorganizaci MNV. Přijel kvůli tomu i zástupce z KNV Jan Zemánek. OAV NF jmenoval na návrh MAV NF v Drahanovicích nové členy. Sestava ale zůstala téměř stejná. Ve svém druhém předsednictví se tentokrát Jan Mikulka s povděkem nepotkal. MO KSČ ho kritizovala za to, že nepřenášel stanoviska strany do MNV. KSČ tak 2. 9. 1951 provedla puč. Jeden z členů navrhnul za nového předsedu Františka Suchánka, který se členem rady stal teprve před týdnem. Členové MNV nového předsedu zvolili. S Františkem Suchánkem pak v KSČ zavládla spokojenost. Zajímavé je, že dosavadní předseda Jan Mikulka zůstal v radě. Poté, co si Suchánek našel práci v Praze, ho nahradil 12. 6. 1952 Svatopluk Zapletal.¹⁵¹

Dle vyhlášky ministerstva vnitra z 28. února 1948 přecházely pravomoci předsednictva na předsedu,¹⁵² to se ale netýkalo menších obcí, jako jsou Drahanovice, zde se rozhodovalo stále ve sboru. Veliký význam měli referenti jednotlivých komisí, kteří měli rozhodovací pravomoci jménem MNV. Práci předsedovi měla usnadňovat nová funkce tajemníka, fakticky vykonávajícího předsedovu vůli a řídicího úřední aparát. V Drahanovicích se prvním tajemníkem stal Bohumír Vondráček. V roce 1949 pak vznikla pomocná funkce újezdního tajemníka, který koordinoval postupy vždy několika menších MNV a radil zdejším předsedům. Újezd, Drahanovice, Luděrov, Střížov, Kníničky a Lhotu pod Kosířem měl na starosti Stanislav Wardzala.¹⁵³ Od 1. ledna 1952 byly zrušeny funkce újezdních tajemníků a na jejich místa měli nastoupit místní tajemníci. Nové funkce se ujal dosavadní obecní tajemník Bohumír Vondráček. Počáteční rozsáhlou agendu MNV vláda časem přesunula na okresní národní výbory.¹⁵⁴ Například katastrální úřady, školní výbory, nemocenské pojišťovny a s tím spojené

---

¹⁵¹ Soka Olomouc, fond Místní národní výbor Drahanovice, Kniha protokolů ze schůzí pléna a rady MNV 1947–1957, inv. č. 2.

¹⁵² ČECHÁK, Jaroslav: Vývoj veřejné správy v Československu a České republice (1945–2004). Praha 2004, s. 48.

¹⁵³ ZAORAL R. Místní národní výbor Drahanovice (1923) 1945–1990. Inventář, 2001, s. 30, ev.č. 1708, s. 7.

¹⁵⁴ Nadřízeným výborem MNV Drahanovice byl po léta 1949–1954 Jednotný národní výbor Olomouc. JNV vznikaly v krajských městech a svou působností zaujímaly jak město samotné, tak okres krajského města. JNV tak sloučily ve své podstatě městské národní výbory s ONV.

přidělování dávek.¹⁵⁵ Nad ONV stály od roku 1949 nově krajské národní výbory, ty nahradily zemské národní výbory. Drahanovice se staly součástí Olomouckého kraje. JNV Olomouc tak byl podřízen KNV v Olomouci.

Dle lidově-demokratické ústavy, vydané v květnu roku 1948 a dalších doplňujících zákonů, se staly MNV vykonavatelem státní moci a správcem státního majetku v obci. Majetek obcí se tak stal státním, a hospodaření MNV se tudíž podílelo na celkovém státním rozpočtu. Z dalších pověření, kromě péče o státní majetek, jmenujme podíl na bezpečnosti a obraně státu a lidově demokratického režimu, zajišťování podmínek pro průmysl a zemědělství, účast na plnění plánů a zdravotní péče v obci.¹⁵⁶ MNV také psaly posudky na daného občana té které obce v případě jejich ucházení se o práci či jiných žádostí. Místní výbory byly plně podřízeny okresním národním výborům, ty pak zase krajským národním výborům. V praxi to znamenalo, že pro obec podstatné věci se rozhodovaly „na okrese“. Všechny národní výbory pak podléhaly ministerstvu vnitra. To se změnilo v roce 1953, kdy přešly přímo pod pravomoc vlády.¹⁵⁷

Před MNV stálo v poúnorové epoše mnoho úkolů. Na prvním místě je často uváděna tolik proklamovaná socializace vesnice, zahrnující absolutní kontrolu MNV nad hospodařením soukromých zemědělců a JZD, včetně plánování prací a úplného dohledu nad veškerým soukromým vlastnictvím. Oprava a budování obce se jeví jako druhořadé. Nadřízené instituce totiž nevěnovaly obci tolik financí, kolik by bylo potřeba.

V roce 1949 MNV schválil program obce na období let 1949–1953, v rámci kterého bylo naplánováno dokončení kanalizace, získání a úprava obecního domu (z domu č. 19), úprava pomníku padlých a zřízení bezprašné vozovky. Na kanalizaci, obecní studny a jiné veřejné práce, na které se dřív zvali placení odborníci, teď musela obec svolávat brigády. Obrovskou výhodou bylo, že se za brigády nemuselo platit. Přestože dokončení kanalizace bylo plánováno v rámci akce 5M¹⁵⁸ již do roku 1948, konec tohoto projektu mohli obyvatelé obce oslavit až v roce 1954. Téhož roku byla dokončena i oprava pomníku padlých z první světové války.

---

¹⁵⁵ DOBEŠ, Jan, HLEDÍKOVÁ Zdeňka, JANÁK, Jan: Dějiny správy v českých zemích od počátku státu po současnost. Praha 2005, s. 448.

¹⁵⁶ Tamtéž, s. 446.

¹⁵⁷ DOBEŠ, Jan, HLEDÍKOVÁ Zdeňka, JANÁK, Jan: Dějiny správy v českých zemích od počátku státu po současnost. Praha 2005, s. 449.

¹⁵⁸ Akce 5M byla vyhlášena vládou na léta 1949–1953. Během pěti let měly MNV vyčerpat 5 miliard na obnovu obcí.

Neřešitelným rébusem se stala především neexistence nebo lépe řečeno nevládnictví obecního domu. V dubnu 1948 začal MAV jednat s cukrovarskou správou o převzetí domu č. 111 pro potřeby pošty a stanice SNB Drahanovice, kde by mohla dočasně fungovat i kancelář MNV. Jednání ale nedošla do zdárného konce. V roce 1950 postavil MNV obecní kozlinec v prostorách za budovou cukrovaru, ve které byly kanceláře MNV. O rok později oznámil cukrovar MNV, že budovu, kde jsou umístěny jeho kanceláře, nutně potřebuje. MNV nezbylo nic jiného, než požádat KNV o peníze na stavbu radnice. KNV ale neměl pro stavbu nové budovy pochopení a nakonec se cukrovar s MNV dohodli na dalším pronajímání. Krizová situace byla vyřešena i tím, že si cukrovar postavil novou svobodárnu v místech tehdejší pekárny. Přestože nakonec MNV zůstal v budově, ve které doteď sídlí obecní úřad, plánů na výstavbu či zřízení bylo několik. Nový obecní dům měl stát v areálu Černé věže, uvažovalo se i o prostoru za kapličkou, kde si MNV vyžádal 1 ha půdy z parcelace. Poté, co možnost vystavění nové budovy ztroskotala, se funkcionáři orientovali na přestavbu domů, na které připadla národní správa.¹⁵⁹ Zatímco tyto části plánu se podařilo alespoň částečně splnit, nová bezprašná silnice musela být odložena na dalších pět let a silnice byla prozatím jen upravována. Drobné opravy byly provedeny i ve školce, škole a knihovně. Do roku 1953 se nepovedla dokončit ani kanalizace a MNV se tak nepovedlo splnit předsevzatý plán.¹⁶⁰

Kvůli sporům mezi MNV a cukrovarem panovala mezi oběma stranami stálá averze. Neshoda byla tak velká, že ji řešili i členové MNV na schůzi. Za hlavní důvod označili funkcionáři neplnění zemědělských prací. Cukrovar byl se svým bývalým panským dvorem největším držitelem půdy. O tom, že nestíhal vykonávat svoji práci, se můžeme přesvědčit v roce 1952, kdy na konci října ještě neměl sklizené brambory. Těžkosti komunikace se rozhodl MNV vyřešit vysláním svého stálého zástupce k zasedáním cukrovarské rady. S nadsázkou bychom mohli říct, že MNV záviděl cukrovaru jeho dosavadní poměrnou aktivitu, který provedl v roce 1948 rekonstrukci střechy v hodnotě 2 000 000 Kčs. K rekonstrukci využil 2 160 hodin práce brigádníků. Cukrovarní rada se také rozhodla zřídit vodní nádrž v Kníničkách.¹⁶¹ Stavba byla dokončena v srpnu 1952.¹⁶²

---

¹⁵⁹ Soka Olomouc, fond Místní národní výbor Drahanovice, Kniha protokolů ze schůzí pléna a rady MNV 1947–1957 inv. č. 2.

¹⁶⁰ Tamtéž

¹⁶¹ Tamtéž.

¹⁶² Soka Olomouc, fond Místní národní výbor Drahanovice, Pamětní kniha, inv. č. 19, s. 166.

Od roku 1949 přišla obec o četnickou stanici a Drahanovice byly převedeny pod úřadovnu SNB v Náměšti na Hané. Od dubna 1952 ale v Drahanovicích krátce úřaduje zplnomocněnec SNB pro celý drahanovický újezd Oldřich Oderský.

Hospodářsko-politický tlak na soukromníky a živnostníky vrcholící v letech 1948–1952 je postupně nutil vzdát se svých živností.¹⁶³ Po znárodnění budovy bývalé prodejny zde vznikla družstevní prodejna Budoucnost, pod jejíž správu připadla i zdejší mlékárna. Snad nejstarší prodejna v obci¹⁶⁴, smíšené zboží pana Řezníčka, zaniklo koncem roku 1950.¹⁶⁵ V roce 1951 pan Josef Kosina odhlásil jako živnost svou pekárnu. Hostinec U Pelclů byl uzavřen. Hostinec U Večeřů se stal s novým názvem Pohostinství státním. Téhož roku i kolář Oldřich Slepica odhlásil jednoho zaměstnance. V roce 1952 odhlásil Karel Peček holičství a přihlásil se do komunálního podniku „*Lidové družstvo holičů a kadeřníků*“.¹⁶⁶ MNV získával majetek především na úkor zemědělců v obci.

MNV často mohl dostat do správy i majetek, který nechtěl. Stalo se tak v roce 1948, kdy obdržel do správy Černou věž, proti čemuž jeho představitelé ostře protestovali, nedisponovali totiž takovým rozpočtem, aby pokryli důležité opravy. Ve výsledku se tato památka ocitla ve správě Krajského a okresního vlastivědného ústavu v Olomouci. V roce 1950 předal MNV dle platného zákona KNV k údržbě železniční stanici Drahanovice.¹⁶⁷

Poslanci Národního shromáždění bylo 21. března 1948 odhlasováno přijetí nového pozemkového zákona. Stát si osvojoval právo vykoupit veškerou obdělávanou půdu nad 50 ha a neobdělávanou i pod tuto hranici.¹⁶⁸ Pozemky pak byly následně přerozděleny bezzemkům, malorolníkům a družstvům ve vnitrozemí, kde prakticky pozemková reforma z roku 1945 poptávku po půdě dosyta naplnit nemohla.¹⁶⁹ Tímto zákonem zahájil státní aparát evidenci všeho majetku. Půdu přebíraly Státní obvodní úřadovny pro pozemkovou reformu a následně ji i přerozdělovaly. Jejich výsadní postavení v této záležitosti narušily Krajské národní výbory, když od roku 1949 přešly

---

¹⁶³ KALINOVÁ, Lenka: Likvidace soukromých živnostníků. In: Slovníková příručka k Československým dějinám 1948–1989. VII. Ekonomický systém, národní hospodářství. Praha 2006

¹⁶⁴ Existovala od roku 1907.

¹⁶⁵ Soka Olomouc, fond Místní národní výbor Drahanovice, Pamětní kniha, inv. č. 19, s. 148.

¹⁶⁶ Tamtéž, s. 161.

¹⁶⁷ Soka Olomouc, fond Místní národní výbor Drahanovice, Kniha protokolů ze schůzí pléna a rady MNV 1947–1957 inv. č. 2.

¹⁶⁸ BUREŠOVÁ, Jana: Společensko-politický vývoj zemědělství v Československu v letech 1945–1948 v kontextu vývoje evropských zemí sovětské sféry vlivu. In: AUPO, Historica 26-1997, Olomouc 1994, s. 57–82, s. 67.

¹⁶⁹ RYCHLÍK, Jan: Pozemková reforma v českých zemích v letech 1945–1948. In: Zemědělství na rozcestí 1945–1948. Sborník z mezinárodní konference. Slovácké muzeum, Uherské Hradiště 1998, s. 7–22, s. 17.

část jejich agendy.¹⁷⁰ Do konce roku 1949 se podařilo příslušným orgánům chtěnou půdu vykoupit, avšak je pravděpodobné, že drtivá většina vlastníků nakonec nedostala nic, protože Ministerstvo financí vyplacení „dočasně“ pozastavilo. V tomto případě slovo dočasně znamenalo navždy. Z následné „reparcelace“ připadlo 60 procent státním podnikům a zbytek jednotlivcům.

Přerozdělovalo se i v Drahanovicích. Konkrétně z pozemků zdejšího hospodářského dvora, a to o celkové výměře 39 ha. Místním zemědělcům bylo přerozděleno cca 27 ha, 1 ha se vymezil pro stavbu obecního úřadu,¹⁷¹ 7 ha na zahrádky a asi 3 ha na stavební místa.¹⁷² Z celkové plochy půdy se ale přerozdělilo minimum, stát již argumentoval potřebou větších celků a zákon z 23. února 1949 o JZD jako by symbolicky zakončil převody půdy do soukromých rukou.¹⁷³

Obecně se dá říct, že uchopení moci komunistickou stranou, včetně reforem po tomto převratu, bylo na vesnici podporováno především bezzemky, kovorolníky a domkaři. Z těchto skupin pak pocházela drtivá většina aktivních lidí zastoupených v rolnických komisích a jiných složkách od února řídících život na vesnici. Ostatní tradiční složky společnosti¹⁷⁴ na změněné politické konstelaci tratily, a tudíž neměly zájem se na ní nějak podílet.¹⁷⁵

Zemědělská politika před únorem 1948 se ubírala spíše k rozmělnění půdy a rolnických hospodářství. Avšak s uchopením moci KSČ nastala změna. Po celém Československu měla být zakládána výrobní JZD.¹⁷⁶ Přestože družstva ve své podstatě by měla být samostatná a především dobrovolná, nebyla splněna ani jedna z těchto dvou základních charakteristik. Zemědělství tak mělo přejít k plně centrálně řízenému

---

¹⁷⁰ O rok později, v roce 1950, zanikly Fondy pro pozemkovou reformu i Národní pozemkový fond. Pozemková reforma tak definitivně skončila.

¹⁷¹ Ten měl stát v areálu dnešní Černé věže. Nakonec se stavba vůbec neuskutečnila.

¹⁷² Po pravé straně silnice z Nové; Soka Olomouc, fond Místní národní výbor Drahanovice, Pamětní kniha, inv. č. 19., s. 139.

¹⁷³ RYCHLÍK, Jan: Pozemková reforma v českých zemích v letech 1945–1948. In: Zemědělství na rozcestí 1945–1948. Sborník z mezinárodní konference. Slováké muzeum, Uherské Hradiště 1998, s. 7–22, s. 18.

¹⁷⁴ Sedláci, střední a malí rolníci nebyli-li zásadně proti, tak museli být alespoň velmi zneklidněni. Za výrazně odlišnou můžeme považovat situaci v pohraničí, zde očekáváme silnou podporu KSČ napříč rolnictvem. Komunisté totiž měli zásadní vliv na přidělování půdy získané po Němcích.

¹⁷⁵ BUREŠOVÁ, Jana: Společensko-politický vývoj zemědělství v Československu v letech 1945–1948 v kontextu vývoje evropských zemí sovětské sféry vlivu. In: AUPO, Historica 26/1997, Olomouc 1994, s. 57–82, s. 75.

¹⁷⁶ V českých zemích Jednotná zemědělská družstva a na Slovensku pod názvem Jednotná rolnická družstva.

modelu.¹⁷⁷ Po roce 1949 začala výkonná moc vykupovat i zabavovat zemědělcům stroje. To, kolik strojů takto získalo či nezískalo zdejší SD, není známo. KSČ se postupně začala vypořádávat s tzv. vesnickými boháči. V Olomouckém kraji bylo vedeno 3 835 trestních řízení s rolníky.¹⁷⁸

V roce 1952 vznikl přípravný výbor JZD. JZD bylo oficiálně vyhlášeno již 27. 2. 1952, ale v podstatě ještě neexistovalo.¹⁷⁹ Členové výboru začali agitovat při žních na rolníky, aby do družstva vstupovali. Zvláště aktivní v přemlouvání byl, dle paní Neumannové, Garigue Foukal, předseda KSČ. Základem pro vznikající JZD se stalo SD, které se tak přeměnilo v JZD II. typu, tedy se společnou rostlinnou výrobou. Prvním předsedou se stal František Ostrý, dosavadní předseda rolnické komise.¹⁸⁰ O tom, jak JZD přijali občané, líčí děkan Otčenášek ve farní kronice: „*Jedni si to (vznik JZD) pochvalují, druzí haní.*“¹⁸¹ Vedle JZD v obci působila také strojní a traktorová stanice pro katastry Lutín a Náměšť na Hané, oba subjekty spolupracovaly.¹⁸²

V roce 1951 strojní a traktorová stanice vyhořela. Škoda byla vyčíslena na 4 000 000 Kčs.¹⁸³

V době, kdy JZD ještě neexistovalo, vyvíjel MNV v Drahanovicích tlak na zemědělce prostřednictvím rolnické komise v čele s Františkem Ostrým, který přísně sledoval plnění dodávek. Rada schválila tento návrh: „*Ti zemědělci, kteří pro stáří nebudou moci odvádět dávky, budou muset odevzdat svá pole do nuceného nájmu místnímu cukrovarskému dvoru. Jedná se o pole pana Turka a Koudelky. Pánové, kteří se rozhodli, že své pozemky již nebudou celé obdělávat, byli upozorněni, že jsou tomuto povinni. Jedná se o pány Kouřila, Tomana, Smyčku a Gambu.*“ V roce 1953 dodávky nesplnili hospodáři Grulich, Smyčka, Kouřil, Dostál, Kaláb, a Šindelář a byli za to prošetřováni. Zemědělci často nestíhali s pracemi a odváděním vysokých dávek MNV, proto se snažili si práci ulehčit, případně snížit nucené odvody. MNV ale naopak své požadavky navyšoval. Občané dali MNV 17. 8. 1953 k dispozici 20 ha pozemků, což

¹⁷⁷ BUREŠOVÁ, Jana: Zemědělství v českých zemích a na Slovensku v podmínkách „kolektivizace“ 1949–1960. In: Česko-slovenská historická ročenka 1998, Brno 1998, s. 197–203, s. 198.

¹⁷⁸ BUREŠOVÁ, Jana: Zemědělství Olomouckého kraje na přelomu 40. a 50. let 20. století. In: AUPO, Historica 27, 1996, Olomouc 1998, s. 103–115, s. 105.

¹⁷⁹ Soka Olomouc, fond Místní národní výbor Drahanovice, Zápisy z plenárních zasedání a ze schůzí rady MNV 1945–1963 inv. č. 22, č. k. 2, nestránkováno.

¹⁸⁰ Po jeho odchodu do důchodu nastoupil Antonín Ostrý v roce 1957.

¹⁸¹ SOKA Olomouc, fond Farní úřad Drahanovice, Farní kronika, inv. č. 46, č. k. 46.

¹⁸² SOKA Olomouc, fond Místní národní výbor Drahanovice, Kniha protokolů ze schůzí členských a představenstva 1957–1960, inv. č. 1.

¹⁸³ Soka Olomouc, fond Místní národní výbor Drahanovice, Pamětní kniha, inv. č. 19, s. 155.

bylo pro JZD moc, proto MNV převedl do nuceného nájmu 2 ha Josefu Grulichovi, po 1 ha Josefu Kalábovi a Aloisi Chytilovi, Tomáši Královi 3 ha a Bohumilu Ostrému 5 ha. JZD pak dostalo 9 ha. V tomto navyšování povinností středně velkým soukromým zemědělcům nevidím žádnou snahu o jejich donucení vstoupit do družstva, a to z důvodu, že se JZD potýkalo s nedostatkem pracovních sil a v této fázi ještě nedisponovalo společnou živočišnou výrobou. Likvidací celých statků by tedy obec přicházela o dodávky mléka a masa, které prozatím nebyla s to sama zajistit. Odvolání pana Grulicha k ničemu nevedlo, zatímco panu Ostrému byl přiděl snížen na 3,5 ha. Pan Smyčka po tomto přidělu rezignoval a rozhodl se odevzdat grunt. JZD přijalo jen pozemky, živočišnou výrobu si po určitý čas musel pan Smyčka obstarávat dál, jen mu bylo dovoleno odprodat koně.¹⁸⁴

Po návratu z Moskvy a přesně devět dní po Stalinovi, tedy 14. března 1953, zemřel prezident ČSR a čestný občan Drahanovic Klement Gottwald. Smuteční tryzna za Stalina a Gottwalda se konala na sále U Jóhnů.¹⁸⁵ Skončila tak éra nejtvrďšího stalinismu v Československu.

Ještě během Gottwaldova funkčního období v prezidentské funkci byla naplánována měnová reforma, která se uskutečnila 30. května a měla drtivý finanční dopad na všechno obyvatelstvo, zvláště pak na ty, kteří měli naspořeno. V poměru 1 : 5 se měnilo každých 300 korun na obyvatele, ostatní peníze v poměru 1 : 50. Stát se tak zbavil zadluženosti.¹⁸⁶ Poprvé došlo k silnému odporu obyvatel proti KSČ, nastala vlna stávek, někteří členové vystupovali ze strany a je nutné vzpomenout i rozsáhlé povstání v Plzni, které ale zůstalo osamocené. Při vědomí této obrovské nespokojenosti veškerého obyvatelstva spojené s poklesem životní úrovně¹⁸⁷ pak působí poměrně komicky vyjádření kronikáře, že „někde přijali reformu s většími, někde s menšími starostmi, někde klidně.“ Na druhou stranu neexistují žádné informace o tom, že by v Drahanovicích došlo k nějakému většímu protestu proti reformě. Josef Korhoň pak rekapituluje, že „Tato měnová reforma je ponaučením, aby občané uspořené peníze nenechávali doma, ale dávali je do spořitelny.“ Ve spořitelně se totiž peníze měnily

---

¹⁸⁴ Soka Olomouc, fond Místní národní výbor Drahanovice, Kniha protokolů ze schůzí pléna a rady MNV 1947–1957, inv. č. 2.

¹⁸⁵ Pamětnice paní Neumannová.

¹⁸⁶ RATAJ, Jan: Komunistické Československo I. 1948–1960. Plzeň 1995, s. 134.

¹⁸⁷ Reálná hodnota příjmů poklesla na 88,4 procenta ve srovnání s rokem 1950. Příjmy většiny obyvatel dělnických i úřednických rodin nepřesáhla životní minimum; RATAJ, Jan: Komunistické Československo I. 1948–1960. Plzeň 1995, s. 137.

v poměru 1 : 50 do 500 Kčs. Zároveň s peněžní reformou došlo ke zrušení vázaného trhu a potraviny byly uvolněny, což znamenalo konec přidělovému systému.¹⁸⁸

O duchu doby hovoří i dvakrát mezi léty 1949–1953 proběhnuvší sbírka na pomoc Severní Koreje, vedená dobrovolníky.¹⁸⁹

---

¹⁸⁸ Soka Olomouc, fond Místní národní výbor Drahanovice, Pamětní kniha, inv. č. 19, s. 170.

¹⁸⁹ Soka Olomouc, fond Místní národní výbor Drahanovice, Kniha protokolů ze schůzí pléna a rady MNV 1947–1957 inv. č. 2.

5 Drahanovice v letech 1953–1959

Po smrti prezidenta Gottwalda v Československu došlo, vzhledem ke změnám v Sovětském svazu, k oficiálnímu vyhlášení nového politického směřování. Měly být odstraněny strach a nedůvěra veřejnosti k vedení KSČ a státu. Ve sledovaných letech sice došlo k jistému uvolnění oproti předchozímu období, avšak KSČ stále nedovolovala nějakou obecnou diskuzi a kontrolovala veškerý život. Formy nátlaku na obyvatele pokračovaly, pouze ubyly ve velké míře nezákonné postupy.

Nový prezident Zápotocký kritizoval násilnou kolektivizaci a dovolil výstup z družstev. Následně o dva roky později však vyhlásil další velkou vlnu kolektivizace. Jakoukoliv neřízenou kritiku veřejnosti KSČ nedovolila, kult Klementa Gottwalda zůstal neposkvřen. K jisté revizi politických procesů strana svolila až v roce 1955, kdy k tomu vzniklá komise zmírnila pouhých 2,5 procent trestů. V roce 1956 se Chruščov odhodlal ke kritice Stalinova kultu a předchozích praktik komunistické strany a spustil tak uvolňování režimů v bloku. V Československu se po mírném váhání KSČ přidala konzervativními nápravami bezpráví obyvatel především v soudnictví. Na nesvobodě obyvatel se ale nic nezměnilo, režim se jen rozhodl dodržovat vlastní zákony a umožnit obžalovaným odvolání. Druhý komunistický prezident Antonín Zápotocký zemřel 13. listopadu 1956 a na jeho místo nastoupil dosavadní premiér Antonín Novotný.¹⁹⁰ Po svém nástupu postupně prosadil alespoň částečnou rehabilitaci nespravedlivě odsouzených politických vězňů. Tlak státní moci na živnostníky a soukromé zemědělce znamenal značnou likvidaci soukromého sektoru. V letech 1958–1960 se počet soukromých rolníků snížil z 542 000 na 256 000. Taktéž živnostníků výrazně ubylo, v roce 1960 v ČSR zbylo jen 6 601 drobných řemeslníků. V lednu 1960 tak mohl prezident Novotný prosadit novou socialistickou ústavu a konstatovat, že „v ČSR zvítězil socialismus.“¹⁹¹

Drtivá většina živnostníků v Drahanovicích skončila stejně jako v celé ČSR do roku 1960. Služby živnostníků nahradily provozovny. V roce 1959 v obci existovaly tyto: zednictví, instalatérství, vodo-klempířství, radioopravna, elektroinstalatérství, natěračství, dámské a pánské krejčovství, brzy vzniklo i stolařství.

V letech 1953–1954 došlo k reformám MNV. Podle několika ústavních zákonů došlo ke změně organizace. Nově zákon důrazně rozlišoval národní výbor jako orgán státní výkonné moci a také jako orgán státní správy. Plenární zasedání národního

¹⁹⁰ RATAJ, Jan: Komunistické Československo I. 1948–1960. Plzeň 1995, s. 146.

¹⁹¹ Tamtéž, s. 162.

výboru se scházelo jednou měsíčně a potvrzovalo činnost komisí a vydávalo platná ustanovení. Byla omezena moc referentů a vše od této chvíle muselo schválit plénum MNV. Do komisí nabíral MNV i občany, docházelo zde tedy k zapojení veřejnosti do různých odvětví správy obce.

V roce 1954 se konaly první řádné volby do MNV. Kandidátku vedl dosavadní předseda Svatopluk Zatloukal za KSČ, která v obci zůstala jako jediná strana v čele s Gariguem Foukalem. Svatopluk Zapletal zasedl spolu s dalšími osmi kolegy do rady MNV. Vznikly stálé komise: zemědělská, finanční a rozpočtová, zdravotní, pro péči o pracující, školská a komise pro výstavbu a místní hospodářství. Na podzim roku 1955 ale musel ze zdravotních důvodů rezignovat a nahradil jej 27. listopadu 1955 Leopold Šmíd.¹⁹² Před dalšími volbami v roce 1957 došlo k zásadní změně – byly posíleny rozhodovací pravomoci MNV ve vlastních záležitostech na úkor okresních. Závislost a skutečná podřízenost okresnímu výboru ale zůstala.¹⁹³ Voleb 19. května 1957 se účastnili všichni řádní voliči, celkem tedy 637 lidí. MNV zvolil předsedou Vratislava Bartla, přičemž tajemníkem se stal opět Bohumír Vondráček. Obnovily se všechny komise a rozdělením jediné komise zdravotní, pro péči o pracující a školské vznikly komise sociální a bytová, školská, kulturní a trestní.¹⁹⁴ V roce 1959 se odstěhoval Leopold Šmíd a musely se konat doplňkové volby, v nichž byl na jeho post zvolen Zdeněk Vítek.¹⁹⁵

V roce 1954 až se až na pár menších oprav v obci a zvýšení hráze u rybníka nic nestavělo. Funkcionáři se asi plně zaměstnali záchranou bortícího se družstva. MNV si pouze naplánoval akci 5M na dalších 5 let. V roce 1956 měla být postavena hasičská zbrojnice a opraveny polní cesty. V roce 1957 pak byla provedena výsadba a rekonstrukce v obecním sadu na Spálenci. Na rok 1958 připadlo zřízení přehrady ve Žmole u trati směrem na Náměšť na Hané. Jediná z těchto tří staveb, která se v tomto období realizovala, byla přehrada ve Žmole. Plán se tedy opět nepodařilo splnit. Možná

---

¹⁹² ZAORAL R. Místní národní výbor Drahanovice (1923) 1945–1990. Inventář, 2001, s. 30, ev.č. 1708, s. 9.

¹⁹³ DOBEŠ, Jan, HLEDÍKOVÁ Zdeňka, JANÁK, Jan: Dějiny správy v českých zemích od počátku státu po současnost. Praha 2005, s. 449.

¹⁹⁴ ZAORAL R. Místní národní výbor Drahanovice (1923) 1945–1990. Inventář, 2001, s. 30, ev.č. 1708, s. 9.

¹⁹⁵ SOKA Olomouc, fond Místní národní výbor Drahanovice 1945–1990, Zápisy z plenárních zasedání a ze schůzí rady MNV 1945–1963 inv. č. 22, č. k. 2; Soka Olomouc, fond Místní národní výbor Drahanovice, Kniha protokolů ze schůzí pléna a rady MNV 1947–1957 inv. č. 2.

si to uvědomovali i členové MNV, a tak zatím do plánu nezahrnuli tolikrát proklamované postavení kulturního domu, na který si nechali navrhnout projekt. V nové budově mělo sídlit zdravotní středisko, knihovna, pobočka pošty, případně další instituce. MNV vymezil prostor vedle dolní kapličky a dráhy vedoucí do cukrovaru. Problém neexistence kulturního domu dočasně vyřešila nájemní smlouva s panem Jónnem, na jehož sále mohli cvičit Sokolové a kde se konaly i zábavy a kulturní akce. Stavba hasičské zbrojnice se protáhla tak, že ještě koncem roku 1959 nebyly dokončeny vnitřní práce. Postupně proběhlo asfaltování silnice, úprava obecních cest, rozšiřování kanalizace a v neposlední řadě opravy a desinfekce studen. V roce 1956 nechal MNV přesunout smetiště z Rybníčku ke Skalce.¹⁹⁶ Smetiště u Skalky existovalo ještě v devadesátých letech minulého století. Přes veškeré zákazy a pohružky pokutami si občané nemohli odvyknout svážet tam odpad.

V roce 1957 vyvstaly potíže s Černou věží, která potřebovala nutně opravit, avšak peníze na její opravu přes naléhání Krajského a okresního vlastivědného ústavu nepřišly, a tak se práce omezily na opravu rohu, kterým do věže zatékalo. V té době bylo původní černo-bílé sgrafito již úplně zčernalé. Z naplánované celkové rekonstrukce této památky opět sešlo.

V roce 1959 proběhly úprava bytu na faře, rozšíření osvětlení, rozhlasu a obecního vodovodu. Od roku 1959 bylo k vodovodu na Horce připojeno 78 rodin, což byla asi třetina obyvatel obce.¹⁹⁷

V roce 1959 vydala vláda nařízení o Akcích „Z“, tedy o zvelebovacích akcích, v jejichž rámci měly být bezplatnými brigádami udržovány chátrající části obce. V rámci těchto prací v Drahanovicích občané rozšířili knihovnu, postavili nové jeviště a rozestavěli novou kabinu v kině, opravili elektrické sítě a osvětlení, zavedli nové lavice do škol a rozšířili most.¹⁹⁸

Cukrovar prováděl během těchto let jednoduché udržovací opravy, dále pak postavil u železniční dráhy naproti cukrovaru čistící stanici na řepu, která však vykazovala jisté nedostatky. Asi nejdůležitější aktivitou cukrovaru pro obec se stalo předání několika cukrovarských budov MNV. Jedná se o domy č. 2, 3, 4, 17, 59, 111, 119, 135, 144, 145, 211 a 212. Není to tedy nezanedbatelný majetek. Zvláště pak

---

¹⁹⁶ Místní název části, kde se nacházejí garáže.

¹⁹⁷ SOKA Olomouc, fond Místní národní výbor Drahanovice, Zápisy z plenárních zasedání a ze schůzí rady MNV 1945–1963 inv. č. 22, č. k. 2.

¹⁹⁸ Soka Olomouc, fond Místní národní výbor Drahanovice, Kniha protokolů ze schůzí pléna a rady MNV 1947–1957 inv. č. 2.

důležitým byl dům č. 144, kde dosud sídlí vedení obce a obecní úřad, a dům č. 111, kam se konečně mohla vrátit pobočka pošty v Drahanovicích. Ta musela i přes protesty pana Dopity, jemuž byl dům č. 128 vrácen z národní správy, od roku 1956 dočasně sídlit v jeho domě. Jinak se většinou se jedná o bytové domy. Cukrovar se měl od této chvíle soustředit jen na průmysl a opravu domů měl zajišťovat MNV. Obci se tak konečně s přispěním cukrovaru podařilo vyřešit potíže s ne-vlastnictvím obecního domu. Dále získal MNV do správy prostory knihovny, ordinace a v neposlední řadě také pošty. Cukrovar se také musel od roku 1958 vzdát svého hospodářského dvora i se všemi pozemky, které pro své účely potřebovalo JZD přestupující na III. typ. Bez gruntovního zázemí a chlévů cukrovaru by JZD těžko přestupovalo na společné ustájení dobytka.¹⁹⁹ Je ale objektivní pravdou, že továrna, jak byl často cukrovar místními nazýván, neměla dostatek pracovních sil na obdělání veškeré půdy a s pracemi většinou nestíhala. MNV během následujících let pak domy, které nepotřeboval pro usídlení nějaké instituce, prodal, zbavil se tak finanční přítěže z oprav.²⁰⁰

Léta 1953–1960 můžeme považovat za dokončení kolektivizace. Zpočátku po vyjádření prezidenta Zápotockého a následné praxi uvolnění zemědělské politiky nastalo období poměrně masivního vystupování z JZD. V roce 1954 mělo JZD v Drahanovicích 72 členů, z toho bylo 16 středních rolníků, 3 malorolníci a 53 kovorolníků. Soukromě hospodařící zemědělci ale převažovali, a to počtem 163.²⁰¹ V obci nadále existovala strojní stanice s 6 traktory. Členové JZD, kvůli uvolnění situace v kolektivizaci a patrně i vinou amatérismu v JZD, začali vystupovat. V roce 1953 opustilo JZD 5 zemědělců. Proti vystupování se MNV rozhodl bojovat tzv. agitačními nedělemi, kdy vybraní členové obcházelí zemědělce a přemlouvali je k přistoupení do družstva. O rok později vystoupilo dalších 12 členů s 30 ha půdy.²⁰² Největším vystupujícím držitelem půdy se stala paní Srovnalová se 7,5 ha, jako jediná by tak splňovala pravidla pro označení kulak v řepařské oblasti.²⁰³ V důsledku toho, že

---

¹⁹⁹ Jednání probíhala poměrně dlouho, intenzivně od roku 1954.

²⁰⁰ SOKA Olomouc, fond Místní národní výbor Drahanovice, Zápisy z plenárních zasedání a ze schůzí rady MNV 1945–1963 inv. č. 22, č. k. 2; Soka Olomouc, fond Místní národní výbor Drahanovice, Kniha protokolů ze schůzí pléna a rady MNV 1947–1957, inv. č. 2.

²⁰¹ Soka Olomouc, fond Místní národní výbor Drahanovice, Pamětní kniha, inv. č. 19, s. 177.

²⁰² Soka Olomouc, fond Místní národní výbor Drahanovice, Kniha protokolů ze schůzí pléna a rady MNV 1947–1957, inv. č. 2.

²⁰³ Do května 1951 byli zemědělci dle zákona členění podle počtu hektarů půdy, kde hranicí bylo 20 ha půdy. ÚV KSČ to považoval za absurdní a 4. května 1951 vydal nejnižší limity, nad které již se mělo jednat o kulaka. V řepařských oblastech bylo spodní hranicí 8–12 ha, v obilnářských 10–14 ha, v bramborářských 12–16 ha a v píceňářských oblastech 15–20 ha. In: JECH, Karel: Kolektivizace a vyhánění sedláků z půdy. Vyšehrad-Praha 2008, s. 87.

v Drahanovicích neexistovali žádní skutečně velcí držitelé půdy (nad 12 ha) nebyli v rámci represí Akce „K“ z obce vystěhováni žádní sedláci.²⁰⁴

Po období největší krize fungovalo v obci v roce 1953 celkem 203 zemědělských závodů, z toho 8 s výměrou pole 5–10 ha, 12 s výměrou 2–5 ha a 163 do 2 ha. Na JZD tak zbývalo 80 ha.²⁰⁵ Ubývající počet členů se zastavil, přes veškerou snahu, v roce 1956 na čísle 46. V roce 1956 měla strojní stanice k dispozici 9 traktorů a jedno nákladní auto. V roce 1957 získalo JZD 20 členů s více jak 20 ha půdy.²⁰⁶ Soukromí zemědělci stále obhospodařovali většinu, tedy víc jak 51 %.

Ve dnech 18.–21. června 1958 v Praze proběhl XI. sjezd KSČ a přinesl mimo jiné pokyny pro MNV. Ty měly dokončit socializaci vesnice. To znamená především dokončit kolektivizaci. Během tohoto roku jako důsledek agitací přistoupilo k JZD 13 drobných a středních zemědělců se 77 ha půdy. V roce 1959 došlo ke sloučení s JZD ve Lhotě, čímž družstvo dosáhlo počtu 114 členů. V roce 1959 vstoupilo dalších 30 členů především ze Lhoty.²⁰⁷ Sloučené družstvo poté obhospodařovalo již 245,5 ha.²⁰⁸ Socializace tak již dosahovala 95 procent. Ze středních rolníků soukromě hospodařili už jen pánové Josef Grulich s 5,2 ha půdy, Alois Chytil se 4,6 ha, Josef Blažke se 4,5 ha a Josef Kaláb se 4,4 ha. V roce 1968 zbývali již jen Blažek s Kalábem. Tito vzdorující rolníci museli přežívat v maximálně skromných podmínkách. Boj o tyto samostatné zemědělce družstvo nevzdalo a dále agitovalo za jejich vstup. Oficiálně však socializace vesnice skončila v roce 1960.

V roce 1959 bylo zrušeno zdejší středisko strojní a traktorové stanice z Olomouce, které se sloučilo se zdejším JZD.²⁰⁹

MNV s JZD také pořádali zemědělské soutěže s okolními vesnicemi, které různě bodoval. Je na místě se ve stručnosti zmínit o tom, že dle kronikáře Drahanovice většinou vítězily.

---

²⁰⁴ Seznam č. 1. Protokolární seznam „rodinných celků odsouzených vesnických boháčů“ určených k vystěhování v akci „K“ (Kulaci) v letech 1951–1953. In: BLAŽEK, Petr, JECH, Karel, KUBÁLEK Michal a kol.: Akce „K“ Vyhnání sedláků a jejich rodin z usedlostí v padesátých letech. Studie, seznamy a dokumenty. Praha 2010.

²⁰⁵ Drahanovice. In: SPÁČIL, Vlastimil: Historický místopis okresu Olomouc-venkov. Olomouc 1968, s. 43–46, s. 44.

²⁰⁶ Soka Olomouc, fond Místní národní výbor Drahanovice, Pamětní kniha, inv. č. 19, s. 205.

²⁰⁷ Tamtéž, s. 219.

²⁰⁸ S novými členy ze Lhoty pod Kosířem přibylo 49 ha; Zápisy z plenárních zasedání a ze schůzí rady MNV 1945–1963 inv. č. 22, č. k. 2.

²⁰⁹ Drahanovice. In: SPÁČIL, Vlastimil: Historický místopis okresu Olomouc-venkov. Olomouc 1968, s. 43–46, s. 44.

V říjnu roku 1954 vyoral jeden z traktoristů hrob kultury šňůrové keramiky. Ostatky i s milodary byly odvezeny do vlastivědného muzea.

6 Drahanovice v letech 1960–1968

Šedesátá léta jsou obdobím, kdy ve společnosti i v KSČ pomalu doutná touha po reformách a sílí nespokojenost obyvatel s věčným nedostatkem základních komodit, umocněná hospodářskou krizí v letech 1962–1964. V roce 1963 byla KSČ donucena odvolat třetí pětiletku. Novotný jako prezident a tajemník strany sice byl nakloněný některým reformám a odsuzoval praktiky z Gottwaldovy éry, avšak stále měl tak konzervativní názory, že se stal postupně brzdou reformního hnutí ve straně. Svou neschopností zastavit reformní hnutí se stal nepřijatelným i pro protireformní křídlo.²¹⁰ V lednu 1968 byl odstraněn z pozice tajemníka a 28. března rezignoval na post prezidenta ČSSR. V pozici tajemníka ho nahradil Alexander Dubček, smířlivý politik nakloněný mírným reformám. V pozici prezidenta byl nahrazen válečným veteránem Ludvíkem Svobodou.

Nespokojenost je patrná na zasedání MNV, na kterém probíhá v rámci mezi diskuze.²¹¹ Poslanci si dovolují psát i připomínky ke sjezdům KSČ. Tak v roce 1962 přijal MNV připomínku poslance, který protestoval proti existenci KNV v Ostravě.²¹² Tam jsou prý zaneprázdnění těžbou uhlí a nemohou se věnovat zemědělským otázkám olomouckého regionu.²¹³ Dále MNV kritizuje špatné skladování materiálů, které se tím prodražuje. Zásobování akcí Z vážne. Jeden z členů kritizuje tezi o tom, že rodinné domy zabírají příliš zemědělské půdy a MNV nemá povolovat stavbu nových domů, přitom mnohé podniky na Olomoucku půdu zaberou pro své stavby, avšak ty vážnou a tak půda leží zbytečně ladem. K XIII. sjezdu v roce 1966 pan Zapletal kritizuje obecně hospodaření v ČSSR.²¹⁴ Nutno podotknout, že kritika členů MNV byla oprávněná. Důležité je si uvědomit, že situace v předchozích letech byla i přes zhoršení zhruba stejně špatná, pouze politická situace neumožňovala o těchto problémech mluvit.

Přes výše zmíněnou hospodářskou diskuzi, byla politická diskuze do roku 1968 tabu. Dle paní Neumannové se v 60. letech o politické situaci veřejně příliš nemluvalo.

---

²¹⁰ KAPLAN, Karel: Československo v letech 1967–1969. Praha 1993, s. 14.

²¹¹ Diskuze na úrovni MNV byla nepochybně ovlivněna všeobecnou diskuzí ve společnosti, kterou podpořilo od roku 1967 postupné uvolnění cenzury. A od přelomu února a března 1968 jejím faktickým pozastavením. In: KONČELÍK, Jakub: Cenzura. In: Slovníková příručka k československým dějinám 1948–1989. XIII. Způsoby ovládnutí společnosti komunistickou stranou, komunistický režim a obyvatelstvo. Praha 2006, s. 16–18, 16.

²¹² Viz. níže.

²¹³ SOKA Olomouc, fond Místní národní výbor Drahanovice, Zápisy z plenárních zasedání a ze schůzí rady MNV 1945–1963 inv. č. 22, č. k. 2.

²¹⁴ SOKA Olomouc, fond Místní národní výbor Drahanovice, Zápisy z plenárních zasedání a ze schůzí rady MNV 1964–1969 inv. č. 22, k. 3.

Dále prý panoval napjatý stav: „*Lidé byli rádi, že zalezli. Že měli pokoj po padesátých letech.*“

Občané si tak stěžovali jen na praktické problémy, se kterými se v obci denně setkávali, například na nedostatek základních potravin a komodit (čerstvá zelenina, lahvové pivo, prací prášek Azur, svačtinové obaly, obvazové vaty, hygienické vložky, tužkové baterie...), nekvalitní služby (chleba, špatné vážení masa, nekvalitní opravy v kovopravně bez možnosti záruky, kadeřnictví...), neexistenci důležitých služeb (lékařská ordinace, mandlovna prádla a rozvážení uhlí po domech) a v neposlední řadě na zanedbanost státního majetku (znečištěná přehrada u Kníniček, rozbité záchody v Pohostinství, nekvalitní rozbité cesty, neudržované byty...). Člen MNV a řídící učitel ve škole Antonín Vyroubal reagoval s důvtipem. Navrhnul větší možnost cestování, například do Polska, aby lidé viděli, jak špatně se žije v jiných socialistických zemích. Nedostatky se MNV ve sledovaném období povedlo řešit pouze částečně. V případě nedostatečných a špatných služeb byla povolena činnosti na vlastní účet. Poměrně samostatnou činnost tak zahájili zedníci, švadleny, elektrikáři, natěrači a další. Angažovalo se celkem 47 občanů v 18 profesích.²¹⁵

V posledních dvou letech popisuje MNV situaci některých obecních staveb jako kritickou a zdůrazňuje nutnost jejich opravy. Opravy sice v průběhu let probíhaly, ale nedostatečně.²¹⁶

V roce 1960 se změnil charakter komisí z poradních na výkonné orgány. Nespokojenost veřejnosti ale přetrvávala, což vedlo KSČ k reformám. Došlo také ke změně krajského zřízení. Olomoucký okres se stal součástí Severomoravského kraje se sídlem v Ostravě, což pochopitelně občané v regionu, jak je výše nastíněno, kritizovali. Došlo i ke slučování obcí, Drahanovice se sloučily se sousední Lhotou pod Kosířem, jejíž obyvatelé se vyslovili pro sloučení 18. 3. 1960.²¹⁷ To se stalo platným od 12. 6. 1960. Obec byla pojmenována po Drahanovicích, Lhota se stala pouhou osadou.²¹⁸ Je zajímavé, že za sloučení ve Lhotě agitovali i ředitel cukrovaru Ladislav Chromec a okrskový zmocněnec VB Oto Ryška. Tajemník Vondráček zdůrazňoval dobrovolnost sloučení. Ve skutečnosti ale bylo sloučení, dle jejich názoru, více než nutné. MNV měl

---

²¹⁵ SOKA Olomouc, fond Místní národní výbor Drahanovice, Zápisy z plenárních zasedání a ze schůzí rady MNV 1964–1969 inv. č. 22, k. 3.

²¹⁶ Tamtéž.

²¹⁷ SOKA Olomouc, fond Místní národní výbor Drahanovice, Pamětní kniha, inv. č. 19, s. 225.

²¹⁸ SOKA Olomouc, fond Místní národní výbor Drahanovice, Sloučení obcí Drahanovice a Lhota pod Kosířem, 1960–1961, inv. č. 48, č. k. 12.

totiž dohlížet na JZD a družstva obou vesnic již byla sloučena.²¹⁹ MNV v Drahanovicích vyloučil, aby toto obstarávaly dva MNV. Dalším důvodem je rozšíření pravomocí MNV od nového volebního období. MNV v malých obcích, by pak dle argumentů tajemníka neměly šanci takto fungovat. Tajemník obce Vondráček zde úřadoval jednou týdně, takže občané zde nepřišli o svůj dosavadní komfort.²²⁰

Od roku 1964 se Drahanovice znovu rozrostly, tentokrát o obce Luděřov, Střížov a Kníničky.²²¹ V případě úřadování v Luděřově byl následován vzor Lhoty pod Kosířem. Příprava sloučení Drahanovic s Luděřovem probíhala celý rok 1963. Od ledna téhož roku již také hospodařilo společné JZD Drahanovice-Luděřov. Za účelem přijetí sloučení obcí byla konána podpisová akce mezi občany, a to poté, co na schůzi KSČ a MNV v Luděřově akt sloučení občané zamítli.²²² Sloučení navrhnul ONV a je pravděpodobné, že se návrh v tomto případě rovnal příkazu. Podpisová kampaň mohla být vedena přemlouváním za podpis, jelikož názory pamětníků jsou takové, že v té době byla většina obyvatel jak v Drahanovicích tak v Luděřově ostře proti sloučení. Paní Neumannová konstatuje: *„většinou nebyli pro (občané Drahanovic), panovaly rozepře, že by byli nadšeni, to rozhodně ne.“* Jozef Paulo, tehdy žijící v Luděřově dále vypráví, jak si občané Luděřova dělali legraci z obyvatel Drahanovic, že závidí sousední obci postavený kulturní dům. *„Nejradši by si ho na kolečkách odvezli domů do Drahanovic.“* Paní Bartošková k tomu dodává: *„Nadšen z toho (sloučení) nikdo nebyl, ale lidé pochopili, že není zbylí.“* Občané Luděřova se báli především toho, že jejich obec bude znevýhodňována na úkor větších Drahanovic. V Drahanovicích se pro sloučení v podpisové kampani vyslovilo 73 %, v Luděřově to bylo 85 %.²²³

Po volbách konaných 12. června 1960 si udržel post předsedy Leopold Šmíd. Komise zůstaly stejné. V prosinci téhož roku soudruzi z Drahanovic zvolili 3 soudce lidu. Po volbách roku 1964 MNV v čele s dosavadním dlouholetým tajemníkem a novým předsedou Bohumírem Vondráčkem, náměstkem Františkem Novotným a tajemníkem Vratislavem Bartlem potvrdil 7. července na svém veřejném zasedání v kinosále sloučení Drahanovic s Luděřovem. Počet obyvatel tak vystoupal na 2 026.²²⁴ Vznikly plánovací a finanční komise, zemědělská, školská a kulturní komise, dále

---

²¹⁹ Od roku 1960.

²²⁰ Soka Olomouc, fond Místní národní výbor Drahanovice, Pamětní kniha, inv. č. 19, s. 233.

²²¹ Od roku 1963 již hospodařilo sloučené JZD Drahanovice-Luděřov.

²²² KOUDELA, Miroslav-Navrátil Pavel: Paměti obce Luděřova. Olomouc 1999, s. 35.

²²³ Soka Olomouc, fond Místní národní výbor Drahanovice, Pamětní kniha, inv. č. 19, s. 259.

²²⁴ V Drahanovicích v té době stálo 222 domů.

komise pro ochranu veřejného pořádku, pro výstavbu a místní hospodářství, komise sociálního zabezpečení a zdravotní.²²⁵ Od této doby probíhaly volby jednou za 4 roky. Veřejnost se do správy měla zapojit především přes komise, do kterých již měli zasednout odborníci navrhnutí jednotlivými organizacemi a poslanci. Poslanci měli mít většinu. Komise se staly znovu výhradně poradním orgánem. Tajemník nově organizoval i činnost odborů v obci.²²⁶ MNV mohly nově zřizovat hospodářské organizace, které samostatně hospodařily, řídit mateřské a základní školy, spravovat místní komunikace, ochranu lesů, živočišnou a rostlinnou výrobu, vést bytovou politiku a nově se vyjadřovat a kontrolovat hospodářské kroky nepodřízeným organizacím, např. JZD.²²⁷ V přidružených obcích a osadách také vznikaly tzv. občanské výbory, které mobilizovaly občany pro různé práce a vyvíjely tlak na MNV, aby se osadám skutečně věnoval. Mateřské Drahanovice takový OV neměly, což považují za nevýhodu.²²⁸

Na prvním místě v zaúkolování MNV bylo zdůrazněno zemědělství. Umocnil to tajemník ÚV KSČ a prezident Antonín Novotný na konferenci KNV a ONV ČSSR konané 8. a 9. března 1962, kde svalil veškerou odpovědnost za zemědělství na MNV, které mají být v denním styku s JZD prostřednictvím tajemníka. Tajemník MNV pak pravidelně navštěvoval JZD a radil zdejšími funkcionáři, což považují za méně šťastné. Obecně by hlavní slovo v JZD měl mít školený odborník, nikoliv úředník MNV. MNV proto často schůzoval s VO KSČ a JZD, aby společně vyřešily organizační a jiné problémy.

Kromě menších oprav a staveb, např. stavby kovárny, postavilo JZD v roce 1961 za více jak půl milionu Kčs drubeží halu pro 4 200 nosnic. Hala byla navržena tak, aby mohla být do budoucna rozšířena na kapacitu 20 000 nosnic.²²⁹ Nutno podotknout, že JZD, přestože již pohltilo postupně všechny zemědělce až na Josefa Blažkeho a Josefa Kalábu,²³⁰ kteří odolávali pohlcení po celé sledované období²³¹, bylo stále závislé na sezónních brigádách většiny spolků a velké části obyvatel. V roce 1960 pomáhali při sklizni i učni z Lutína, žáci ze střední školy v Náměšti a zdravotní školy z Olomouce.

---

²²⁵ DOBEŠ, Jan, HLEDÍKOVÁ Zdeňka, JANÁK, Jan: Dějiny správy v českých zemích od počátku státu po současnost. Praha 2005, s. 451.

²²⁶ Tamtéž, s. 452.

²²⁷ Tamtéž, s. 453.

²²⁸ SOKA Olomouc, fond Místní národní výbor Drahanovice, Zápisy z plenárních zasedání a ze schůzí rady MNV 1964–1969, inv. č. 22, k. 3.

²²⁹ Zápis z jednání o vytyčení novostavby snáškové haly na 4 400 ks slepic 1960, inv. č. 51. č. k. 1.

²³⁰ V roce 1960 se jeden ze tří zbylých samostatných zemědělců Josef Kaláb rozhodl, že vstoupí do JZD a podepsal přihlášku. Koncem roku také zbyli z deseti kovozezemělců pouze dva.

²³¹ A často také byli kritizováni.

Přestože si JZD samo nevystačilo, stále zvyšovalo podíl orné půdy. Tak přišel pan Jakub o svůj ovocný sad a ještě musel družstvu zaplatit za odstranění stromů.

Problém JZD s přestárlou členskou základnou počal MNV řešit tím, že agitoval na mladé, aby vstupovali do družstva. Pověřenci obcházeli rodiče a přemlouvali je. Nutno podotknout, že cíl, získat ročně dva nové mladé členy, se dařilo vždy splnit.²³²

K prvnímu společnému zasedání sloučeného JZD Drahanovice-Luděřov se sídlem v Drahanovicích došlo 18. ledna 1963. Přípravy sloučení trvaly celý rok 1962. Nové družstvo mělo 239 členů, z toho 140 z Luděřova. K dispozici mělo 635 ha půdy, z toho Luděřov přispěl 328 ha.²³³ Nárůst z 80 ha na 635 ha během 8 let tedy můžeme považovat za slušný nárůst JZD Drahanovice. Ze sloučeného hospodaření se ale JZD netěšilo příliš dlouho. V roce 1974 se totiž JZD Drahanovice-Luděřov sloučilo s družstvem Náměšť na Hané-Loučany.²³⁴ Následně pak dalším slučováním několika JZD vznikl největší agropodnik v okrese – JZD Mírová cesta Senice na Hané s více jak 5 000 ha.

Československé zemědělství se dostalo na předválečnou úroveň až v roce 1964. Pro srovnání dodávám, že západnímu Německu²³⁵ se to podařilo v roce 1951 a většině západních zemí již v roce 1949.²³⁶

Z předchozích plánů se konečně podařilo MNV v roce 1960 dokončit stavbu hasičské zbrojnice. MNV nebral akce „Z“ na lehkou váhu a zřídil kvůli nim i tzv. zvelebovací komisi, která prováděla agitaci a přemlouvání lidí k brigádám. Plány ve výstavbě ale nestíhala obec plnit, jelikož ONV neposílal materiál, či plánované akce rovnou v mnoha případech zamítnul. Akce se tak většinou omezily na drobnější práce jakými byly úprava prostranství kolem pomníků, čištění kanalizace, opravu bytu na faře, zřízení mostku ve čtvrti Mlýnek, úsekový vodovod v malé čtvrti Chaloupkách, drobné opravy střech, prodloužení kanalizace do částí obce, kde ještě prodloužena nebyla, napojení Lusthosu na elektrickou síť či zařízení splachovacích záchodů ve škole. V šedesátých letech pak obec konečně vybudovala chodník od cukrovaru až po

---

²³² SOKA Olomouc, fond Místní národní výbor Drahanovice, Zápisy z plenárních zasedání a ze schůzí rady MNV 1964–1969 inv. č. 22, k. 3.; SOKA Olomouc, fond Místní národní výbor Drahanovice, Zápisy z plenárních zasedání a ze schůzí rady MNV 1945–1963 inv. č. 22, č. k. 2

²³³ SOKA Olomouc, fond Místní národní výbor Drahanovice, Pamětní kniha, inv. č. 19, s. 262.

²³⁴ HARTLOVÁ, Z.: Jednotné zemědělské družstvo Drahanovice-Luděřov se sídlem v Drahanovicích 1953–1973. Inventář, 1990, s. 9, ev. č. 974, s. 1.

²³⁵ Dle některých autorů by zemědělství v ČSR dosáhlo předválečné úrovně v „západních podmínkách“ v polovině padesátých let.

²³⁶ SLEZÁK, Lubomír: Vratká stabilita poválečného zemědělství. In: Zemědělství na rozcestí 1945–1948. Sborník z mezinárodní konference. Slovácké muzeum, Uherské Hradiště 1998, s. 90–93, s. 91.

křižovatku Novou. Z větších akcí se v Drahanovicích realizovala pouze výstavba školky na místě dřívějšího sokolského hřiště a dostavba šaten na fotbalovém hřišti u rybníka. Obě akce trvaly dlouhou dobu kvůli nedostatku materiálu. Realizovat se nepovedlo přístavbu sálu k budově MNV. V podobném duchu probíhaly i opravné práce v přidružených obcích, kde byla rozestavěna kanalizace, kterou před sloučením zdejší MNV nestihl postavit.²³⁷

V roce 1963 se oprav dočkala také Černá věž, dostala novou bílou omítku, která nahradila černo-bílé sgrafíto.²³⁸ Omítka ale vlhla a po několika stížnostech správa poskytla alespoň základní zajištění této památky v roce 1972.²³⁹ Jak věž chátrala, stala se nepřístupnou. Přístupná byla pouze družstvu, které vlastnilo klíče od věže, ačkoliv již dávno nebyla jejím majetkem.

V roce 1965 proběhly oslavy 20 let osvobození obce. Poslanci MNV dohlédli na občany, aby uklidili před domy a vyčistili pomníky. Oslavy pak kromě kulturního programu obohatila i samochvála MNV, a to ve všech směrech. Dále pak došlo k vyznamenání aktérů protifašistického odboje pamětní medailí prezidentem Novotným. Vyznamenání byli občané Střížova, mezi něž patřil Metoděj Zapletal (č. 63), Alois Svoboda (č. 70) a Jan Bittner (č. 27). ONV a OV KSČ dále vyznamenaly některé dlouholeté činitele a členy strany, jako například dlouholetého předsedu obce Vratislava Bartla. Medaili obdržel i cukrovar. Antonín Nemerád jako nejlepší pracovník dostal medaili od ministra potravinářského průmyslu. Alois Suchý obdržel čestné uznání za dlouholetou politickou činnost. Došlo k připomenutí památky Vlastimila Spáčila a jiných občanů, kteří za války trpěli.

Podle nařízení ministerstva financí musel MNV odprodat všechny rodinné domy, které má ve správě. Stát totiž neměl peníze na jejich opravy. Všechny tři domy tak byly prodány. MNV předal zpět do správy cukrovaru také některé bytové domy, které fabrika potřebovala. Obec převzala hostinec u Johnů. Hostinec u Ostrých (Večeřů) získala do správy Jednota.²⁴⁰

Cukrovar oslavil v roce 1960 stoleté jubileum. Na jeho počest se konaly zahradní slavnosti. K narozeninám si cukrovar nadělil 3 nová vakua, vodní kolo, nový

---

²³⁷ SOKA Olomouc, fond Místní národní výbor Drahanovice, Zápisy z plenárních zasedání a ze schůzí rady MNV 1964–1969, inv. č. 22, k. 3.

²³⁸ To v podstatě již nebylo černo-bílé, ale s přičiněním času černé. Bohužel se nepovedlo prosadit návrh, že by mělo být obnoveno toto „psaníčko“ a zvítězila finanční stránka nad stránkou kulturní.

²³⁹ VOJKOVSKÝ, Rostislav: Drahanovice. Černá věž a zbytky tvrze západně od Olomouce. Dobrá 2008, s. 8.

²⁴⁰ Soka Olomouc, fond Místní národní výbor Drahanovice, Pamětní kniha, inv. č. 19, s. 240.

výtah řepy a přesívadla cukru. Jinak v tomto období cukrovar poměrně zmodernizoval své vybavení a provedl celkovou rekonstrukci továrny. Ta probíhala v letech 1964–1968.²⁴¹ Šlo především o zavedení nových strojů k výrobě cukru a vylepšení komfortu pro pracující, jako například zavedení ústředního topení.²⁴²

V tomto období proběhla také sbírka na pomoc Vietnamu bránícímu se USA.

6.1 Rok 1968

V roce 1968 došlo k uvolnění politické situace v Československu. V březnu téhož roku došlo k zastavení cenzury, která již byla uvolňována od roku 1967.²⁴³ To umožňovalo diskutovat o věcech, které dosud byly tabu. Dále se začala rozvíjet spolková činnost.

Zatímco na celostátní úrovni a v některých národních výborech docházelo k častým personálním změnám, obsazení MNV v Drahanovicích se nijak výrazně neměnilo. V čele obce zůstávali ti stejní občané, jako doposud. MNV spíše než politické záležitosti řešil hospodářské a správní povinnosti. Uvolnění na MNV je patrné spíše v kritice hospodářských poměrů. Politická diskuze ze zápisů z plenárních zasedání a schůzí rady MNV není čitelná. Je možné, že se konala zasedání, na kterých se diskutovalo například o srpnových událostech, nedochovaly se však po nich žádné protokoly.²⁴⁴ O tom, že většina členů MNV souhlasila s uvolňováním politické situace v roce 1968, a naopak nesouhlasila s vpádem vojsk Varšavské smlouvy, svědčí razítko MNV Drahanovice v obecní kronice za zápisem z roku 1968. MNV totiž kronikáři schvaloval, co do kroniky napíše či nikoliv.

Rozvoj spolkového života také není patrný. Právě naopak. ČSM ustal a nevyvíjel žádnou aktivitu.²⁴⁵

Jelikož zápisy ze zasedání MNV o politické situaci příliš nevyprávějí, je potřeba se spoléhat na zápisy kronikáře a vzpomínky pamětníků. Jeden z nich, Jozef Paulo, vzpomíná na kritické až štvavé články dotýkající se samotného Sovětského

---

²⁴¹ ZAORAL, R.: Místní národní výbor Drahanovice (1923) 1945–1990. Inventář, 2001, s. 30, ev.č. 1708, s. 10.

²⁴² Soka Olomouc, fond Místní národní výbor Drahanovice, Pamětní kniha, inv. č. 19, s. 276.

²⁴³ KONČELÍK, Jakub: Cenzura. In: Slovníková příručka k československým dějinám 1948–1989. XIII. Způsoby ovládnutí společnosti komunistickou stranou, komunistický režim a obyvatelstvo. Praha 2006, s. 16–18, 16.

²⁴⁴ SOKA Olomouc, fond Místní národní výbor Drahanovice, Zápisy z plenárních zasedání a ze schůzí rady MNV 1964–1969, inv. č. 22, k. 3.

²⁴⁵ Soka Olomouc, fond Místní národní výbor Drahanovice, Pamětní kniha, inv. č. 19, s. 314.

svazu. „Když jsem to dočetl, zatajil se mi dech. Divil jsem se, že to Rusové dovolí, aby se o nich takto psalo.“ Paní Neumannová hovoří první polovině roku 1968 takto: „Byla to úžasná vlna. Národ držel při sobě. Lidé diskutovali, psali petice. Neskutečný. Škoda, že to trvalo tak krátce, strašně krátce.“ Paní Bartošková nějaké výrazné změny nezaznamenala. „Hospodářský a politický vývoj v obci šel svým tempem dál. Nedošlo k žádným výrazným obměnám pracovníků obce či zastupitelstva.“ Podle ní se občané se stalinistickými názory jako pan Foukal, Dopita či Suchý již příliš neangažovali. „Všichni tři byli již pánové v letech a už před rokem 1968 se v obci výrazně neangažovali. Jen pan Foukal se angažoval v SČSP.“ Předsedu KSČ v obci v roce 1968 Jiřího Prokopa hodnotí stručně, ale výstižně: „Neublížil, nepomohl, byl rozvážný.“ Josef Korhoň v obecní kronice zmiňuje, že představitelé KSČ v obci „většinou vyjadřovali podporu polednovému vedení KSČ v čele s tajemníkem Alexanderem Dubčekem, aby se u nás již nikdy nemohly opakovat deformace a bezprávi zvláště z let 1949–1953, kdy mnozí občané a starší členové strany za vymyšlené obvinění trpěli i umírali.“²⁴⁶

Invaze Sovětského svazu a čtyř jeho satelitů ukončila 21. srpna 1968 pozitivně vnímané změny. Lidé v obci uposlechli výzvu vlády a v těchto dnech zachovali klid, rozvahu a jednotu. MNV a občané mohli svou nespokojenost vyjádřit pouze nenásilnými způsoby: vyvěšením státní vlajky na půl žerdi u Černé věže, zapnutím cukrovarské sirény, nápisem u prodejny Tep „Okupanti vraťte se domů“ či odstraňováním a zaměňováním značek.²⁴⁷ Na otázku, jak lidé reagovali, odpovídá paní Bartošková: „Nadávali jako všichni, ale žádné akce proti ani na podporu se nekonaly.“ Což není s přihlédnutím k výše psanému tolik pravda. MNV také rozjel podpisovou akci na podporu řádně zvolených činitelů strany a vlády, tedy pánům Dubčekovi, Černíkovi, Smrkovskému a dalším.²⁴⁸

Jozef Paulo se o vpádu sovětských vojsk dozvěděl náhodou, když ráno čekal na autobusové zastávce. „Doufal jsem jen, že vedení republiky zachová rozvahu. Nechtěl jsem, aby došlo k masakru jako v Maďarsku v roce 1956, kde Rusi kolem cesty pověsili Maďary. Proti Sovětskému svazu bychom neměli žádnou šanci.“ Lidé nemohli vědět, co bude následovat, proto, jak je uvedeno v obecní kronice, začali „křečkovat“. Začali tedy skupovat potraviny na delší dobu.²⁴⁹ Sovětská vojska přes Drahanovice nepostupovala. Domnívám se, že většina společnosti měla stejný názor jako obecní kronikář Josef

²⁴⁶ Soka Olomouc, fond Místní národní výbor Drahanovice, Pamětní kniha, inv. č. 19, s. 312.

²⁴⁷ Tamtéž, s. 310.

²⁴⁸ Soka Olomouc, fond Místní národní výbor Drahanovice, Pamětní kniha, inv. č. 19, s. 310.

²⁴⁹ Tamtéž.

Korhoň, jeho věty jsou poměrně výstižné: „*Státní hranice jsou posvátné a nedotknutelné! A to plným právem. Dle mého názoru tato zásada by měla platit i vůči malým státům a národům a zvláště mezi tzv. spojenci. V čele ČSSR je armádní generál Ludvík Svoboda, který za 2. světové války velel čsl. armádnímu sboru a po boku sovětské armády vítězně bojoval proti společnému nepříteli a za statečnost byl mu udělen titul Hrdina sovětského svazu. Takovému státníku by se mělo (věřit), zda je náš stát ohrožen vnitřním nebo vnějším nepřítelem. Pokud nepožádal president, strana a vláda spojenecká vojska o pomoc, neměly dle mého přesvědčení státu Varšavské smlouvy oprávnění k vojenskému zásahu, a proto považují obsazení ČSSR 21. 8. 1968 za porušení naší státní suverenity.*“

Paní Neumannová dodává důležitý poznatek, že sověští vojáci za invazi nemohli, jelikož sem byli nahnáni velením a oni sami ve velké míře nesouhlasili s okupací, za což byli mnohdy tvrdě potrestáni. V práci přišla paní Neumannová do kontaktu s několika Sověty, kteří se jí dokonce omlouvali za postup Sovětského svazu.

Podruhé se rozezněly kostelní zvony a cukrovarská siréna na počest uvítání delegace presidenta Ludvíka Svobody vracejícího se 27. srpna z Moskvy. Přestože Dubček a reformní komunisté chtěli dál pokračovat v reformách a patrně sami i věřili možnosti odchodu sovětských vojsk po dočasném splnění požadavků Moskvy, přítomnost okupačních vojsk totálně změnila vnitropolitickou situaci. K moci se tak postupně dostali politici ochotní SSSR naslouchat. Nastala tak éra normalizace. Vymoženosti vydobyté v první polovině roku 1968 vzaly za své.²⁵⁰

---

²⁵⁰ KAPLAN, Karel: Československo v letech 1967–1969. Praha 1993, s. 73.

7 Škola, církev, strany, spolky – jejich činnost a kultura

7.1 Škola

V roce 1948 byla škola transformována dle zákona o jednotné škole z obecné na národní. Nově tak školu nemohli navštěvovat žáci z 6.–8. tříd, kteří museli docházet do školy v Náměšti na Hané, kam byli přiškoleni. V době transformace školu navštěvovalo 90 žáků a otevíraly se 4 třídy.²⁵¹ Je dobré si uvědomit, že sloučení osmi ročníků do čtyř tříd skýtalo řadu problémů, proto přeškolení tří ročníků muselo být pro zdejší učitele doslova vysvobozením. Nově nastolený trend přetrval do roku 1960, kdy se přešlo na devítitřídní model. Kvůli nedostatku dětí a v touze po zkvalitnění výuky došlo ke změně. V roce 1960 se vedení drahanovické školy domluvilo se školou v Luděřově na družbě. V Luděřově se učila 1.–3. třída a v Drahanovicích 4.–5. třída. Transformace pokračovala a v roce 1964, po sloučení obcí, došlo o dva roky později i ke sloučení škol. Nově se vyučovalo ve čtyřech třídách v Drahanovicích a ve dvou třídách v Luděřově. K umístění všech tříd do Drahanovic došlo až v roce 1977. Během námi sledovaného období školu vedli jako řídicí učitelé či ředitelé pánové Josef Korhoň, dlouholetý kronikář obce (1945–1958), a Antonín Vyroubal (1958–1967), který tragicky zahynul. Ve funkci ho nahradila Vilma Včelisková. V roce 1957 došlo k instalaci vlastního vodovodu ze 48 m hluboké studny na dvoře a v letech 1964–1965 proběhla stavba nového sociálního zařízení, jinak se jednalo o nepatrné udržující opravy.²⁵²

V roce 1951 školská správa dočasně zrušila školku v obci z důvodu, že ženy dělníků cukrovaru odmítají chodit do práce, a proto zde není školky potřeba.²⁵³ Školka pak fungovala v budově školy až do výstavby školky na bývalém sokolském hřišti.

7.2 Církev

Na zdejší faře sloužil již od roku 1929 děkan Cyril Otčenášek.²⁵⁴ V Drahanovicích správu kostela a zaměstnanců řídil tzv. Kostelní konkurenční výbor,

²⁵¹ MINAŘÍKOVÁ, Hana.: NÁRODNÍ (OBEČNÁ) ŠKOLA DRAHANOVICE 1897–1960 (1968). Dílčí inventář, 1995, s. 14, ev. č. 1518, s. 3.

²⁵² POSPÍŠILOVÁ, Jarmila: Základní škola v Drahanovicích. In: Náměšť na Hané a okolí. 10/1997, Olomouc 1997, s. 23 – 25, s. 24.

²⁵³ Soka Olomouc, fond Místní národní výbor Drahanovice, Kniha protokolů ze schůzí pléna a rady MNV 1947–1957 inv. č. 2; Soka Olomouc, fond Místní národní výbor Drahanovice, Zápisy z plenárních zasedání a ze schůzí rady MNV 1945–1963 inv. č. 22, č. k. 2.

který vydáním zákona 218/49 zaniknul 1. září 1951 a jeho kompetence přešel farní úřad.²⁵⁵ Po válce se jednalo mezi konkurenčním výborem a cukrovarem o vyrovnání,²⁵⁶ z dostupných pramenů ale není možné zjistit, zda k němu došlo či nikoliv. Je zajímavé, že ve volbách do kostelního výboru konaných 30. listopadu 1947, kterých se účastnili jen členové MNV přířazených obcí MNV, nebyl zvolen děkan Otčenášek.²⁵⁷ Zda nekandidoval nebo se zde projeví nějaké neshody mezi ním a MNV nemůžeme na základě písemných pramenů posuzovat. Kostelní výbor stihl do svého zrušení koupit ocelový zvon z Ostravy za 30 000 Kčs, jelikož brněnský ze zvonoviny by přišel na 130 000 Kčs. Z farní studny nechali zřídit vodovod pro sousední obyvatele fary.²⁵⁸ Po nástupu komunistické diktatury byl děkan Otčenášek přeložen po několika ostrých sporech v roce 1948 na žádost MNV do Slatinic. Poslední Otčenáškův zápis ve farní kronice před přeložením do Slatinic je dosti kritický: „*Podepsaný působil v Drahanovicích téměř 20 roků, zažil zde z vůle Boží mnoho dobrého a z vůle lidí více zlého, zvláště v poslední rozbouřený čas, kdy nad rozumem zvítězily vášně lidské a nad Božími příkázáními vůle lidu. Zvláště v Drahanovicích. Dej bůh, aby se zase vrátili církvi, vlasti a národu doby klidné a pokojné.*“

Nový farář Vladimír Seget zde sloužil v poměrném poklidu a patrně na MNV nevyvíjel ani tlak v otázce oprav fary a kostela.

Když se v roce 1951 opět vrátil Otčenášek, musel konstatovat: „*Po svém, po třech letech návratu ze Slatinic do Drahanovic shledal jsem jak kostel, tak i faru v ubohém stavu. Vyžadovaly se nutně opravy.*“ Farář se jich rychle dočkal, a tak mohl do farní kroniky opět zaznamenat: „*bylo vše uvedeno do dobrého stavu, ale na jak dlouho?*“ Následně v roce 1957 bylo opraveno průčelí a zídka kostela. V roce 1955 se náboženství stalo nepovinným předmětem ve škole. Děkan Otčenášek odešel 1. října 1958 do rodného Křelova na penzi.

Na dva měsíce pak prozatímně spravoval faru Alois Bubeník, administrátor ze Slatinic. Po něm František Sečkař, administrátor z Náměště na Hané. Tomu však bylo

---

²⁵⁴ SPÁČIL, V.: Římskokatolický farní úřad v Drahanovicích 1724–1960. Díl. Inv., 1963, s. 8, ev. č. 496, s. 1.

²⁵⁵ SPÁČIL, V.: Kostelní konkurenční výbor v Drahanovicích 1909–19051. Díl. Inv., 1963, s. 4, ev. č. 524, s. 2.

²⁵⁶ Během války do kostelního konkurenčního výboru zasedl Ernst Balcařík, správce v obci a cukrováru, a došlo zde patrně k nějaké újmě na majetku. Už rozpočty byly výrazně menší. Děkan Otčenášek se během války jednání výboru neúčastnil. Část svých práv si farář dokázal obhájit. Především v situaci, kdy mu Balcařík vnucoval nového kostelníka.

²⁵⁷ Drahanovice, Luděřov, Střížov, Lhota pod Kosířem, Kníničky.

²⁵⁸ Soka Olomouc, fond Kostelní konkurenční výbor Drahanovice 1909–1951, Hlavní kniha, inv. č. 2, č. k. 1, nestránkováno.

po osmi měsících služby zakázáno na tři roky vykonávat funkci kněze „*pro přestupky §101 trestního zákona správního, jichž se dopustil v Drahanovicích a ve Lhotě.*“ V posledním zápisu, který byl do farní kroniky učiněn, tak přeje František Sečkař svému nástupci i více moudrosti a rozvahy.²⁵⁹

Důležité je konstatovat, že po odchodu Otčenáška již žádný farář nikdy nesídlil přímo na drahanovické faře, ale dojížděli sem sloužit kněží z Těšetic. Po zbylé sledované období zde sloužil Josef Šenkyřík.²⁶⁰

7.3 Strany, spolky, jejich činnost a kultura

Jedinou stranou v obci zůstala KSČ, jelikož organizace ČSSD, ČSL a ČSNS byly natolik ochromeny činností akčních výborů, že po odstranění reakčních živlů zanikly. ČSSD byla pohlcena KSČ.²⁶¹ Ta měla dvě dílčí organizace v obci, které se v roce 1952 sloučily. Cukrovar měl svou vlastní organizaci KSČ. Její vedení muselo jezdit po různých školeních. Později se organizace změnila a v obci působily vesnická organizace KSČ a závodní organizace KSČ při JZD. V roce 1964 po vzniku JZD Drahanovice-Luděřov se zemědělská organizace KSČ přeměnila na Základní organizaci JZD Drahanovice-Luděřov. V osadách pak fungovaly tzv. dílčí organizace KSČ. V roce 1967 se odtrhly DO KSČ Luděřov a DO KSČ Střížov. Zbytek obyvatel zůstal organizován ve VO KSČ.²⁶² KSČ samozřejmě stála v popředí života v obci, MNV a JZD převáděly do praxe pokyny z VO KSČ, který zase naopak musela poslouchat KSČ na okrese. V roce 1945 stál v čele strany Bohumil Gárlík, kterého nahradil Stanislav Houb. Dalšími předsedy pak byli František Suchánek, Garigue Foukal,²⁶³ Ladislav Vyroubal, Jiří Prokop, Antonín Vyroubal, Zdeněk Vítek a opět Jiří Prokop. Dle mnohých názorů pamětníků se dá říct, že rodiny občanů, kteří se dostali po únoru 1948 do čela politického dění v obci, se moci do konce sledovaného období nevzdali.

---

²⁵⁹ Soka Olomouc, fond Farní úřad Drahanovice 1724–1960, Farní kronika, inv. č. 46, č. k. 46, nestránkováno.

²⁶⁰ Seznam farářů sloužících v Těšeticích a spravujících faru v Drahanovicích [online]. 2012 [Cit. 2012-08-03]

²⁶¹ Za takto nejvýraznějšího „pohlceného“ sociálního demokrata můžeme považovat kronikáře obce Josefa Korhoně.

²⁶² Soka Olomouc, fond Místní národní výbor Drahanovice, Pamětní kniha, inv. č. 19, s. 272.

²⁶³ Paradoxem je, že se jmenoval po Tomáši Garigue Masarykovi, jelikož jeho otec byl důstojníkem za první republiky, jak tvrdí paní Neumannová.

Po válce byly obnoveny v Drahanovicích tyto spolky: Čtenářský spolek Cyril a Metoděj, TJ Sokol, Sbor dobrovolných hasičů a Jednota dělnictva lučebního.²⁶⁴ Čtenářský spolek Cyrila a Metoděje zanikl rokem 1951. Po válce byl také obnoven i Místní odbor Národní jednoty pro východní Moravu a pro Drahanovice a okolí se sídlem v Drahanovicích. Cílem tohoto spolku bylo přispět k národnímu, duševnímu a hmotnému zvelebení v bývalých krajích Olomouckém, Přerovském, Uhersko-hradištském a v moravských enklávách ve Slezsku. Měli pořádat divadla, výlety, výstavy, podporovat řemesla a turismus. Kvůli nečinnosti a patrně i neschopnosti vytvořit pětičlenný výbor jsou v archivních materiálech návrhy na vyškrtnutí Místního odboru z registru spolků, k čemuž došlo po zrušení celého spolku po únoru 1948.²⁶⁵

V obci s poválečnými událostmi nastoupil aktivitu Československý svaz mládeže, Československý svaz žen a v rámci cukrovaru Rada odborového hnutí. Dále Jednotný svaz českých zemědělců pořádal různé agropřednášky do doby, než ukončil svou činnost v roce 1952, jeho aktivitu v pořádání vzdělávacích kurzů převzalo JZD. Naopak o zdravotnictví informoval občany Drahanovic v obci taktéž působící Československý svaz červeného kříže. Školení řidičů měl na starosti zdejší Svazarm.²⁶⁶

Jistým zpestřením pro život zdejších obyvatel musel být návrat Jana Gregora, který se v roce 1946 vrátil z Konga i se svou ženou, původem Angličankou, a se dvěma dětmi. Pro občany odpřednášel zajímavosti o poměrech v Africe a pro děti ve škole o zvířatech.²⁶⁷

V roce 1953 v obci vznikla osvětová beseda, která organizovala divadelní, rozhlasový, redakční a hudební kroužek. Zvláště oblíbený byl divadelní kroužek, který organizoval vystoupení po okolních vesnicích. Na OB se často snášela kritika ze strany KSČ a MNV za malou aktivitu v otázce ideologických přednášek a vzdělávání společnosti v komunistickém duchu. OB vydávala přechodně Drahanovické noviny.²⁶⁸

Dle zákona musel v každé vesnici vzniknout sbor dobrovolných hasičů. V Drahanovicích již existoval, a tak bylo potřeba dodat tomuto sboru jisté oficiality. Náčelníkem členové zvolili pana Františka Paličku a první zahajující schůze proběhla 12. ledna 1951. František Palička jako náčelník a jeho zástupce Václav Pilmajer museli

---

²⁶⁴ KOLEKTIV AUTORŮ: Drahanovice. Historie a současnost do roku 2002. Olomouc 2002, s. 56.

²⁶⁵ Soka Olomouc, fond MNV Olomouc-venkov, Zaniklé spolky Drahanovic, inv. č. 167, č. k. 1.

²⁶⁶ Soka Olomouc, fond Místní národní výbor Drahanovice, Pamětní kniha, inv. č. 19, s. 174.

²⁶⁷ Tamtéž, s. 135.

²⁶⁸ První číslo vyšlo 29. 4. 1960. Drahanovice. In: SPÁČIL, Vlastimil: Historický místopis okresu Olomouc-venkov, Olomouc 1968, s. 43–46, s. 46.

kvůli SDH do Olomouce na školení.²⁶⁹ V roce 1954 vzniká Rybářský spolek a Lidový myslivecký spolek. V témže SDH se mění na sbor požární bezpečnosti, MJ ČSPO.

V obci se konaly v zimě tradičně plesy nebo karnevaly na sále u Johnů či Ostrých (později zestátněných) a v létě zábavy či vinobraní v parku a v objektu cukrovaru. Na organizaci se účastnili KSČ, hasiči, ČSM,²⁷⁰ Sokolové a do zrušení také Čtenářský spolek Cyril a Metoděj.²⁷¹ Nesmíme zapomenout na společenské plesy pořádané KSČ. Zájezdy po lokalitách v Československu pro zaměstnance cukrovaru pořádalo ROH.

Kulturní život po únoru 1948 byl plně v moci režimu. Celostátně se tak slavily vybrané svátky. Byly to například oslavy únorového vítězství, březnový Mezinárodní den žen, 1. máje, 9. května Den vítězství, v červnu Den dětí, v říjnu Den československé armády a Vznik samostatného československého státu a v listopadu oslava Velké říjnové revoluce. V tyto dny se konaly různé akce, vystoupení či besedy s občany.

V rámci oslav československé armády 6. října 1951 měly být v Drahanovicích nově pojmenovány ulice. Názvy jsou: Ulice Rudé armády,²⁷² Ulice Čsl. Armády,²⁷³ dále pak: Na zátíši,²⁷⁴ Tyršova,²⁷⁵ Ulice generála Papouška²⁷⁶. Místo u kostela měl být pojmenováno jako Náměstí Julia Fučíka. Části Na Horce a Nová se neměly dle nikoho pojmenovávat. Z neznámých důvodů k zavedení názvů ulic nikdy nedošlo a dodnes Drahanovice pojmenované ulice nemá. Nadšení některých komunistů se projevovalo i jinak. Každoročně se slavil celý listopad jako měsíc přátelství ČSR a SSSR, což bylo příčinou několika vystoupení o SSSR, například o „*monumentálních stavbách Stalinovy éry*.“ V rámci tohoto měsíce se angažoval především Svaz československo-sovětského přátelství. Brzy po převratu vznikla v Drahanovicích i Gottwaldova knihovna, která měla být studovnou marxismu-leninismu a fungovala u existující obecní knihovny, do které po zániku Čtenářského spolku Cyril a Metoděj přibyly i knihy z jeho samostatné knihovny.²⁷⁷

---

²⁶⁹ Soka Olomouc, fond Místní národní výbor Drahanovice, Kniha protokolů ze schůzí pléna a rady MNV 1947–1957 inv. č. 2; Soka Olomouc, fond Místní národní výbor Drahanovice, Zápisy z plenárních zasedání a ze schůzí rady MNV 1945–1963 inv. č. 22, č. k. 2.

²⁷⁰ Pod jeho záštitou fungoval od roku 1949 Pionýr.

²⁷¹ Soka Olomouc, fond Místní národní výbor Drahanovice, Pamětní kniha, inv. č. 19, s. 146.

²⁷² Etapa Střížov-Nádraží.

²⁷³ Od hostince pana Večeři po Černou věž

²⁷⁴ Od Černé Věže ke Grulichovu.

²⁷⁵ Od Smyčkového ke Kníničkám.

²⁷⁶ Čtvrť zvaná Chaloupky.

²⁷⁷ Soka Olomouc, fond Místní národní výbor Drahanovice, Pamětní kniha, inv. č. 19, s. 154.

Rozšiřovat popularitu SSSR a KSČ mělo i státní kino „Vlast“, které vzniklo na místě dřívějšího sokolského kina na sále nad hospodou u Večeřů. Sokolové se kvůli němu museli přestěhovat na menší sál nad hospodou U Jónů. V roce 1957 dostal MNV do správy kino a za hospodaření v něm se mu dostalo ostré kritiky z ONV Olomouc. MNV se hájil faktem, že své kino mají i v okolních vesnicích Luděřově a Střížově, takže je těžké si udržet v konkurenci návštěvnost. Navíc drahanovické státní kino mělo promítací stroj ještě z roku 1925, tedy absolutně nevyhovující. Těžko se pak divit občanům, že do kina nechodili, když se v něm z poloviny promítaly nekvalitní sovětské filmy.²⁷⁸ Vyvrcholením každoroční kultury v regionu byly od léta 1953 každoročně konané krajské dožínky v sousední Náměšti na Hané. Zatímco prvních se účastnilo okolo 20 000 občanů, v roce 1956 jich bylo na 50 000. Obliba prudce stoupala.²⁷⁹

Po vybudování fotbalového hřiště u rybníka konečně mohli zdejší muži založit fotbalový tým. První oficiální match sehrál TJ Sokol Drahanovice v roce 1962 s Ratajemi a remizoval 1:1. Další sezonu se již mohli fotbalisté přihlásit do okresní soutěže a v poslední třídě obsadili hned první sezonu 5. místo. Kromě fotbalu měl Sokol i tradiční tělovýchovné sbory a stolní tenis. Občané v obci se mohli v rámci ČSPO účastnit i hasičských závodů.²⁸⁰ Sportovat se ale dalo i prací, a tak v rámci pracovního nadšení nechal MNV v padesátých letech osít i sokolské hřiště na Lázince s odůvodněním, že cvičenců je málo. O sklizeň se měl postarat ČSM a Sokolové. Po sklizni zde mohla mládež opět cvičit. Důraz na zemědělský ráz obce byl patrný. Kulturní akce nazvaná Filmové jaro konaná v letech 1951–1956 na vesnicích je toho důkazem. Tato oslava práce zemědělců se konala třikrát do roka.

---

²⁷⁸ SOKA Olomouc, fond Místní národní výbor Drahanovice, Zápisy z plenárních zasedání a ze schůzí rady MNV 1945–1963 inv. č. 22, č. k. 2; Soka Olomouc, fond Místní národní výbor Drahanovice, Kniha protokolů ze schůzí pléna a rady MNV 1947–1957 inv. č. 2.

²⁷⁹ PAPAJÍK, David: Paměti obce Náměště na Hané. Olomouc 1996, s. 29.

²⁸⁰ Soka Olomouc, fond Místní národní výbor Drahanovice, Pamětní kniha, inv. č. 19, s. 253.

8 Závěr

Život občanů Drahanovic v tomto období mezi léty 1945 až 1968 s sebou nesl mnoho těžkostí. Škody způsobené válkou stát nahradil částečně jen několika osobám, zbytek se pod tlakem vyrovnání zřekl. Potrestáno bylo několik kolaborantů. Sotva se občané stačili po válce vzpamatovat, přišla únorová změna. Došlo k očistě v MNV, cukrovaru, Sokole a jiných spolcích a v neposlední řadě ve stranách. Mnozí obyvatelé byli vyškrtnuti z veřejného života, mnozí přišli o práci. Demokratické strany neustály drtivý tlak KSČ a jejich činitelů v obci. Do čela obce se dostaly osoby, které do roku 1945 stály v pozadí. Osoby, které v cukrovaru pracovaly na nejnižším stupínku pyramidy, najednou rozhodovaly, kdo bude moci v podniku zůstat, nebo kdo bude muset odejít. Čelné komunistické rodiny tak v obci nahradily dosavadní inteligenci, například úředníky v cukrovaru.

Sledované období přineslo velké majetkové přesuny. Již v roce 1945 byl Ernstu Balcaříkovi odňat cukrovar. Ten se stal de facto státním se skončením války, de iure tomu bylo od ledna 1946. Po roce 1948 se stal cukrovar velkým rivalem MNV a vznikajícího JZD. Odmítal se totiž vzdát svých domů a zemědělského dvora. O obojí přišel na sklonku 50. let. Alespoň část domů byla cukrovaru vrácena v 60. letech, poté, co MNV nebyl schopen zajistit opravy. Po vzniku JZD vyvíjeli zdejší činitelé tlak na vstupování rolníků do družstva, téměř úspěšně. Jediní dva rolníci ustáli tlak a ještě v roce 1968 pracovali samostatně. Soukromé živnosti v obci vzaly za své do roku 1960.

Výstavba v obci vázla. Jediné, co se podařilo nově postavit v tomto období, byla slepičárna, kanalizace a hasičská zbrojnice. Podařilo se započít stavbu školky. Z nečinnosti nemůžeme vinit MNV v Drahanovicích, ten se snažil projekty navrhovat, ale ONV, který je zamítal. Když už některé akce povolil, táhly se kvůli nedostatku materiálu. Kulturní činnost byla ve všech ohledech podřízena ideologii KSČ.

Námi sledované období končí rokem 1968, na jehož první polovinu pamětníci vzpomínají rádi. Od 21. srpna již vzpomínají nejistotu a obavy z budoucího vývoje, který nakonec znamenal konec reformní cesty. Změny v roce 1968 se nijak nepromítly do personálního obsazení MNV. Vývoj v obci pokračoval poměrně plynule a činnost MNV se zaměřovala spíše na plnění hospodářských úkolů.

Samozřejmě, práce je poplatná pramenům. Těch je sice dostatek, ale mnohé důležité informace chybí. Například zápisy ze zasedání akčního výboru se pravděpodobně ani nevedly. O činnosti některých akčních výborů například v ČSNS

nejsou známy žádné informace. Je na místě zamyslet se, proč chybí. Možná nebyly vedeny, či byly později zničeny úmyslně, aby něco, či někoho kryly. Možná zapracoval zub času anebo nedbalost pracovníků MNV či JZD. Může se zdát, dle názvů jednotlivých spisů ve fondech, jaké neobsahují zajímavé materiály. Při podrobném nahlédnutí ale zjistíme, že nám nic neřeknou. Například v JZD od roku 1953 existují zápisy ze zasedání pléna. Občas jsou zde zmíněni přistoupivší či odstoupivší členové, ale jelikož některé zápisy očividně chybí, nedá se spočítat změna členské základny. Proto jsem musel spoléhat na zápisy ze zasedání MNV, který členskou základnu JZD často řešil, a informace odtud získané konfrontovat se zápisy kronikáře Josefa Korhoně, který se zasedání JZD účastnil poměrně často a o tyto informace se zajímal. Mnohdy mi nezbylo nic jiného, než důvěřovat Josefu Korhoňovi. Přestože není ideální čerpat z jednoho zdroje, jiného řešení nebylo. V případě zmínky cukrovaru v jednotlivých kapitolách jsem čerpal pouze ze zápisů MNV a kronikáře Josefa Korhoně. Procházet si nezpracované fondy Severomoravských cukrovarů, kam posléze cukrovar v Drahanovicích spadal, jsem považoval vzhledem k charakteru těchto pramenů, který mi sdělili pracovníci v archivu, za nadbytečný úkol. Následně byl problém získat pamětníky. Někteří starší občané se totiž stále bojí o některých věcech mluvit. I takto poznamenala léta totality zdejší obyvatelé.

O zpracování vývoje obce v letech 1945–1968 se vlastně nikdo ani nepokusil. V knížce Drahanovice. Historie a současnost není tomuto období věnován téměř žádný prostor. Z mého pohledu by bylo potřeba napsat ucelené dějiny Drahanovic od počátků obce až po současnost, jelikož výše zmíněná kniha, jak jsem naznačil v úvodu, parametry odborné historické publikace nesplňuje. Drahanovice by si takovou práci zasloužily, už jen z toho důvodu, že všechny okolní obce ji mají.

Cílem, který je zmíněn v úvodu, bylo sledovat všechny stránky života v obci Drahanovice v letech 1945–1968. Věřím tedy, že se mi podařilo zmínit zde všechnu podstatnou činnost, která v obci v tomto období proběhla. Věřím, že se mi mezeru v jedné z etap dějin Drahanovic podařilo zacelit dostatečně kvalitně a přispět tak k odkrytí další malé částičky regionálních dějin Olomoucka.

9 Seznam pramenů a literatury

9.1 Prameny:

Státní okresní archiv Olomouc:

Archiv obce Drahanovice 1876–1945, O 1–14.

úřední knihy

Protokoly zasedání obecního výboru 1912–1926, Inv. č. 14.

Fond Farní úřad Drahanovice 1724–1960, O 7–8

Knihy:

Farní kronika, inv. č. 46, č. k. 46.

Fond JZD Drahanovice-Luděřov se sídlem v Drahanovicích 1953–1973, O 3–28

Správní knihy:

Knihy protokolů ze schůzí členských a představenstva 1957–1960, inv. č. k. 1

Spisy:

Zápisy z členských schůzí a schůzí představenstva 1953–1957, inv. č. 47, č. k. 1.

Zápis z jednání o vytyčení novostavby snáškové haly na 4 400 ks slepic 1960, inv. č. 51. č. k.1.

Fond Kostelní konkurenční výbor Drahanovice, 1909–1951, O 7–37

Knihy:

Hlavní kniha, inv. č. 2, č. k. 1.

Fond Místní akční výbor národní fronty Drahanovice 1948–1949 (1958), O 1–214

Spisy:

AV NF v cukrovaru, Sokole, ČSL, SČM, JSČZ 1948–1949, inv. č. 13.

Reorganizace MNV Drahanovice 1948–1949, inv. č. 4.

Rozpis pracovníků pro výpomoc v cukrovaru. Inv. č. 19.

Příděly dříví na otop, prodejna budoucnost atd. 1948–1949, inv. č. 2.

Návrh národní správy na usedlosti, přidělování a odebrání pozemků. Inv. č. 20.

Prověření nár. spol. J. Henyka, odebrání čest. obč. dr. Zenklovi a dr. Drtinovi 1948, inv. č. 9.

Prověření členů Sokola 1948–1949, inv. č. 11.

Zařazování vyakčnených osob do zaměstnání 1948–1949, inv. č. 7.

Fond Místní národní výbor Drahanovice 1945–1990, O 1–89

I. Úřední knihy

Knihy protokolů ze schůzí pléna a rady MNV 1945–1947, inv. č. 1.

Knihy protokolů ze schůzí pléna a rady MNV 1947–1957, inv. č. 2.

II. Spisový materiál

Zápisy z plenárních zasedání a ze schůzí rady MNV 1945–1963 inv. č. 22, č. k. 2.

Zápisy z plenárních zasedání a ze schůzí rady MNV 1964–1969 inv. č. 22, k. 3.

Zápisy ze schůzí komise pro výstavbu, 1961–1969, inv. č. 32, č. k. 9.

Veřejná výstavba 1946–1987, inv. č. 85, č. k. 20.

TJ Sokol, 1948–1988, inv. č. 57, č. k. 12.

Revize a rozbory hospodaření, 1958–1988, inv. č. 68, č. k. 16.

Sloučení obcí Drahanovice a Lhota pod Kosířem, 1960–1961, inv. č. 48, č. k. 12.

Pamětní kniha obce Drahanovice, 1945–1973, inv. č. 19.

Obecní majetek ve správě MNV 1950–1983, inv. č. 69, č. k. 17.

Národní fronta 1950–1989, inv. č. 57, č. k. 12.

Konfiskace movitého majetku, 1945–1947, inv. č. 52, č. k. 12.

Jinonárodní skupiny 1945–1989, inv. č. 53, č. k. 12.

Fond MNV Olomouc-venkov, M 1–30

Spisy:

Zaniklé spolky Drahanovic, inv. č. 167, č. k. 1.

inv. č. 155, č. k. 258.

Fond Národní (obecná) škola Drahanovice 1897–1960 (1968), O 5–123

Školní kronika, inv. č.

9.2 Literatura:

Archivní pomůcky:

HARTLOVÁ, Zdeňka: Jednotné zemědělské družstvo Drahanovice-Luděřov se sídlem v Drahanovicích 1953–1973. Dílčí inventář, 1990, s. 9, ev. č. 974.

MINAŘÍKOVÁ Hana.: NÁRODNÍ (OBECNÁ) ŠKOLA DRAHANOVICE 1897–1960 (1968). Dílčí inventář, 1995, s. 14, ev. č. 1518.

SPÁČIL, Vladimír.: Kostelní konkurenční výbor v Drahanovicích 1909–1951. Dílčí inventář, 1963, s. 4, ev. č. 524.

SPÁČIL, Vladimír.: Římskokatolický farní úřad v Drahanovicích 1724–1960. Dílčí inventář, 1963, s. 8, ev. č. 496.

ZAVADIL Miloš: MÍSTNÍ AKČNÍ VÝBOR NÁRODNÍ FRONTY DRAHANOVICE (1945) 1948–1949 (1958). Dílčí inventář, 1991, s. 13, ev. č. 1145.

ZAORAL Roman: MÍSTNÍ NÁRODNÍ VÝBOR DRAHANOVICE (1923) 1945–1990. Dílčí inventář, 2001, s. 30, ev.č. 1708.

Monografie:

BARTOŠ, Josef: *Historický místopis Moravy a Slezska v letech 1948-1960*. Svazek III. 1. vyd. Ostrava 1972.

ČECHÁK, Jaroslav: *Vývoj veřejné správy v Československu a České republice (1945–2004)*. 1. vyd. Praha 2004.

DOBEŠ, Jan, HLEDÍKOVÁ Zdeňka, JANÁK, Jan: *Dějiny správy v českých zemích od počátku státu po současnost*. 1. vyd. Praha 2005.

HÁLA, Rudolf: *110 let cukrovaru Drahanovice*. 1. vyd. Olomouc 1970.

DOHNALOVÁ, Emilie – MUSILOVÁ, Eva: *Bibliografie okresu Olomouc. Ostatní města a obce olomouckého okresu*. 1. vyd. Brno 1997.

JECH, Karel: *Kolektivizace a vyhánění sedláků z půdy*. 1. vyd. Vyšehrad-Praha 2008.

JECH, Karel: *Soumrak selského stavu 1945–1960*. 1. vyd. Praha 2001.

KAPLAN, Karel: *Československo v letech 1967–1969*. 1. vyd. Praha 1993.

KOCIÁN, Jiří: *Poválečný vývoj v Československu 1945–1948*. 1. vyd. Praha 1991.

KOLEKTIV AUTORŮ: *Drahanovice. Historie a současnost do roku 2002*. 1. vyd. Olomouc 2002.

KOUDELA, Miroslav, NAVRÁTIL Pavel: *Paměti obce Luděřova*. 1. vyd. Olomouc 1999.

PAPAJÍK, David: *Paměti obce Náměště na Hané*. 1. vyd. Olomouc 1996.

PAPAJÍK, David: *Dějiny obcí Těšetice, Rataje a Vojnice*. 1. vyd. Těšetice-Olomouc 2003.

RATAJ, Jan: *Komunistické Československo I. 1948–1960*. 1. vyd. Plzeň 1995.

VOJKOVSKÝ, Rostislav: *Drahanovice. Černá věž a zbytky tvrze západně od Olomouce*. 1. vyd. Dobrá 2008.

Metodické příručky:

PAPAJÍK, David: *Dějiny měst, městeček a vesnic (metodická příručka)*. Olomouc 2005.

Články, studie a kapitoly z knih:

BUREŠOVÁ, Jana: *Zemědělství v českých zemích a na Slovensku v podmínkách „kolektivizace“ 1949–1960*. In: Česko-slovenská historická ročenka 1998, Brno 1998, s. 197–203.

BUREŠOVÁ, Jana: *Agrární politika po roce 1945*. In: *Československo 1945–1992*. Sborník příspěvků odborného historického semináře pro učitele dějepisu základních a středních škol. Brno 2007, s. 51–57.

BUREŠOVÁ, Jana: *Společensko-politický vývoj zemědělství v Československu v letech 1945–1948 v kontextu vývoje evropských zemí sovětské sféry vlivu*. In: *AUPO, Historica 26/1997*, Olomouc 1994, s. 57–82.

BUREŠOVÁ, Jana: *Zemědělství Olomouckého kraje na přelomu 40. a 50. let 20. století*. In: *AUPO, Historica 27/1996*, Olomouc 1998, s. 103–115.

BUREŠOVÁ, Jana: *K některým problémům výzkumu dějin zemědělství a venkova po druhé světové válce*. In: František Stellner a Radek Soběhart (editoři): *Studie k hospodářským dějinám 1. Hospodářské dějiny v České republice na počátku 21. století*. Praha 2009, s. 17–22.

CEKL, Jan: *Kraj, jímž táhla válka*. 1. vyd. Olomouc 1945.

LACINA, Vladislav: *Problémy obnovy zemědělství v českých zemích*. In: *Zemědělství na rozcestí 1945–1948*. Sborník z mezinárodní konference. Slovácké muzeum, Uherské Hradiště 1998, s. 90–93.

RYCHLÍK, Jan: *Pozemková reforma v českých zemích v letech 1945–1948*. In: *Zemědělství na rozcestí 1945–1948*. Sborník z mezinárodní konference. Slovácké muzeum, Uherské Hradiště 1998, s. 7–22.

Seznam č. 1. Protokolární seznam „rodinných celků odsouzených vesnických boháčů“ určených k vystěhování v akci „K“ (Kulaci) v letech 1951–1953. In: BLAŽEK, Petr, JECH, Karel, KUBÁLEK Michal a kol.: *Akce „K“ Vyhánění sedláků a jejich rodin z usedlostí v padesátých letech*. Studie, seznamy a dokumenty. Praha 2010.

SLEZÁK, Lubomír: *První etapa pozemkové reformy v českých zemích (1945–1948)*. In: *Československo 1945–1992*. Sborník příspěvků odborného historického semináře pro učitele dějepisu základních a středních škol. Pdf MU Brno, Brno 2007, s. 44–50.

SLEZÁK, Lubomír: *Vratká stabilita poválečného zemědělství*. In: *Zemědělství na rozcestí 1945–1948*. Sborník z mezinárodní konference. Slovácké muzeum, Uherské Hradiště 1998, s. 90–93.

Drahanovice. In: Dostál, Jiří- Říkovský, František: *Vlastivěda moravská. 2. Místopis*. Olomoucký okres. Brno 1935, s. 483–493.

Drahanovice. In: SPÁČIL, Vlastimil: *Historický místopis okresu Olomouc-venkov*. Olomouc 1968, s. 43–46.

NOVOTNÝ, Lubomír: *Osobnost Edvarda Beneše a pouťorová situace na Olomoucku*. In: *Střední Morava*, 12/2001, s. 117–119.

KONEČNÝ, Karel: „*Obrozená*“ Československá strana lidová v kraji Olomouc a na Hranicku v letech 1948–1960. In: Střední Morava, 21/2005, s. 37–46.

ČERMÁK, Miloslav: *Vzpomínka na sedm olomouckých dnů, 21. až 27. srpna 1968*. In: Střední Morava, 26/2008, s. 129–131.

PAPAJÍK, David: *Poslední dny války a válečné náhrady na střední Moravě*. In: Střední Morava, 15/2002, s. 109–113.

POSPÍŠILOVÁ, Jarmila: *Základní škola v Drahanovicích*. In: *Náměšť na Hané a okolí*. 10/1997, Olomouc 1997, s. 23–25.

9.3 Elektronické zdroje

Seznam farářů sloužících v Těšeticích a spravujících faru v Drahanovicích [online]. 2012 [Cit. 2012-08-03].

dostupné na WWW: <http://www.farnosttesetice.estranky.cz/clanky/kronika/historie-teseticky-fararu.html>

Mapa obce Drahanovice a okolních vesnic [online] 2012 [Cit. 2012-08-01]

Dostupné na WWW:

http://www.mapy.cz/#x=17.102113&y=49.578475&z=12&t=s&d=muni_10_1&q=Drahanovice&qp=10.339128_48.217129_17.855474_51.288600_6

BARNOVSKÝ, Michal: *Akční výbory národní fronty*. In: *Slovníková příručka k československým dějinám 1948–1989. XVII. Únorový převrat 1948*. Praha 2006, s. 24–25. [online] 2012 [Cit. 2012-08-03]

Dostupné na WWW: http://www.usd.cas.cz/UserFiles/File/Publikace/Prirucka48_89.pdf

CUHRA, Jaroslav: *Stát, církve a náboženské společnosti*. In: *Slovníková příručka k československým dějinám 1948–1989*. In: KOCIAN, Jiří (odpovědný redaktor): *Slovníková příručka k československým dějinám 1948–1989. XI. Církve a náboženské společnosti*. Praha 2006, s. 1–3. [online] 2012 [Cit. 2012-08-03]

Dostupné na WWW: http://www.usd.cas.cz/UserFiles/File/Publikace/Prirucka48_89.pdf

KAPLAN, Karel: *Únorový převrat 1948 – Opatření nastolující mocenský monopol KSČ*. In: *Slovníková příručka k československým dějinám 1948–1989. XVII. Únorový převrat 1948*. Praha 2006, s. 16–19. [online] 2012 [Cit. 2012-08-03]

Dostupné na WWW: http://www.usd.cas.cz/UserFiles/File/Publikace/Prirucka48_89.pdf

KAPLAN, Karel: *Únorový převrat 1948 – Důsledek vývoje v Československu*. In: *Slovníková příručka k československým dějinám 1948–1989. XVII. Únorový převrat 1948*. Praha 2006, s. 1–5. [online] 2012 [Cit. 2012-08-03]

Dostupné na WWW: http://www.usd.cas.cz/UserFiles/File/Publikace/Prirucka48_89.pdf

KONČELÍK, Jakub: *Cenzura*. In: *Slovníková příručka k československým dějinám 1948–1989. XIII. Způsoby ovládnutí společnosti komunistickou stranou, komunistický režim a obyvatelstvo*. Praha 2006, s. 16–18. [online] 2012 [Cit. 2012-08-03]

Dostupné na WWW: http://www.usd.cas.cz/UserFiles/File/Publikace/Prirucka48_89.pdf

9.4 Vzpomínky pamětníků

Rozhovor s paní Boženou Neumannovou vedl Roman Paulo 31. 7. 2012, poznámky z rozhovoru uloženy v soukromém archivu autora, délka rozhovoru: 5 hodin, 6 minut.

Rozhovor s panem Jozefem Paulem vedl Roman Paulo 2. 8. 2012, poznámky z rozhovoru uloženy v soukromém archivu autora, délka rozhovoru: 6 hodin, 20 minut.

Dotazník vyplněný paní Evou Bartoškovou předala paní Anežka Pilamajerová 1. 8. 2012, dotazník uložen v soukromém archivu autora.

10 Seznam ilustrací

- Obrázek 1: Poloha obce ([online] [2012-08-01]. Dostupné z: <http://www.mapy.cz/>)..... s. 72
- Obrázek 2: Letecký snímek. ([online] [2012-08-01]. Dostupné z www.mapy.cz).....s. 72
- Obrázky 3 a 4: Fotky z osvobození. (In: Soka Olomouc, fond Místní národní výbor Drahanovice, Pamětní kniha, inv. č. 19, s. 122-123)..... s. 73
- Obrázek 5: Projekt všesportovního stadionu. (In: Soka Olomouc, fond MNV Drahanovice, Veřejná výstavba, inv. č. 85, č. k. 20)..... s. 74
- Obrázek 6: Profil tribuny plánovaného všesportovního stadionu. (In: Soka Olomouc, fond MNV Drahanovice, Veřejná výstavba, inv. č. 85, č. k. 20).....s. 74
- Obrázek 7: Učitelé a žáci obecné školy v Drahanovicích na konci školního roku 1949/1950. Foto ze dne 30. června 1950. (In: Soka Olomouc, fond Národní (obecná) škola Drahanovice 1897-1960 (1968), Školní kronika, inv. č.)..... s. 74
- Obrázek 8: Budova zdejší školy. Ze dne 25. 11. 1949. (In: Soka Olomouc, fond Národní (obecná) škola Drahanovice 1897-1960 (1968), inv. č.).....s. 75
- Obrázek 9: Budova zdejší školy. Ze dne 3. 8. 2012. (Roman Paulo).....s. 75
- Obrázek 10: Kostel sv. Jakuba Většího na nedatované fotografii. (In: Fond Farní úřad Drahanovice 1724-1960, Farní kronika, inv. č. 46, č. k. 46).....s. 76
- Obrázek 11: Kostel sv. Jakuba Většího, ze dne 2. 8. 2012. (Roman Paulo).....s. 76
- Obrázek 12: Černá věž před rekonstrukcí v roce 2002. In: KOLEKTIV AUTORŮ: *Drahanovice. Historie a současnost do roku 2002*, úvodní stránka.....s. 77
- Obrázek 13: Černá věž po rekonstrukci z roku 2002, v létě. [online][2012-08-03] Dostupné na: <http://www.cernavez.cz/cerna-vez-fotoalbum.php>, ze dne 1. 8. 2012..... s. 77
- Obrázek 14: Budova hospody U Jóhnů na nedatovaných snímcích. (In: KOLEKTIV AUTORŮ: *Drahanovice. Historie a současnost do roku 2002*. Tiskárna Tina, Olomouc 2002, s. 40)..... s. 78
- Obrázek 15: Dům pana Kryla s hospodou (bývalá hospoda U Jóhnů), ze dne 2. 8. 2012, Roman Paulo..... s. 78
- Obrázek 16: Hospoda pana Večeři na nedatovaných snímcích. (In: KOLEKTIV AUTORŮ: *Drahanovice. Historie a současnost do roku 2002*. Tiskárna Tina, Olomouc 2002, s. 42).....s. 79

Obrázek 17: Hostinec Na Nové, ze dne 2. 8. 2012. (Roman Paulo).....	s. 79
Obrázek 18: Dům obecního úřadu, ze dne 2. 8. 2012. (Roman Paulo).....	s. 80.
Obrázek 19: Bytový dům vedle domu obecního úřadu (bývalé cukrovarské byty), ze dne 2. 8. 2012. (Roman Paulo).....	s. 80.
Obrázek 20: Pohled na surovárnu a sklad cukru v roce 1970. (In: HÁLA, Rudolf: <i>110 let cukrovaru Drahanovice</i> . Severomoravské cukrovary, Olomouc 1970, s. 41).....	s. 81
Obrázek 21: Tentýž pohled na budovy bývalého cukrovaru, ze dne 2. 8. 2012, Roman Paulo.....	s. 81
Obrázek 22: Pohled od brány do dvora družstva, ze dne 2. 8. 2012. (Roman Paulo).....	s. 82
Obrázek 23: Fara, ze dne 2. 8. 2012. (Roman Paulo).....	s. 82
Obrázek 24: Hasičská zbrojnice nově rekonstruovaná, ze dne 2. 8. 2012. (Roman Paulo).....	s. 83

11 Seznam zkratek

Akce „Z“	Zvelebovací akce
Atd	a tak dále
ČSL	Československá strana lidová
ČSM	Československý svaz mládeže
ČSNS	Československá strana národně socialistická
ČSPO	Československý sbor požární ochrany
ČSR	Československá republika
ČSS	Česká strana socialistická
ČSSD	Československá strana sociálně demokratická
ČSSR	Československá socialistická republika
DO	Dílčí organizace
Ing	inženýr
Inv	inventář
JNV	Jednotný národní výbor
JSČZ	Jednotný svaz českých zemědělců
JZD	Jednotné zemědělské družstvo
KNV	Krajský národní výbor
KSČ	Komunistická strana Československa
MAV	Místní akční výbor
MJ	Místní jednota
MNV	Místní národní výbor
MO	Místní organizace
NF	Národní fronta
NV	Národní výbor
OAV	Okresní akční výbor
ONV	Okresní národní výbor
SD	Strojní družstvo
SČSP	Svaz československo-sovětského přátelství
SDH	Sbor dobrovolných hasičů
SSSR	Svaz sovětských socialistických republik
VB	Veřejná bezpečnost
VO	Vesnická organizace
ZO	Závodní organizace

12 Resumé

This thesis deals with the history of a small village called Drahanovice during the years 1945-1968. I would like to observe and describe every significant activity during the period of time mentioned above. These times weren't easy. After the war people didn't have time to recover themselves. It came to pass the end of the Third Republic - almost the three years long period of controlled democracy. There were created commissions of action in Drahanovice as in whole Czechoslovakia after the February which started with the political purges in all associations, parties and among whole society. As a conclusion of this purge ended three parties which were permitted after the 1945: the popular party, the national socialists and the social democrats, joined to the communist party.

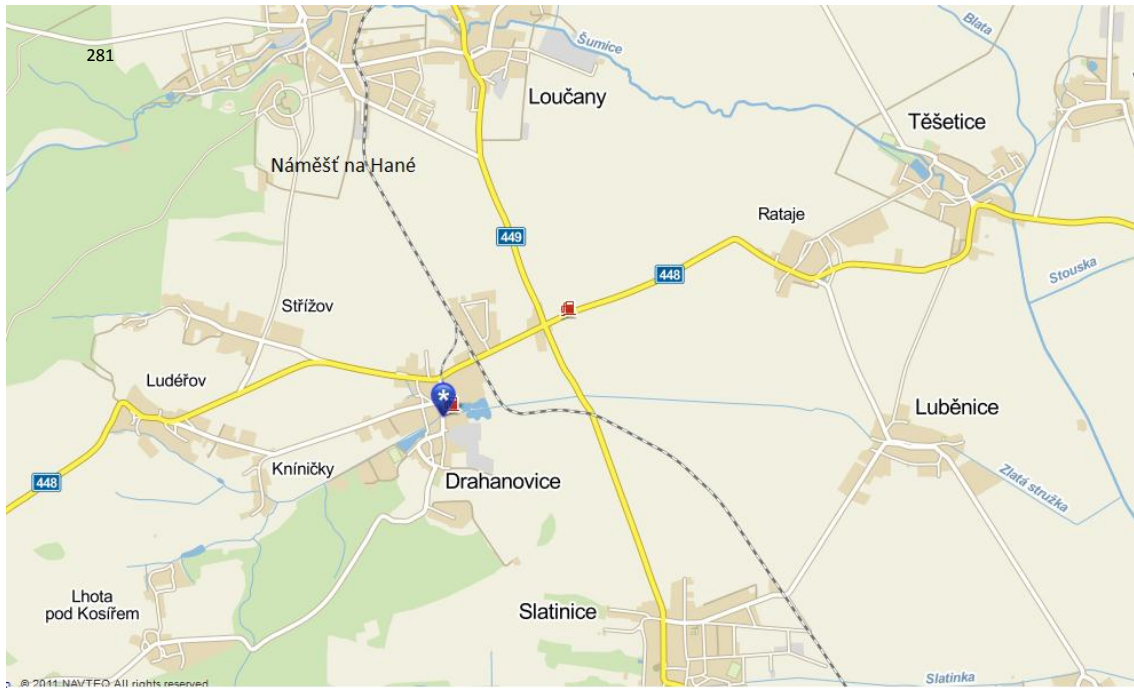
The establishment of united cooperative farm (JZD) in 1953 pressed to the farmers to join JZD. After the crisis in 1954 JZD stabilized itself and by buying houses of the old sugar factory had reached the important base. There were four private farmers in the 1960, in 1968 there were left only two of them. Step by step other self-employed persons ended after the February in 1948. In general we can say that the citizens of this village submitted without resistance. As Mrs. Neumannová, the contemporary witness, said: "They know what is happening someplace else. " The only one, who was condemned for his political opinions, was Mr. Pelcl, the local publican. Time of the absence of freedom, when citizens couldn't reveal freely their opinions and when they needed references from the village and their employers for almost everything, was partially loosened in the year 1968. The contemporaries remember the year 1968 sometimes with a surprise.

The development of the village can't be evaluated positively. Only thing, which was built in these times, was the chicken farm, sewerage system and armoury. The building of nursery school was initiated. We can't blame MNV of the inactivity, but the ONV which denied the projects. All cultural activities were submitted to the ideology of the communist party.

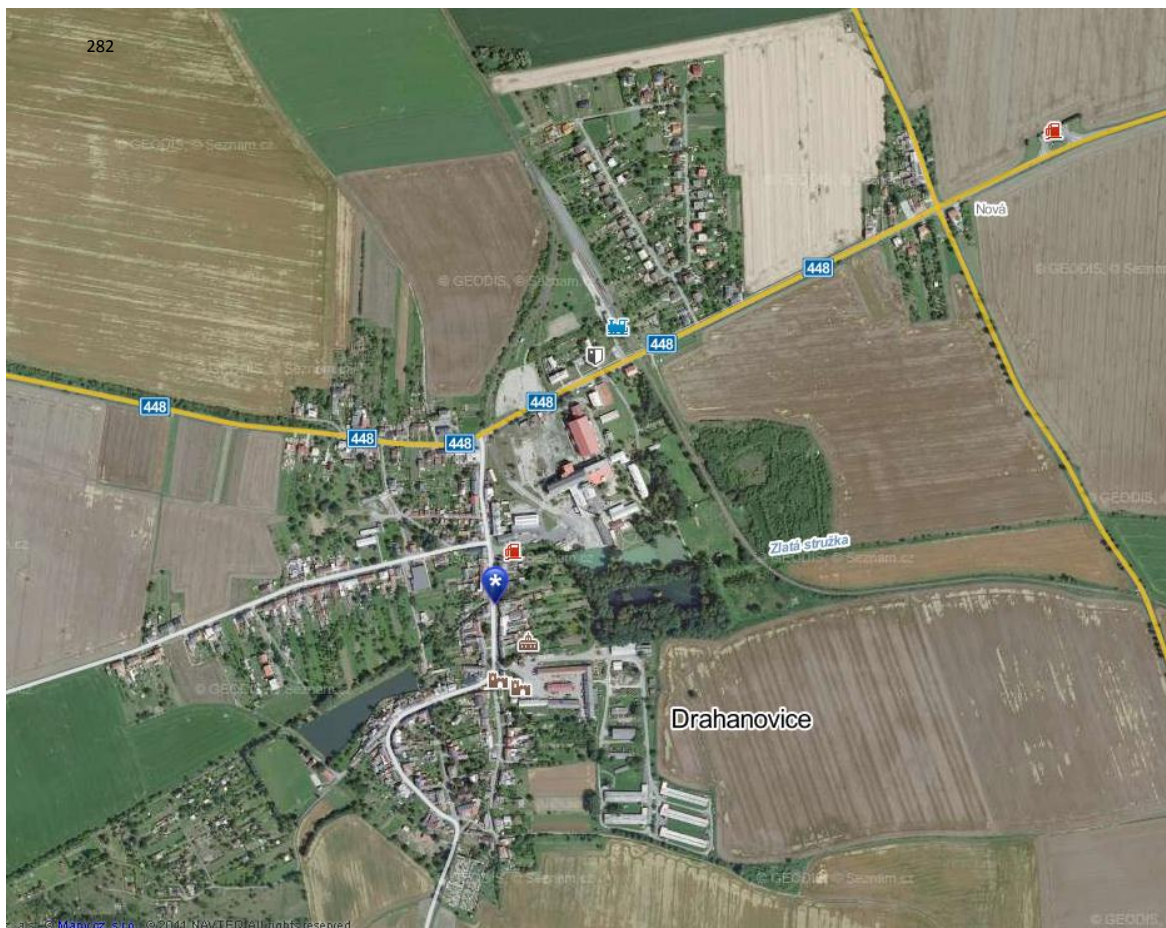
I think I have reached to mention every significant activity which took place in Drahanovice during the pursued period. I believe that I filled the gap of the history of Drahanovice and that I contribute to the revealing of the small piece of history of the region of Olomouc.

Obrazové přílohy

Obrázek 1

Obrázek 2

²⁸¹ Poloha obce. Lhota pod Kosířem je součástí obce od roku 1960. Luděrov, Střížov a Kníničky pak od roku 1964. www.mapy.cz, ze dne 1. 8. 2012.

²⁸² Letecký snímek. www.mapy.cz, ze dne 1. 8. 2012.

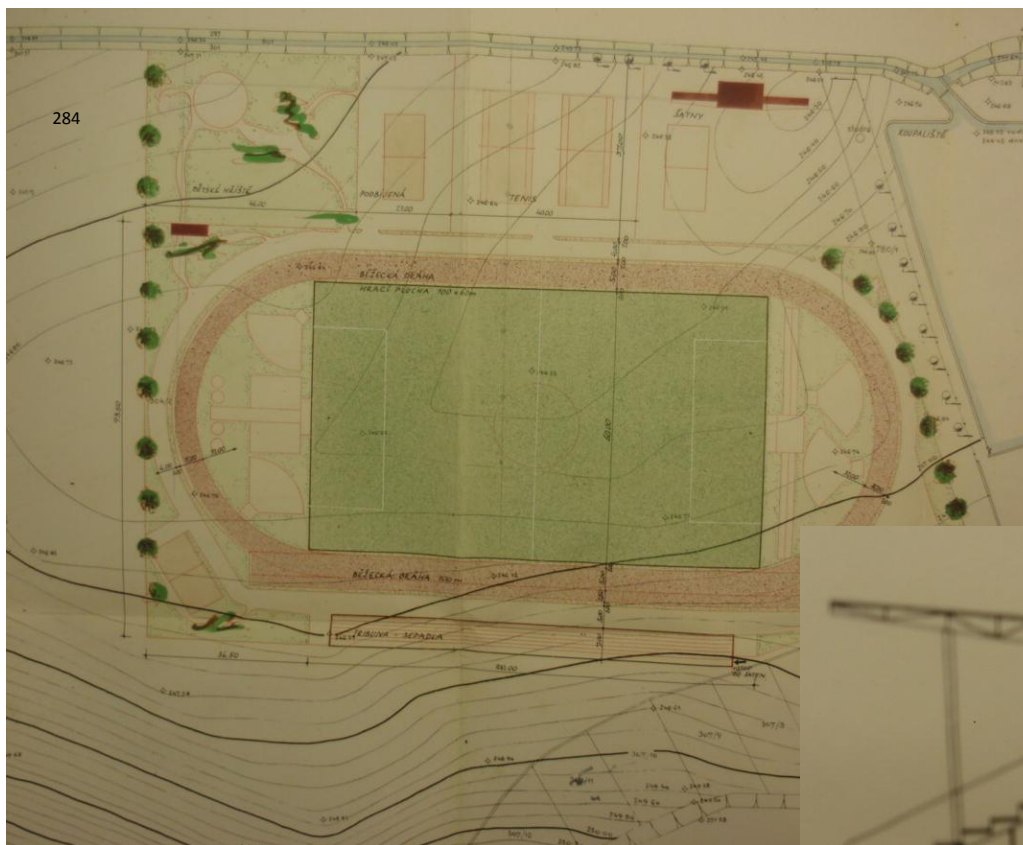

Obrázek 3

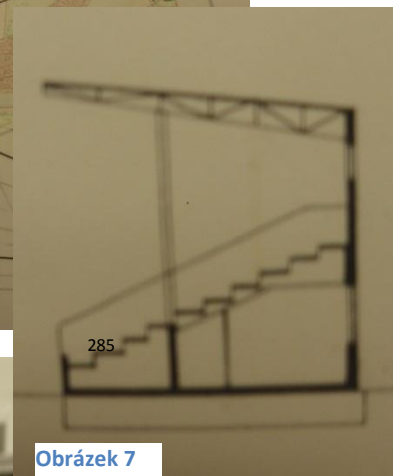

Obrázek 4

²⁸³ Občané Drahanovic vítají 9. května 1945 vesnici osvobozující Rudou armádu. Mávají vlaječkami, které rozdával pan Řezníček. In: Soka Olomouc, fond Místní národní výbor Drahanovice, Pamětní kniha, inv. č. 19, s. 122.

Obrázek 5

Obrázek 7

Obrázek 6

²⁸⁴ Projekt plánovaného Všesportovního stadionu. Soka Olomouc, fond Místní národní výbor Drahanovice, Veřejná výstavba, inv. č. 85, č. k. 20.

²⁸⁵ Profil tribuny, která měla stát na plánovaném Všesportovním stadionu. In: Soka Olomouc, fond Místní národní výbor Drahanovice, Veřejná výstavba, inv. č. 85, č. k. 20.

²⁸⁶ Učitelé a žáci obecné školy v Drahanovicích na konci školního roku 1949/1950. Foto ze dne 30. června 1950. Ve druhé řadě od shora stojí jako čtvrtý zleva Josef Korhoň, dlouholetý řídící učitel a kronikář obce. In: Soka Olomouc, fond Národní (obecná) škola Drahanovice 1897–1960 (1968), Školní kronika, inv. č.

287

Obrázek 8

288

Obrázek 9

²⁸⁷ Budova zdejší školy, ze dne 25. 11. 1949. In: Soka Olomouc, fond Národní (obecná) škola Drahanovice 1897–1960 (1968), inv. č.

²⁸⁸ Budova zdejší školy, ze dne 3. 8. 2012, Roman Paulo.

289

Obrázek 10

290

Obrázek 11

²⁸⁹ Kostel sv. Jakuba Většího na nedatované fotografii. In: Fond Farní úřad Drahanovice 1724–1960, Farní kronika, inv. č. 46, č. k. 46.

²⁹⁰ Kostel sv. Jakuba Většího, ze dne 2. 8. 2012, Roman Paulo.

291

Obrázek 12

292

Obrázek 13

²⁹¹ Černá věž před rekonstrukcí 2001. In: KOLEKTIV AUTORŮ: Drahanovice. Historie a současnost do roku 2002, úvodní stránka.

²⁹² Černá věž po rekonstrukci z roku 2002, v létě. <http://www.cernavez.cz/cerna-vez-fotoalbum.php>, ze dne 1. 8. 2012

293

Obrázek 14

294

Obrázek 15

²⁹³ Budova hospody U Jóhnů na nedatovaných snímcích. In: KOLEKTIV AUTORŮ: Drahanovice. Historie a současnost do roku 2002, s. 40

²⁹⁴ Dům pana Kryla s hospodou (bývalá hospoda U Jóhnů), ze dne 2. 8. 2012, Roman Paulo.

295

Dům rodiny Pelcovských na Nové - původně hospoda na Nové

Obrázek 16

296

Obrázek 17

²⁹⁵ Hospoda pana Večeři na nedatovaných snímcích. In: KOLEKTIV AUTORŮ: Drahanovice. Historie a současnost do roku 2002. Tiskárna Tina, Olomouc 2002, s. 42

²⁹⁶ Hostinec na Nové, ze dne 2. 8. 2012, Roman Paulo.

297

Obrázek 18

298

Obrázek 19

²⁹⁷ Dům obecního úřadu, ze dne 2. 8. 2012, Roman Paulo

²⁹⁸ Bytový dům vedle domu obecního úřadu (oba bývalé cukrovarské byty), ze dne 2. 8. 2012, Roman Paulo.

Obrázek 20

Obrázek 21

²⁹⁹ Pohled na surovárnu a sklad cukru v roce 1970. In: HÁLA, Rudolf: 110 let cukrovaru Drahanovice. Olomouc 1970.

³⁰⁰ Tentýž pohled na budovy bývalého cukrovaru, ze dne 2. 8. 2012, Roman Paulo.

Obrázek 22

Obrázek 23

³⁰¹ Pohled od brány do dvora družstva, ze dne 2. 8. 2012, Roman Paulo.

³⁰² Fara, ze dne 2. 8. 2012, Roman Paulo.

Obrázek 24

---

³⁰³ Hasičská zbrojnice nově rekonstruovaná, ze dne 2. 8. 2012, Roman Paulo.

13 ANOTACE

Příjmení a jméno autora: Roman Paulo

Název fakulty: Filosofická fakulta UPOL

Název katedry: Katedra historie

Název bakalářské práce: Drahanovice v letech 1945–1968

Vedoucí bakalářské práce: doc. PhDr. Karel Konečný, CSc.

Počet znaků: 142 407 (bez mezer)

Počet příloh: 24

Počet titulů použité literatury: 45

Klíčová slova: Drahanovice, 1945–1968, 1945–1948, 1948–1953, 1953–1959, 1960–1968, Komunistická strana Československa, Místní národní výbor, Místní akční výbor, Pozemková reforma, Jednotné zemědělské družstvo, združstevňování, cukrovar, Černá věž, Olomoucko.

Charakteristika: Cílem této práce je zachycení některých aspektů vývoje obce Drahanovice v letech 1945–1968. Práce se zaměřuje z hlediska výstavby, hospodaření, poválečné a poúnorové konfiskace, šikanování a omezování svobody obyvatel komunistickou stranou, nejen násilného združstevňování a činnosti JZD, aktivity spolků a vlivu cukrovaru na obec.